Begroting 2025

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 4
Leeswijzer 6
Aanbieding 7
Programma 0 | Bestuur en ondersteuning 9
Thema 0.1 Bestuur 9
Thema 0.2 Dienstverlening 11
Thema 0.3 Financiën 12
Begroting Programma 0 13
Programma 1 | Veiligheid 15
Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid 15
Begroting Programma 1 16
Programma 2 | Verkeer en vervoer 17
Thema 2.1 Verkeer en vervoer 17
Begroting Programma 2 18
Programma 3 | Economie 19
Thema 3.1 Economie 19
Begroting Programma 3 21
Programma 4 | Onderwijs 22
Thema 4.1 Onderwijs 22
Begroting Programma 4 24
Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie 25
Thema 5.1 Sport en cultuur 25
Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen 26
Begroting Programma 5 28
Programma 6 | Sociaal Domein 30
Thema 6.1 Samenleven 31
Thema 6.2 Meedoen 34
Thema 6.3 Goed Opgroeien 38
Begroting Programma 6 40
Programma 7 | Volksgezondheid en milieu 43
Thema 7.1 Gezondheid 43
Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval 46
Begroting Programma 7 50
Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden 51
Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie 51
Begroting Programma 8 55
Paragrafen 56
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 56

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 63
Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 72
Paragraaf 4 | Financiering 78
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 81
Paragraaf 6 | Verbonden partijen 83
Paragraaf 7 | Grondbeleid 91
Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking 95
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen 97
Paragraaf 10 | Visie op Samenleven 104
Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo) 109
Begrotingspositie 2025-2028 110
Begrotingsresultaat 112
Nieuw Beleid 114
Status samenwerkingsagenda 115
Financiële positie 118
Bijlagen 123
A. Kerngegevens 123
B. Reserves en voorzieningen 2023-2028 125
C. Overzicht incidentele lasten en baten 128
D. Beleidsindicatoren 131
E. Subsidieontvangers 140

Leeswijzer

Leeswijzer

De Programmabegroting 2025 heeft dezelfde indeling als de vorige begroting, namelijk met negen programma's op basis van de BBV-indeling (Besluit Begroting en Verantwoording). De begroting bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. In de beleidsbegroting staan de programma's en paragrafen. Per programma en thema geven we antwoord op de 4 W-vragen: *wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen, wat merkt de inwoner ervan* en *wat mag het kosten*. Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in elf paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2025-2028 (vertrekpunten, uitgangspunten en begrotingsresultaat), een hoofdstuk nieuw beleid en het financieel meerjarenperspectief.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:

- Kerngegevens.
- Een overzicht van de reserves en voorzieningen 2023-2028.
- Een overzicht van de incidentele lasten en baten 2025-2028.
- Een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op waarstaatjegemeente.nl.
- Een overzicht van subsidieontvangers.

Aanbieding

Aanbieding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2025-2028.

Financieel perspectief

Financieel gezien zijn de komende jaren voor gemeenten onzeker. Zo ook voor onze gemeente. Vanaf 2026 ontvangen we fors minder geld uit het gemeentefonds. Dit is de grootste inkomstenbron van onze gemeente. Het is nog erg onduidelijk of en in hoeverre het Rijk ons hierin tegemoetkomt. Voor een deel is via de voorjaarsnota/meicirculaire van het Rijk hiervoor compensatie gekomen. Uit eerdere financieel perspectieven bleek dat we voor zowel 2025 als de jaren daaropvolgend een negatief begrotingsperspectief konden verwachten. Dat betekende dat we zonder passende maatregelen geen sluitende begroting aan de provincie konden indienen. Daarom zijn er tijdens de behandeling van de kaderbrief diverse maatregelen door ons aangedragen. U hebt hier met amendementen ook wijzigingen op aangebracht. De geamendeerde besluitvorming vanuit de Kaderbrief is in deze begroting verwerkt. Na verwerking hiervan komen de jaren 2025 tot en met 2027 in totaal uit op een negatief saldo en 2028 op een positief saldo. De provincie kijkt hierbij naar het structurele deel van het resultaat van 2025 óf 2028. Een van beide dient minimaal structureel in evenwicht te zijn. Na verwerking van de genoemde maatregelen is voor 2025 het structurele resultaat, evenals in 2028 positief. De jaren 2026 en 2027 zijn structureel negatief.

Omdat het structurele resultaat voor 2025 een positief saldo laat zien is het niet nodig om de op voorhand geraamde onttrekking uit de algemene reserve van € 540.000 op te nemen in de begroting. Het totaal saldo van 2025 laat echter een negatief saldo van € 1.168.000 (na nieuw beleid) zien welke uit eindelijk ten laste van de algemene reserve zal komen.

De inzet van jeugdhulp laat al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2024 het budget met € 2.300.000 bijgesteld. Omdat u akkoord bent gegaan met de maatregelen, die moeten leiden tot een besparing oplopend tot € 1.200.000 vanaf 2027, hebben we het budget in de begroting met de besparingen verlaagd. De prognose is getoetst, oorzaken zijn achterhaald en u wordt periodiek op de hoogte gehouden over de voortgang.

De cijfers laten daarmee een voorzichtig positief beeld zien. Tegelijkertijd zijn er grote opgaven die op ons afkomen en zijn de ambities groot. Denk aan het accommodatiebeleid, woningbouw en de opgave op het gebied van statushouders en vluchtelingen. Daarnaast zijn er ook ontwikkelingen waar we beperkt (direct) invloed op hebben.

Overig

- Voor een update van de voortgang van onderwerpen uit de samenwerkingsagenda wordt gebruik gemaakt van de midterm Review. Deze is als bijlage toegevoegd aan de begroting.
- De nieuwe onderhoudsplannen van meerdere accommodaties geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Na vaststelling van het accommodatiebeleid komen wij met een voorstel voor het vaststellen van de nieuwe onderhoudsplannen en actualisatie van de voorzieningen.

Begrotingsperspectief 2025-2028

Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2025-2028 met de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2024. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2024, diverse onvermijdelijke budgettaire consequenties en de besluiten nieuw beleid en de daarop aansluitende dekkingsvoorstellen.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structureel Begrotingsresultaat				
Saldo bestaand beleid	111	-1.535	-387	348
Saldo nieuw beleid	-20	-20	-20	-20
Structureel perspectief	**91**	**-1.555**	**-407**	**328**
Incidentele baten en lasten				
Saldo incidentele baten en lasten bestaand beleid	-1.259	-717	-	-
Saldo incidentele baten en lasten	**-1.259**	**-717**		
Totaal begrotingsresultaat	**-1.168**	**-2.272**	**-407**	**328**

In geval van bovenstaande meerjarenperspectief zal de algemene reserve de komende jaren als gevolg van genoemde resultaten per saldo met € 3,5 miljoen afnemen.

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren:

- Saldo bestaand beleid: dit is het structurele saldo van baten en lasten op basis van bestaand beleid.
- Saldo nieuw beleid: dit is het saldo baten en lasten nieuw beleid bij vaststelling van dit nieuwe beleid (één onderwerp).
- Structureel perspectief (na nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het structurele nieuw beleid.
- Totaal begrotingsresultaat: dit is het totale begrotingsperspectief. Dit is inclusief incidentele baten en lasten.

Het structurele perspectief voor nieuw beleid is verbeterd ten opzichte van het laatst gepresenteerde structurele perspectief in de mededeling van 16 juli (#1640). Dit is na de besluitvorming over de Kaderbrief 2025-2028 en inclusief de gevolgen van de Meicirculaire 2024. Dat komt door de volgende zaken:

- De indexatie voor lonen en prijzen gemiddeld ruim € 400.000 per jaar lager is dan waar we rekening mee hadden gehouden.
- Het voordeel van lagere lasten voor energie van € 100.000 blijkt op basis van actuele prijzen niet volledig realiseerbaar, het voordeel is verlaagd naar € 50.000.
- De dienstverleningsovereenkomst met Caparis is geactualiseerd. Hierdoor is er sprake van een voordeel voor de begroting 2025 van € 115.000. Voor 2026 is dit € 22.000, voor 2027 wordt dit een nadeel van € 94.000 en voor 2028 een nadeel van € 61.000.
- Onze gemeente neemt vanaf 2022 deel aan EuropaPact Fryslân (voorheen Friese Projecten Machine). Doel is om meer en betere projecten te ontwikkelen waarmee vanuit Friesland met succes een beroep kan worden gedaan op middelen uit de diverse Europese programma's ten behoeve van de brede welvaart in Europa. Voor de voortzetting van de samenwerking is structureel € 26.000 nodig.
- Verlenging van de bruikleen van de kunst voor de Mader Kunstroute voor 2025, kosten € 13.500. Bij de kaderbrief 2026-2029 komen we met een voorstel voor de route na 2025.

Afsluitend

We zijn blij dat het samen gelukt is toch een sluitende begroting te kunnen presenteren. De komende jaren volgen er nog veel uitdagingen, maar de basis voor een financieel gezonde toekomst voor de komende jaren is gelegd.

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om hun eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatieven te ontplooien. De faciliterende rol van ons als 'eerste overheid' vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt ook in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. “Ja, mits” is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- We willen een verbindend bestuur zijn. Een bestuur dat de verbinding legt en onderhoudt naar de raad, inwoners, bedrijven en organisatie. Een bestuur dat zichtbaar aanwezig is in de dorpen, de contacten onderhoudt met de besturen van plaatselijk belang / bewonerscommissies en luistert naar wat er speelt in de dorpen. Initiatieven vanuit de dorpen behandelen wij op adequate wijze.
- We willen een eerlijk en betrouwbaar bestuur zijn dat, ook al is de boodschap niet zo aangenaam, dit open en eerlijk brengt.
- Een goede samenwerking met de raad zien we als een basisverantwoordelijkheid van dit college. Daarom hebben we aan het begin van deze periode een aantal basisafspraken gemaakt tussen college en raad.
- Inwoners, bedrijven en organisaties in onze gemeente vormen een belangrijke partij om nieuw beleid of projecten mee vorm te geven. We willen onze inwoners, bedrijven en organisaties dan ook nadrukkelijk betrekken bij het opstellen van nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de leefomgeving. De politieke debatten over nieuw beleid of het uitvoeren van projecten willen we in de dorpen laten plaatsvinden.
- We willen dat iedereen, hoe verschillend we ook zijn en met welke beperkingen en uitdagingen we ook kampen, volwaardig onderdeel kan en mag zijn van de samenleving

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2025 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte’s dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2025 (formatie minus vacatureruimte).

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	9,4	9,9	10,2
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	9,5	9	9,4

Begroting 2025

Wat gaan we ervoor doen

- We geven verder uitvoering aan de Samenwerkingsagenda.
- Bij de start van grote projecten of belangrijk nieuw beleid, bespreken we eerst een startnota of keuzenota met de raad, waarin de kaders worden vastgelegd en zo mogelijk al richtinggevende uitspraken worden gedaan. In deze nota wordt ook de fasering aangegeven en de beslismomenten voor raad en college.
- Bij onderwerpen met grote belangentegenstelling bieden we de raad de mogelijkheid een openbaar debat te voeren aan de hand van een startnotitie.
- Bij grote (infrastructurele) projecten werken we met een voorbereidingskrediet voordat we een totaal krediet aanvragen.
- Belangrijke projecten in de dorpen worden in samenspraak met het dorp gerealiseerd.

- We voeren het nieuwe beleid inwonersparticipatie (juni 2023) uit. Hierin staat hoe inwoners kunnen meedenken, meedoen of meebeslissen bij beleid en projecten van de gemeente die hen aangaan. We bepalen per onderwerp of participatie van inwoners zinvol en mogelijk is, wat de ruimte is die inwoners krijgen (meedenken tot meebeslissen) en wat de beste manier(en) zijn om inwoners die het onderwerp aangaat te betrekken. Vanaf 2024 hebben we een beleidsmedewerker inwonersparticipatie die hier actief mee aan de slag gaat.
- We zetten vanaf 2024 drie nieuwe structurele instrumenten in voor jeugdparticipatie namelijk een digitaal jongerenpanel, een ‘pop up’ kinderadviesraad en een ‘pop up’ jongerenadviesraad.
- We zetten de burgerpeiling, het inwonerspanel voor één dag voort en starten met een kindergemeenteraad.
- Vanaf 2024 werken we met een kinderburgemeester. De kinderburgemeester heeft in eerste instantie vooral een ambassadeurstaak heeft en met de burgemeester en/of wethouders mee gaat naar bijzondere gebeurtenissen.
- We doen een experiment met een burgerberaad in deze raadsperiode. Het college komt hiervoor met een raadsvoorstel.
- We willen laagdrempelige en duidelijke informatie die voor inwoners, bedrijven en organisaties toegankelijk is.
- De OWO-visie is in 2021 door de drie gemeenteraden vastgesteld. De komende vier jaar werken we verder aan concretiseren en optimaliseren van de samenwerking met behoud van zelfstandigheid.
- We maken inzichtelijk wat er wordt gedaan om het rendement van de OWO-samenwerking te communiceren en we houden de raad op de hoogte van de acties en voortgang.
- Inclusie is voor ons een belangrijke toetssteen bij alle uitdagingen waar we als samenleving en gemeente voor staan. We nemen dit serieus en investeren in de uitwerking en uitvoering van onze Lokale Inclusieagenda.

Wat merkt de inwoner ervan

De inwoner zal merken dat het bestuur de verbinding zoekt en zichtbaarder is in de dorpen. Inwoners (een zo breed mogelijke groep, inclusief jongeren) merken dat de gemeente hen op allerlei manieren gelegenheid geeft hun mening en ideeën te laten horen over actuele onderwerpen waar de gemeente mee bezig is. En zij merken dat de gemeente helder communiceert wat ze ermee doet en waarom.

Wat mag het kosten

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om € 165.000 in 2025 en 2026 incidenteel beschikbaar te stellen voor de Toekomstvisie, inclusief een marktonderzoek voor bedrijventerreinen. Dit is voor het schrijven van de Toekomstvisie 2040. In de toekomstvisie schetsen we hoe we willen dat Ooststellingwerf er in 2040 uit ziet. Een realistisch en tot de verbeelding sprekend toekomstbeeld. Natuurlijk maken we ook de vertaling naar de keuzes die we moeten maken om daar te komen. Dit vraagt ambtelijke inzet en de inzet van een extern bureau die ons hierin begeleidt. Daarnaast zal er marktonderzoek plaatsvinden naar mogelijkheden voor uitbreiding van bedrijventerreinen.

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om voor 2025 € 25.000 incidenteel beschikbaar te stellen als werkbudget voor Europapact Fryslân. Ooststellingwerf is net als de andere Friese gemeenten aangesloten bij het EPF (voormalige Friese Projectenmachine). De afgelopen periode is het EPF op stoom gekomen. Zelf subsidies aanvragen is behoorlijk complex, mede ook door de complexer wordende wet- en regelgeving. Ook is het ‘instapmoment’ vaak zeer kort. Aan de voorkant wordt meestal gevraagd een bijdrage te doen (financieel of in uren) om hierop te anticiperen en lobby-hulp in te huren om mee te schrijven met de Europese projecten.

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om voor 2025 € 25.000 incidenteel beschikbaar te stellen voor behandeling van Woo-verzoeken. De impact die Woo-verzoeken heeft op onze organisatie neemt toe. Daarom is een werkwijze voor de behandeling van WOO-verzoeken vastgelegd.

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om voor 2025 en 2026 € 69.000 incidenteel beschikbaar te stellen voor formatie voor dienstverlening. Het aantal aanvragen voor paspoorten neemt de komende vijf jaar explosief toe waardoor er nu tijdens openingstijden standaard meer medewerkers ingezet moeten worden.

Beleidskaders

- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)
- Strategische samenwerking OWO-gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking
- Visie op inwonersparticipatie Ooststellingwerf (juni 2023)

Thema 0.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

- We willen een betrouwbare en laagdrempelige overheid zijn.
- Voor het vertrouwen in de lokale democratie zijn kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke diensten en goede en zorgvuldige communicatie van groot belang.
- De inwoner is tevreden over de dienstverlening.
- We voldoen aan de vereisten van het VN-verdrag iedereen doet mee! (inclusie).
- We richten processen in vanuit de klantketen.
- We handelen 90% af binnen de servicenorm.
- We sturen op het voorkómen van onnodig contact met onze inwoners.
- We streven naar een integraal klantbeeld (omnichannel dienstverlening).
- Naast direct contact met inwoners aan de servicebalie, willen we zoveel mogelijk diensten digitaal beschikbaar stellen.

Wat gaan we ervoor doen

We werken via het programmaplan dienstverlening en het bijbehorende uitvoeringsprogramma aan een steeds betere dienstverlening.

- We zijn duidelijk in wat we verwachten van onze medewerkers als het gaat om dienstverlening naar onze inwoners toe en sturen daarop.
- We zorgen voor begrijpelijke taal (niveau B1) in al onze uitingen. Dit doen we via het project Direct Duidelijk.
- We betrekken inwoners en belangengroepen bij ontwikkelingen rondom het verbeteren van onze dienstverlening. Dit doen we met een inwonerspanel.
- We streven ernaar dat onze dienstverlening inclusief is, dus voor iedereen toegankelijk.
- We gebruiken steeds meer data om onze dienstverlening te verbeteren.
- We sturen op tevredenheid van onze inwoners en signaalmanagement.
- We doen onderzoek naar de ervaringen en voeren kleine verbeteringen direct door.
- We streven naar online waar het kan en offline waar het helpt.
- We zetten optimaal in op digitale mogelijkheden. Met oog voor de menselijke maat en inclusie. Niet alleen als het gaat om persoonlijk contact, maar ook bij het zorgvuldig toepassen, uitvoeren en handhaven van regels.
- We ontwikkelen een heldere kanaalstrategie, waarin duidelijk wordt hoe de gemeente de kanalen voor communicatie wil inzetten om ambities en doelen van de gemeente over te brengen.

Wat merkt de inwoner ervan

- De inwoner merkt dat onze dienstverlening begrijpelijk, efficiënt, gebruiksvriendelijk en digitaal is.
- De inwoner merkt dat onze medewerkers klantgericht zijn en open staan voor verbeteringen.
- De inwoner weet wat hij van ons mag verwachten en mag ons daarop aanspreken.

- De inwoner kan actief meedenken in verbeteringen. Je kan hierbij denken aan meldingen of klachten, maar ook meedenken via het inwonerspanel.
- De inwoner ervaart dat de gemeente één organisatie is (geen kastje - muur).

Wat mag het kosten

- Voor het programma dienstverlening is structureel € 25.000 beschikbaar.
- Voor het inwonerspanel is structureel € 8.000 beschikbaar.
- Voor 'Direct Duidelijk' is structureel € 20.000 beschikbaar
- voor inwonersparticipatie is structureel € 9.000 beschikbaar.

Beleidskaders

- Visie Dienstverlening in Ooststellingwerf (augustus 2019)
- Programmaplan en uitvoeringsprogramma dienstverlening (juni 2020)

Thema 0.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.
- We willen jaarlijks een realistische/uitvoerbare begroting opstellen.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	994	1.051	1.100
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	9,70%	0,90%	0,80%
Overhead	% van totale lasten	12,30%	13,90%	13,30%

Begroting 2025

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen jaarlijks een structureel en reëel sluitende begroting op. Dit betekent dat we structureel niet meer uitgeven dan we binnenkrijgen. De uitgaven ramen we ook realistisch.
- We blijven goed kijken naar gemeentelijke uitgaven en sturen hier scherp op door nut en noodzaak van projecten, uitgaven en subsidies steeds te beoordelen.
- We gaan zorgvuldig om met belastinggeld en de keuzes die hierin gemaakt worden. De belastingen verhogen we jaarlijks trendmatig. Als de begroting niet sluitend is, bijvoorbeeld door nieuwe ambities, lossen we dit niet gelijk op door de belastingen te verhogen, maar door middel van een pakket aan maatregelen. Waarvan, in uiterste noodzaak, het verhogen van de belastingen onderdeel kan uitmaken. Zoals bijvoorbeeld het besluit bij de kaderbrief 2025 om over te gaan tot verhoging van de OZB vanaf 2027 .
- Lokale belastingen en heffingen waar een duidelijke tegenprestatie tegenover staat, zoals afvalstoffenheffing, rioolheffing en sommige leges, worden kostendekkend doorberekend.
- Bij nieuw beleid/ambities nemen we ook de benodigde ambtelijke capaciteit mee in de afweging.
- Wij zetten de komende bestuursperiode een deel van de algemene reserve in om incidentele lasten te dekken en ambities te realiseren.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Wat mag het kosten

De bedragen van het financieel perspectief en de besluiten over nieuw beleid uit de Kaderbrief 2025-2028 zijn primitief in deze begroting verwerkt.
Financieel gezien zijn de komende jaren voor gemeenten onzeker. Zo ook voor onze gemeente. Vanaf 2026 ontvangen we fors minder geld uit het gemeentefonds. Dit is de grootste inkomstenbron van onze gemeente. Het is nog erg onduidelijk of en in hoeverre het Rijk ons hierin tegemoet komt. Voor een deel is via de voorjaarsnota van het Rijk hiervoor compensatie gekomen.

Door een aantal bezuinigingen toe te passen bij de Kaderbrief 2025-2028, is het financieel perspectief voor 2025 en 2028 positief. Alleen voor de jaren 2026 en 2027 is het perspectief negatief.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2023 (art 212)
- Controleverordening 2023 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2023 (art. 213a Gemeentewet)

Begroting Programma 0

Begroting Programma 0

- Thema Bestuur bestaat uit de volgende taakvelden: 0.1
- Thema Dienstverlening bestaat uit de volgende taakvelden: 0.2
- Thema Financiën bestaat uit de volgende taakvelden: 0.3, 0.4, 0.5, 0.61, 0.62, 0.64, 0.7, 0.8, 0.9

x € 1.000

0. Bestuur en ondersteuning	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
0.1 Bestuur	-2.644	-1.970	-1.954	-1.964	-1.947	-1.934
0.2 Burgerzaken	-763	-1.234	-1.017	-1.029	-1.023	-996
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-549	-358	-386	-386	-385	-385
0.4 Overhead	-14.507	-15.870	-16.160	-15.217	-15.021	-15.036
0.5 Treasury	-125	-370	-616	-511	-487	-463
0.61 OZB Woningen	-221	-221	-229	-229	-229	-229
0.62 OZB niet-woningen	-260	-215	-222	-222	-222	-222
0.64 Belastingen Overig	-111	-100	-143	-143	-143	-143
0.8 Overige baten en lasten	-31	8	-48	752	713	613
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	11	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-19.202**	**-20.330**	**-20.775**	**-18.949**	**-18.743**	**-18.794**
Baten						
0.1 Bestuur	527	-	-	-	-	-
0.2 Burgerzaken	293	423	496	566	556	488
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	597	1	1	1	1	1
0.4 Overhead	3.131	3.440	3.583	3.051	3.051	3.051
0.5 Treasury	444	69	67	67	67	66
0.61 OZB Woningen	2.816	2.664	2.706	2.706	2.806	2.906
0.62 OZB niet-woningen	472	723	768	768	868	968
0.64 Belastingen Overig	152	129	129	129	129	129
0.7 Alg.uitkering en ov.uitk. gemeentefonds	60.010	60.211	63.197	59.668	60.172	60.829
0.8 Overige baten en lasten	33	9	9	9	9	9
Totaal Baten	**68.475**	**67.668**	**70.956**	**66.965**	**67.658**	**68.447**
Resultaat voor bestemming	**49.273**	**47.339**	**50.182**	**48.015**	**48.915**	**49.653**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**0**	**-300**			
Onttrekkingen	**0**	**475**	**632**	**363**	**294**	**264**
Mutatie reserves	**0**	**475**	**332**	**363**	**294**	**264**
Resultaat na bestemming	**49.273**	**47.814**	**50.514**	**48.378**	**49.209**	**49.917**

Programma 1 | Veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken, naar school gaan en recreëren in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

- We willen dat onze inwoners en ondernemers wonen en werken en naar school gaan in een veilige woonomgeving.
- We willen dat de toeristen die we als gast mogen ontvangen in een veilige omgeving kunnen recreëren.
- We willen meer bewustwording rond het thema ondermijning.

Wat gaan we ervoor doen

- We werken samen met de Veiligheidsregio Fryslân om risico's en incidenten te beheersen. Dit betekent dat we het hele jaar door oefenen op incident- en crisisbeheersing en dat er scenario's worden ontwikkeld om voorbereid te zijn op mogelijke crises en rampen. Samen coördineren we ook de voorbereiding en preparatie op hulpverlening bij incidenten en crisissen.
- We geven gevolg aan het uitvoeringsplan ondermijning. Hierin werken we nauw samen met politie en de OWO-gemeenten. We zetten onder andere in op bewustwording, het leren herkennen van signalen van ondermijning en het actualiseren van beleid voor de aanpak van ondermijning.
- We blijven extra aandacht geven aan het risico op natuurbranden.
- We werken samen met partners (zoals: politie, GGZ, GGD, Gebiedsteam, Scala, reclassering, VNN, Veilig Thuis, Fier) aan preventie en aanpak van overlast (personen, drugs, leefomgeving).
- We geven aandacht aan digitale veiligheid bij inwoners en ondernemers.

Wat merkt de inwoner ervan

- Het veiligheidsgevoel van onze inwoners blijft minimaal gelijk aan het huidige niveau.
- Er wordt adequaat gereageerd op meldingen van overlast of gevaarlijke situaties die bij de gemeente binnenkomen.
- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Onze inwoners worden goed opgevangen en de communicatie is helder.
- Kwetsbare inwoners worden benaderd om ze digitaal weerbaarder te maken.
- Onze inwoners worden gericht bewust gemaakt op het gebied van ondermijning.

Wat mag het kosten

- U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om structureel € 236.000 beschikbaar te stellen voor een OWO-brede versterking van de capaciteit en kwaliteit van OOV-teams in de afdelingen Vergunningen, toezicht en handhaving (VTH).

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026
- Regionaal Risicoprofiel 2022-2025

Begroting Programma 1

X € 1.000

1. Veiligheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.886	-2.067	-2.175	-2.175	-2.175	-2.175
1.2 Openbare orde en veiligheid	-564	-503	-755	-605	-605	-555
Totaal Lasten	**-2.450**	**-2.570**	**-2.930**	**-2.780**	**-2.780**	**-2.730**
Resultaat voor bestemming	**-2.450**	**-2.570**	**-2.930**	**-2.780**	**-2.780**	**-2.730**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-435**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**936**	**0**	**200**	**50**	**50**	**0**
Mutatie reserves	**501**	**0**	**200**	**50**	**50**	**0**
Resultaat na bestemming	**-1.949**	**-2.570**	**-2.730**	**-2.730**	**-2.730**	**-2.730**

Programma 2 | Verkeer en vervoer

We blijven zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen.

Thema 2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken

- We houden onze gemeente goed bereikbaar en investeren in een goed en veilig wegennet.
- We willen dat alle verkeersdeelnemers veilig gebruik kunnen maken van onze infrastructuur.
- We willen mobiliteit verduurzamen.

Wat gaan we ervoor doen

- We zorgen voor veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven (o.a. woningbouw) zorgen we ervoor dat de openbare ruimte integraal onderdeel uitmaakt van het totaalplan.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte en dat die ook voor iedereen toegankelijk is. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we hier rekening mee.
- We continueren onze permanente verkeerseducatie en blijven sturen op gedragsbeïnvloeding, waaronder bewustwording en handhaving.
- We houden in alle plannen in onze gemeente rekening met de verkeersveiligheid.
- We zetten ons in voor een goed openbaarvervoer-netwerk. Daarnaast zetten we in op snelle verbindingen in de regio.
- Om de bereikbaarheid verder te verbeteren ondersteunen wij de komst van de Lelylijn.
- Om de bereikbaarheid verder te verbeteren ondersteunen wij de komst van een mobiliteitsknooppunt, ook wel hub genoemd.
- We stimuleren het fietsen. We zorgen voor kwalitatief goede en veilige (snel)fietsverbindingen voor zowel inwoners als recreanten. We zorgen voor voldoende voorzieningen voor fietsen (stalling, oplaadpunten enz.). We zoeken in regionaal verband samenwerking met stakeholders.
- Bij onderhoud of het opnieuw inrichten van wegen en voet- en fietspaden houden we rekening met de veiligheid van (duo)fietsers, voetgangers en mindervaliden.
- We besteden aandacht aan de inrichting van 30 en 60 km/uur gebieden.
- We brengen de handhaving van de verkeersregels onder de aandacht.

Wat merkt de inwoner ervan

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan verhardingen, bermen, bruggen en oevervoorzieningen.
- Inwoners merken dat er verkeerseducatieprojecten worden aangeboden. Bij deze projecten wordt aandacht besteed aan voorlichting, educatie, veiligheidsbewustzijn en verkeersveiligheid.

Wat mag het kosten

- In 2022 heeft de raad € 500.000 beschikbaar gesteld (t/m 2025) om de maatregelen, voortkomend uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid, uit te voeren. Daarnaast is er € 223.000 subsidie ontvangen.
- In 2023 heeft de raad - naast de reguliere middelen voor het Meerjaren Onderhouds Plan wegen 2024-2028 - twee maal € 700.000 beschikbaar gesteld (planjaren 2024 en 2025) voor het verbeteren van de kwaliteit van de wegen.
- De raad heeft bij de behandeling van de Kaderbrief 2025-2028 een krediet van € 1,225 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode 2025-2028 voor het onderhouden en vervangen van de oevervoorzieningen.

- De raad heeft bij de behandeling van de Kaderbrief 2025-2028 een eenmalig budget van € 100.000 beschikbaar gesteld voor het aantrekkelijk maken van de buitenruimte, die uitnodigend is voor alle leeftijdsgroepen ongeacht beperkingen.

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid
- Omgevingsvisie
- Programma Duurzaamheid
- Meerjaren Onderhouds Plan wegen 2024-2028
- Meerjaren Onderhouds Plan openbare verlichting 2024-2027
- Meerjaren Onderhouds Plan civieltechnische kunstwerken 2023-2027

Begroting Programma 2

x € 1.000

2. Vervoer	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	-3.802	-6.631	-4.020	-3.336	-3.356	-3.349
2.4 Economische havens en waterwegen	-9	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-3.811**	**-6.631**	**-4.020**	**-3.336**	**-3.356**	**-3.349**
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	489	158	58	58	58	58
Totaal Baten	**489**	**158**	**58**	**58**	**58**	**58**
Resultaat voor bestemming	**-3.323**	**-6.473**	**-3.962**	**-3.278**	**-3.298**	**-3.291**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**249**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**2.563**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**2.812**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-3.323**	**-3.661**	**-3.962**	**-3.278**	**-3.298**	**-3.291**

Programma 3 | Economie

We blijven inzetten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad en toegang tot nieuwe bedrijfslocaties. Daarnaast willen we inzetten op het versterken en verduurzamen van recreatie en toerisme, bij voorkeur in regionale samenwerking en verbinding.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Met de komst van de Omgevingswet wordt het huidige omgevingsrecht overzichtelijker, worden regels eenvoudiger en kunnen we procedures veel sneller doorlopen. Met de nieuwe instrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma kan de gemeente straks in beleid en uitvoering sturen en monitoren om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving richting haar inwoners te waarborgen.

Thema 3.1 Economie

Wat willen we bereiken

We willen een gunstig vestigingsklimaat in onze gemeente blijven bevorderen om een gezonde lokale duurzame economie te versterken. Bedrijven, die zich in onze gemeente willen vestigen, moeten er op kunnen rekenen dat wij kwaliteit leveren. We willen dat er voldoende ruimte is voor de groei van onze bedrijven, passend binnen het streven van een CO^2 neutrale gemeente in 2030. Hiervoor moet er uitbreiding plaatsvinden van onze bedrijventerreinen.

We willen investeren in de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt, met aandacht voor de mismatch tussen vraag en aanbod. We willen dat het Centrumplan Oosterwolde wordt afgerond. Hiervoor zijn intussen de eerste verkennende gesprekken gevoerd. Daarnaast blijven we actief het winkelgebied van Oosterwolde en het winkelhart versterken.

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen een plan op voor de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen in Oosterwolde en Haulerwijk.
- Samen met ondernemers kijken we naar mogelijkheden om aan de vraag naar personeel te kunnen voldoen.
- Op weg naar deze inclusieve samenleving versterken en intensiveren de vijf gemeenten in Zuidoost Friesland de onderlinge samenwerking en de samenwerking met alle partners in de keten. Inclusief het onderwijs, de (SW)bedrijven en het UWV in de arbeidsmarkt Zuidoost Friesland. De bundeling van kennis en deskundigheid is noodzakelijk om het vraagstuk van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt om te buigen ‘van mismatch naar match’. De insteek daarbij is dat gekeken wordt naar de talenten van werkzoekenden. Het uitvoeringsplan "talenten benutten voor een duurzame match" geeft de komende jaren richting aan de uitvoering.
- We willen dat de uitvoering van het Centrumplan Oosterwolde volgens plan wordt afgerond. Dit doen we door inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren een duidelijke stem te geven bij de herinrichting en planontwikkeling van de kop Stationsstraat met de kruising Dertien Aprilstraat.
- Ter versterking van het winkelhart van Oosterwolde de bestaande BIZ (Bedrijveninvesteringszone) voortzetten waarbij de komende twee jaar ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente in totaal € 105.000 per jaar investeren.

Bedrijventerreinen

- We eisen veel kwaliteit op het Ecomunitypark. De acquisitie is niet een zaak van de gemeente, maar van de ontwikkelaar. Waar mogelijk ondersteunen we de ontwikkelaar en trekken we samen op om te komen tot een invulling van het gebied en een bijpassend ruimtelijk kader.
- We investeerden de afgelopen jaren al veel in de kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit houden we op peil. Daarnaast verkennen we of het mogelijk is een BIZ-beveiliging op het bedrijventerrein in te voeren.

- We zetten ons in om leegstand te voorkomen. Hiervoor werken we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren in het platform winkelgebied Oosterwolde.
- We gaan de mogelijkheden onderzoeken om het bedrijventerrein Venekoten uit te breiden.

Gunstig vestigingsklimaat
We bevorderen het vestigingsklimaat door aandacht, zichtbaarheid en klantvriendelijkheid. Aan dit laatste aspect besteden we de komende jaren extra aandacht:

- We bezoeken veel bedrijven.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 ondernemersbijeenkomsten.
- We zijn lid van diverse ondernemersverenigingen en bezoeken hun activiteiten zoveel mogelijk.
- We bezoeken ook andere netwerkbijeenkomsten.
- We willen samen met Bizo en de Vereniging van Vastgoed Eigenaren Oosterwolde de detailhandelstructuur in Oosterwolde verbeteren. We werken samen naar een toekomstbestendig centrumgebied.
- Wij stimuleren de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.
- We profileren ons ondernemersloket actief.

Ondernemersloket en ondernemers voorlichten
Het ondernemersloket blijft de komende jaren de spil tussen de ondernemers en de gemeente. Het ondernemersloket blijft ook (startende) ondernemers/zzp'ers voorlichten door onder ander het toezenden van een maandelijkse nieuwsbrief voor ondernemers.

Samenwerking Onderwijs - Bedrijfsleven
Wij vragen bedrijven heel nadrukkelijk om opdrachten voor het onderwijs in de vorm van stageplaatsen, onderzoeksvragen en afstudeeropdrachten. We zetten ons in om samen met het bedrijfsleven de werkzoekenden uit de eigen gemeente weer in te zetten in het arbeidsproces. Daarbij besteden we meer aandacht aan de speciale doelgroepen met een achterstand op de arbeidsmarkt. Er is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid om met behulp van een Leerwerkbedrijf de positie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te verbeteren.

We zetten in de regio Zuidoost Friesland activiteiten in om de kloof tussen vraag en aanbod van werk te verkleinen. In overleg met werkzoekenden en ondernemers kijken we wat er nodig is een match te kunnen maken. We besteden daarbij nadrukkelijk aandacht aan het mobiliteitsvraagstuk dat in deze regio speelt.

Wat merkt de inwoner ervan
Meer banen die worden ingevuld door goede lokale werknemers, en dus meer besteedbaar inkomen voor meer mensen. Mensen geven meer uit, waar ondernemers weer van profiteren. Voorzieningen blijven zoveel mogelijk in stand. Zo ontstaat een domino-effect, dat leidt tot grotere tevredenheid bij inwoners en ondernemers.

Wat mag het kosten
De lasten worden grotendeels gedekt uit bestaande budgetten. U heeft bij het de heroverwegingen 2022-2025 ingestemd met een structurele uitbreiding van het budget door een bijdrage van € 35.500 vanuit de gemeente aan de stichting Bedrijven Investeringszone Oosterwolde (BizO).

Beleidskaders
- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkelstraat
- Samenwerken aan een Krachtig en prachtig winkelgebied van Oosterwolde
- Strategisch beleidsplan arbeidsmarktregio Zuidoost Friesland
- Masterplan Oosterwolde Centrum

Begroting Programma 3

x € 1.000

3. Economie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	-89	-93	-155	-130	-130	-130
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-44	-1.449	-27	-27	-27	-27
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-272	-192	-197	-197	-197	-197
3.4 Economische promotie	-292	-305	-228	-228	-228	-228
Totaal Lasten	**-696**	**-2.038**	**-607**	**-582**	**-582**	**-582**
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	25	-	-	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	52	2.474	-	-	-	-
3.4 Economische promotie	566	450	454	454	454	454
Totaal Baten	**643**	**2.924**	**454**	**454**	**454**	**454**
Resultaat voor bestemming	**-53**	**886**	**-153**	**-128**	**-128**	**-128**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-688**	**-1016**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**1.269**	**692**	**25**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**581**	**-324**	**25**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**528**	**562**	**-128**	**-128**	**-128**	**-128**

Programma 4 | Onderwijs

We handhaven de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs en verbeteren en borgen de samenwerking tussen zorg en onderwijs.

Thema 4.1 Onderwijs

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
- Uit het collegeakkoord: We willen dat kinderen zich kunnen ontwikkelen in goede gezondheid en in een veilige en stimulerende omgeving.
- Uit het collegeakkoord: We vergroten de kansengelijkheid door onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren tegen te gaan.
- Handhaven van de kwaliteit en bereikbaarheid van de huisvesting het onderwijs. Borgen van de samenwerking met het onderwijs. Dit binnen de kaders van het Rijk.

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor goed opgroeien is dat:

- Voor maatschappelijk effect L ligt het accent op: Kansrijke start voor kinderen.

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect hoort bij opgave 'goed opgroeien' uit de visie op Samenleven.

De cognitieve ontwikkeling van leerplichtige kinderen is een verantwoordelijkheid van het onderwijs. Wij richten ons op de voorschoolse periode. Dit blijven we doen door het programma Kansrijke start (eerste 1000 dagen van een kind) en door o.a. onze VVE-programma's.

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
We bieden jeugdigen een kansrijke start door de inzet van preventief aanbod en programma's. In programma 6, onder het thema 6.3 Goed opgroeien, wordt dit verder toegelicht.

L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
Onze leerplichtambtenaar werkt samen met onderwijsinstellingen en zorgpartijen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en 'uitvallers' te ondersteunen en begeleiden. De leerplichtambtenaar van Ooststellingwerf is vanuit preventief handelen betrokken bij zorgvraagstukken en dreigende schooluitval. Met ingang van 2025 worden de handhavingstaken (BOA) van de leerplichtambtenaar uitgevoerd door een aantal regionale BOA- leerplichtambtenaren. De basis hiervoor is vastgelegd in de regionale samenwerkingsovereenkomst startWijzer (vastgesteld 2019).

Sinds 2022 wonen er vluchtelingen uit Oekraïne in Ooststellingwerf en sinds 2024 statushouders in Rikkingahof. Over het aanbod peuteropvang en onderwijs aan nieuwkomers/anderstalige kinderen zijn afspraken gemaakt met Scala Welzijn en de schoolbesturen van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Kinderen van 6 tot 12 jaar gaan naar het taalaanbod van de taalschool in Drachten. Voor het voortgezet onderwijs maken jeugdigen (12-18 jaar) gebruik van het aanbod van de Internationale Schakelklas (ISK) in Drachten of Assen. Bij het voldoende beheersen van de Nederlandse taal stromen kinderen van de taalschool en jeugdigen van het ISK door naar reguliere scholen in onze gemeente of daar waar passend aanbod is.

L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
Een startkwalificatie is belangrijk voor vervolgonderwijs en/of een goede kans op de arbeidsmarkt. Om te zorgen dat jeugdigen een startkwalificatie behalen, werken gemeente (leerplicht, Gebiedsteam), voortgezet onderwijs en het Doorstroompunt (voorheen Regionale Meld- en Coördinatiepunt) samen.

L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
Om laaggeletterdheid te voorkomen en achterstanden te verkleinen is een goede basis essentieel. Dit draagt bij aan 'gelijke startkansen'. Bij de jongste jeugd wordt al ingezet op een adequate taalontwikkeling door het aanbod VVE in peuter- en kinderopvang en stapprogramma's. Ook in het onderwijs is er extra aandacht voor de taalontwikkeling. In 2024 is doe-agenda L *'Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal'* vastgesteld. Hierin besteden we aandacht aan een efficiënt aanbod om laaggeletterdheid te voorkomen en te verminderen (niet alleen kinderen, maar alle leeftijden). Hierbij hanteren we een brede definitie van laaggeletterdheid (ook digitale vaardigheid).

L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)
Bij problemen is het belangrijk dat kinderopvang, peuteropvang, basisonderwijs, voortgezet onderwijs, Gebiedsteam, voorliggende voorzieningen en jeugdhulp goed samenwerken. We faciliteren en stimuleren deze samenwerking.

Onderwijshuisvesting
In 2023 zijn we met de schoolbesturen aan de slag gegaan om samen een Integraal Huisvesting Plan op te stellen. De uitvoering van sectorale routekaart voor de verduurzaming van de onderwijshuisvesting is hierin meegenomen. Het Integraal Huisvesting Plan is in 2024 vastgesteld. De uitvoering vindt plaats in 2025 en de jaren daarna.

Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed
De Stichting beheert en exploiteert de Kampus voor de huidige gebruikers (het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek) en ook, bij behoefte, voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- L. Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal.
- De kwaliteit en bereikbaarheid van de huisvesting van het onderwijs in de gemeente blijft op peil.

Wat mag het kosten

- Het kabinet heeft met het NPO in 2021 geld beschikbaar gesteld om de gevolgen van corona tegen te gaan. De gemeente heeft samen met de scholen in Ooststellingwerf een plan van aanpak opgesteld. In dit plan staat welke activiteiten worden gedaan. Het kabinet heeft besloten dat de bestedingsduur van het geld wordt verlengd tot augustus 2025.
- Het stimuleren van samenwerken tussen gemeente, schoolbesturen en ouders betalen we uit de reguliere budgetten.

Beleidskaders

- Doe agenda L 'Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal'.
- Visie op samenleven 2020-2024
- Wet op het Primair-, Speciaal en Voortgezet (speciaal) Onderwijs
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Integraal Huisvesting Plan

Begroting Programma 4

x € 1.000

4. Onderwijs	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.711	-1.350	-1.382	-1.382	-1.405	-1.381
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.047	-2.058	-1.875	-1.875	-1.875	-1.875
Totaal Lasten	**-3.758**	**-3.408**	**-3.256**	**-3.256**	**-3.280**	**-3.256**
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	538	248	252	252	252	252
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	641	532	447	447	447	447
Totaal Baten	**1.179**	**780**	**699**	**699**	**699**	**699**
Resultaat voor bestemming	**-2.579**	**-2.628**	**-2.557**	**-2.557**	**-2.581**	**-2.557**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**24**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**24**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-2.579**	**-2.604**	**-2.557**	**-2.557**	**-2.581**	**-2.557**

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

We hebben een gevarieerde basis van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur en we streven ernaar om nog meer doelgroepen te bereiken. Dat geldt ook voor sport. We ondersteunen diverse organisaties en activiteiten op het gebied van ontmoeten en sport. Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor onze gemeente, met de natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen. Appelscha (en omgeving) is een belangrijke toeristische locatie voor de recreatieve ontwikkeling van de regio. Voor het openbaar groen geldt dat we een veilige en goed onderhouden openbare ruimte hebben die toekomstbestendig is ingericht.

Thema 5.1 Sport en cultuur

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur.

Informatie over de sociale infrastructuur (bv ontmoetingsplekken, dorpshuizen en laagdrempelige activiteiten) vindt u bij Thema 6.1 Samenleven

Wat gaan we ervoor doen

We hebben een gevarieerde basis van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, maar onze inwoners en met name de jongere inwoners, geven aan dat niet alle activiteiten aansluiten bij hun behoeften. Ze missen een fysieke en centrale uitgaansplek. We streven ernaar om meer van deze doelgroepen te bereiken en een uitgaansplek te realiseren. Dat kan via de realisatie van een culturele Bruisplek in Oosterwolde, die ook verbinding legt met andere culturele locaties in de gemeente. Tezamen met de werkgroep culturele Bruisplek hebben we flinke stappen gezet in de realisatie van een culturele Bruisplek. Op basis van bedrijfsplan en nieuwbouwplannen van de Miente gaan we verder. Vanzelfsprekend op basis van het besluit hierover van de gemeenteraad in relatie tot het accommodatiebeleid.

Per 2025 komen ernaar verwachting meer Rijksmiddelen beschikbaar voor het bibliotheekwerk. Dit gaat gepaard met een zorgplicht die wettelijk verankerd gaat worden in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). De zorgplicht zal worden gekoppeld aan een normenkader. Onduidelijk is nog wat dit precies gaat betekenen voor onze taak ten aanzien van het bibliotheekwerk en voor de bekostiging ervan.

We ondersteunen diverse organisaties en activiteiten op het gebied van bewegen en sport. In het kader van het Lokaal Sport- en beweegakkoord werken we er o.a. aan dat kinderen vaardig zijn in bewegen. We werken aan een goed en divers beweegaanbod voor ouderen en mensen met een beperking. Ook zetten we het 6-weken-leefstijltraject voort voor inwoners die aan de slag willen met positieve gezondheid, gedrag en voeding. We ondersteunen sportverenigingen en andere lokale sportaanbieders bij hun activiteiten om sporten en bewegen te stimuleren. Er wordt door de buurtsportcoaches van Stichting Scala samengewerkt met lokale initiatiefnemers om meerdere sport- en beweegactiviteiten te organiseren o.a. Vakantiespel, Snikkerun, Healthy kids, Oosterwolde Beweegt en Avondvierdaagse.

We zorgen samen met maatschappelijke organisaties dat inwoners gemakkelijk informatie kunnen vinden over wat er te doen is in Ooststellingwerf, bijvoorbeeld via activiteitenagenda www.uutgaon.nl en www.beweegplein.nl en via andere media.

Wat merkt de inwoner ervan

Maatschappelijke effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur
Inwoners nemen deel aan sport- en beweegactiviteiten en merken dat er veel initiatief is op dit gebied en dat er aandacht is voor een gezonde leefstijl.

Inwoners nemen deel aan culturele activiteiten. Er zijn veel initiatieven in de gemeente waaraan zij mee kunnen doen. De culturele Bruisplek biedt een uitgaansgelegenheid waar inwoners naar toe kunnen voor onder meer film, podiumvoorstellingen en creatieve en beeldende activiteiten.

Wat mag het kosten

- Voor het 'Lokaal Sportakkoord' en de 'Brede regeling combinatiefuncties' zijn in 2025 respectievelijk € 21.000 en € 143.000 beschikbaar uit de SPUK GALA gelden.
- Vanuit het rijk is voor de bibliotheken de specifieke uitkering SPUK IDO beschikbaar. De SPUK IDO is bedoeld voor het verder inrichten van een informatiepunt digitale overheid (IDO) in de bibliotheek. Het gaat om een bedrag van € 24.814.
- Daarnaast komen er extra rijksmiddelen beschikbaar voor het bibliotheekwerk en dit gaat gepaard met een zorgplicht en normenkader. Het bedrag is nog onzeker, maar zal waarschijnlijk tussen € 70.000 en € 100.000 zijn.
- Er is structureel € 35.000 per jaar beschikbaar voor de Bruisplek. In de kaderbrief 2025 is een voorbereidingskrediet aangevraagd om verder te werken aan de voorbereidingen voor de Bruisplek. Het gaat om € 50.000 voorbereiding ten behoeve van realisatie nieuwbouw culturele Bruisplek.

Beleidskaders

- Accommodatiebeleid (nog vast te stellen)
- Tussenbalans Visie op Samenleven (november 2023)
- Visie op samenleven 2020-2024
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Lokaal Sport- en beweegakkoord (2020)
- Lokaal Sport Akkoord 2023-2026 (herijking)
- Notitie Bruisplek, april 2024

Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen

Wat willen we bereiken

Recreatie

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers in ons economisch beleid. De natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen bevinden zich in onze gemeente, waarbij Appelscha (en omgeving) landelijke bekendheid geniet.

De Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme is afgerond. Deze ontwikkelagenda bestaat uit een visie, organisatieadvies, ruimtelijk ontwikkelkader en een uitvoeringsprogramma. In 2025 gaan we hiermee aan de slag. Ook in Zuidoost Friesland verband wordt intensief samengewerkt en wordt het Regiodealproject Recreatie en Toerisme afgerond. Dit project beoogt een slimme groei van het (duurzame) toerisme in deze regio, een optimale balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) doet de uitvoering van de regionale marketing en Coöperatie Appelscha Regio 3.0 is verantwoordelijk voor de lokale marketing in onze gemeente.

Openbare ruimte (Groen)

Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toekomstbestendig is ingericht.

Wat gaan we ervoor doen

Recreatie

- De Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme Ooststellingwerf is gereed. Hiermee is ons recreatiebeleid geactualiseerd in de vorm van een visie voor de komende 10 jaar en een ruimtelijk ontwikkelkader.

- Ooststellingwerf, en in het bijzonder Appelscha, ligt op de route van Frederiksoord (via het Fochteloërveen) naar Veenhuizen, beiden deel uitmakend van het Unesco Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid. Voor het toerisme is dit een belangrijk gegeven, want Unesco werelderfgoederen trekken veel bezoekers. Onze regio kan hier zeker van profiteren. Samenwerking met de relevante (toeristische) organisaties is daarom essentieel.
- De kwaliteit van de openbare voorzieningen is van groot belang. We willen daarom blijven investeren in het onderhoud van de openbare voorzieningen, zoals toiletvoorzieningen. Ook willen we de kwaliteit van onze fiets- en wandelnetwerken in stand houden. Dit doen we o.a. in samenwerking met het Recreatieschap Drenthe, waar wij als Ooststellingwerf lid van zijn, en op projectbasis met het Friese recreatieschap De Marrekrite.
- Verder zetten we in op toekomstbestendigheid van onze vakantieparken.
- De promotie en marketing van Ooststellingwerf als toeristische bestemming is een doorlopend proces en daar wordt hard aan gewerkt door zowel coöperatie regio Appelscha 3.0 als de regionale marketingorganisatie (regiomarketing organisatie Zuidoost Friesland TRZF). Ook nemen we deel aan de marketing Koloniën van Weldadigheid zodat we kunnen profiteren van onze ligging tussen de koloniën in Veenhuizen en Frederiksoord.
- Het Regiodealproject Vitale logies heeft een analyse opgeleverd van de landschappelijke kwaliteiten in Ooststellingwerf die relevant zijn voor bestaande recreatieve ondernemingen en nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven.

Openbare ruimte (Groen)

- We zorgen voor veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven (o.a. woningbouw) zorgen we ervoor dat de openbare ruimte integraal onderdeel uitmaakt van het totaalplan.
- We bevorderen de biodiversiteit. We passen onze werkwijzen hierop aan en richten indien nodig de openbare ruimte hierop in.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte en dat die ook voor iedereen toegankelijk is. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we hier rekening mee.
- We kappen zo min mogelijk bomen. Voor elke gekapte boom planten we een of meer bomen terug.
- De problemen met de eikenprocessierups komen jaarlijks terug. We houden dit in de gaten en blijven bestrijden om de overlast te beperken. Dit doen we met een brede integrale aanpak door preventieve en curatieve acties. We gaan door met het bestrijden van de eikenprocessierups door het verhogen van de biodiversiteit, o.a. door bermen in te zaaien met een kruidenrijk bloemenmengsel.
- We zetten bij speelvoorzieningen in op duurzaamheid en bevorderen ‘natuurlijk spelen’. We betrekken hierbij de jeugd en omwonenden.

Wat merkt de inwoner ervan

De inwoner kan profiteren van de projecten die zijn ontwikkeld in de regio en gebruik maken van een uitgebreid toeristisch infrastructuur. Indirect profiteren de inwoners van de bestedingen bij bedrijven en werkgelegenheid. De bestedingen helpen tevens om de voorzieningen op peil te houden. Meer toeristen en recreanten in het gebied is voor de winkeliers een positieve ontwikkeling.

Voor de openbare ruimte (groen) geldt:

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan bomen en groen.
- De gebruikers van de openbare ruimte zien een meer bloem-/kruidenrijke omgeving (vergrote biodiversiteit).

Wat mag het kosten

Recreatie: De doelstellingen op het gebied van recreatie & toerisme betalen we grotendeels uit reguliere budgetten. Het Regiodealproject Recreatie en Toerisme wordt betaald uit de Rijksbijdrage in de Regio Deal.

Openbare ruimte (groen): In 2024 heeft de raad bij de behandeling van de Kaderbrief eenmalig € 97.000 beschikbaar gesteld voor de beheersing van de eikenprocessierups.

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om vanaf 2025 € 15.000 structureel beschikbaar te stellen voor het bestrijden van invasieve exoten. De aanwezigheid van invasieve exoten neemt toe. Het is van groot belang om deze te bestrijden. De planten brengen schade toe aan de natuur en verdringen inheemse planten en/of dieren. Door ze te bestrijden krijgt de inheemse flora en fauna de mogelijkheid om zich positief te ontwikkelen.

Beleidskaders

Recreatie:

- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Regionale ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland (2022)
- Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme Ooststellingwerf (2024)

Openbare ruimte (groen):

- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Beleidsnotitie biodiversiteit gemeente Ooststellingwerf Versie 10 maart 2021, vastgesteld 20 april 2021
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Begroting Programma 5

Begroting Programma 5

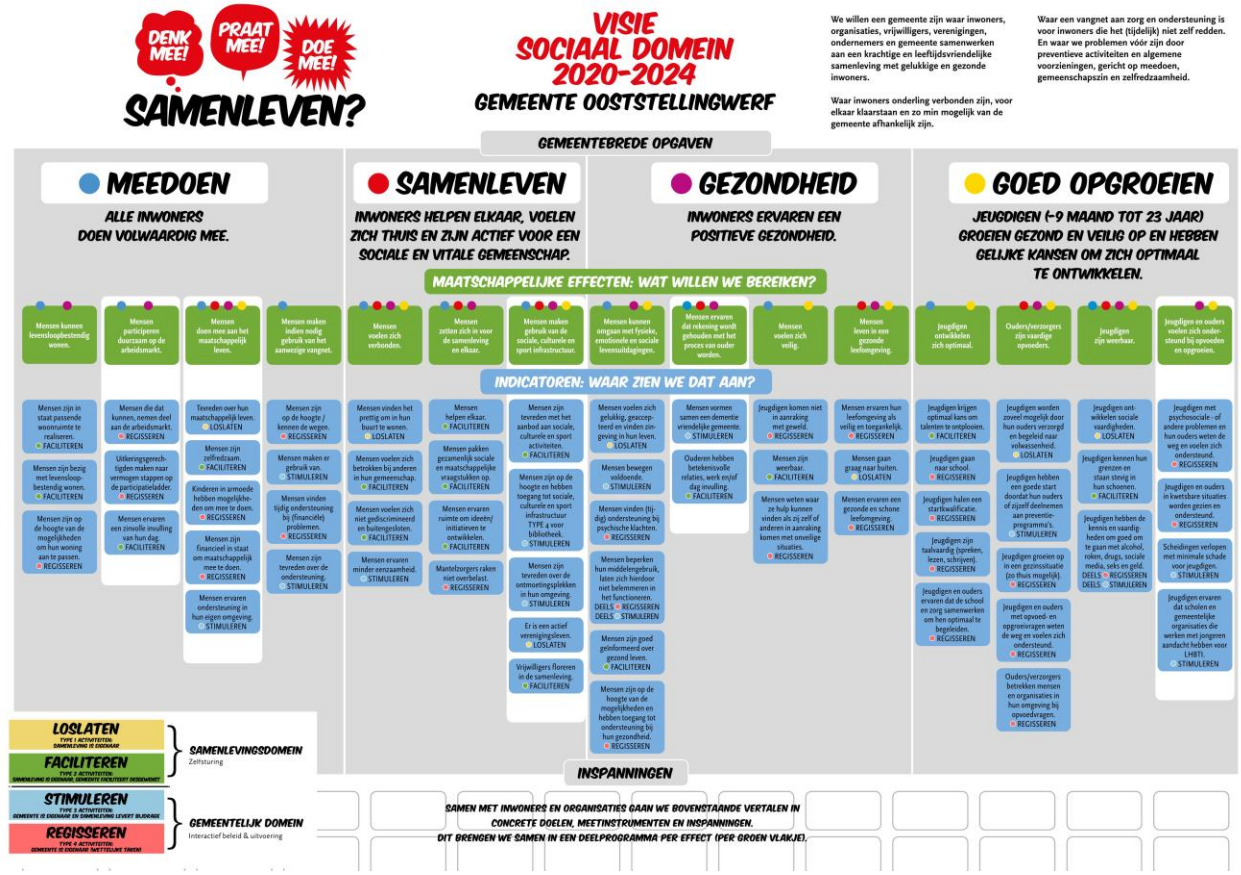
- Thema Sport en cultuur bestaat uit de volgende taakvelden: 5.1, 5.2, 5.3, 5.5, 5.6
- Thema recreatie en openbaar groen bestaat uit de volgende taakvelden: 5.7

x € 1.000

5. Sport, cultuur en recreatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	-289	-251	-211	-195	-195	-195
5.2 Sportaccommodaties	-1.747	-1.847	-1.650	-2.138	-2.208	-2.304
5.3 Cultuurpres. cultuurprod. en cultuurpart	-457	-594	-634	-621	-627	-627
5.5 Cultureel erfgoed	-127	-215	-139	-141	-141	-141
5.6 Media	-626	-587	-578	-578	-578	-578
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.537	-3.556	-3.698	-3.453	-3.472	-3.511
Totaal Lasten	**-6.783**	**-7.051**	**-6.911**	**-7.126**	**-7.221**	**-7.357**
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	218	180	180	159	164	164
5.2 Sportaccommodaties	360	217	225	225	225	225
5.5 Cultureel erfgoed	16	14	14	14	14	14
5.6 Media	45	25	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	106	112	101	101	101	101
Totaal Baten	**744**	**548**	**519**	**499**	**503**	**503**
Resultaat voor bestemming	**-6.039**	**-6.503**	**-6.391**	**-6.628**	**-6.718**	**-6.853**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**180**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**82**	**342**	**20**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**262**	**342**	**20**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-6.039**	**-6.241**	**-6.049**	**-6.608**	**-6.718**	**-6.853**

Programma 6 | Sociaal Domein

Dit programma ‘Samenleven’ gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid (programma 7) en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven. Zie ook paragraaf 10.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Thema 6.1 Samenleven

Inleiding

Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap
Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden ‘elkaar ontmoeten’, ‘elkaar ondersteunen’ en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Inwoners kunnen veel samen oppakken en organiseren. De gemeente kan hen daarbij ondersteunen. In de ‘Tussenbalans Visie op Samenleven’ (november 2023) is bij de ‘Opgave Samenleven’ geconcludeerd dat het accent de komende jaren moet liggen op: ‘Voorwaarden scheppen voor bloei van gemeenschapskracht, inwonersinitiatief en omzien naar elkaar’. Voor de ‘Opgave Samenleven’ zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Ontwikkelingen op het gebied van Sport en Cultuur (onderdeel van Maatschappelijk Effect G) zijn beschreven bij Thema 5.1 Sport en Cultuur.

Wat willen we bereiken

- ‘Voorwaarden scheppen voor bloei van gemeenschapskracht, inwonersinitiatief en omzien naar elkaar’ (Tussenbalans Visie op Samenleven - november 2023 – Accent opgave Samenleven)
- ‘We willen een samenleving met een sterke sociale basis waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen en voelen naar elkaar, voor elkaar klaar staan en elkaar helpen (collegeakkoord 2022)’
- Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden
- Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
- Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden
In deze tijd met vergrijzing, langer thuis wonen, minder beschikbaarheid van professionele zorg, meer mantelzorg, individualisering en polarisering is het faciliteren van verbinding tussen mensen en omzien naar elkaar nog belangrijker geworden. In 2025 gaan we door met de pilot welzijnscoaching door Scala. Welzijnscoaches onderzoeken samen met inwoners, die wat steun kunnen gebruiken, hoe zij op een voor hun passende manier kunnen deelnemen in de mienskip. De welzijnscoaches begeleiden hen naar een activiteit of vrijwilligerswerk of brengen hen in contact met andere inwoners. Zo kan een netwerk van contacten en onderlinge hulp groeien. Hiermee werken we ook aan het voorkomen, doorbreken en duurzaam aanpakken van eenzaamheid. Huisbezoek aan alle 75-plussers door vrijwilligers en professionalisering op het gebied van eenzaamheidsproblematiek door het Gebiedsteam dragen hier ook aan bij. In samenwerking met Scala gaan we in gesprek met dorpen en buurten om lokale ideeën voor verbinding, omzien naar elkaar of bijvoorbeeld laagdrempelige aanspreekpunten (voor vragen en zorgen) te faciliteren. Welzijnscoaches en lokale initiatieven in de dorpen werken outreachend om inwoners met eenzaamheidsgevoelens te bereiken.

In het kader van het 'VN-verdrag handicap' voeren we samen met het Inclusie Panel Ooststellingwerf de Lokale Inclusie Agenda uit. In het Inclusie Panel zitten vertegenwoordigers en ervaringsdeskundigen uit onze gemeente. De focus in de Lokale Inclusie Agenda ligt op dit moment vooral op acties en gesprekken over toegankelijkheid, ontmoeting en bewustwording.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
In de ‘Tussenbalans Visie op Samenleven’ staat: ‘Gemeenschapskracht groeit als er een plek is waar mensen elkaar ontmoeten, zelf bepalen wat ze belangrijk vinden om op te pakken en er voldoende faciliteiten zijn bijvoorbeeld in de vorm van geld of professionele ondersteuning’. We nodigen inwoners uit en faciliteren hen om in te spelen op ontwikkelingen en te werken aan maatschappelijke doelen, bijvoorbeeld door middel van het Initiatievenloket, opbouwwerk, bestuurscoaching, subsidies, de wijk- en dorpsbudgetten en het Fonds, dat we in de periode 2022-2026 doorzetten. De dorpencoördinatoren bemensen sinds 2024 het nieuwe Initiatievenloket. Met het Initiatievenloket bieden we, samen met bijvoorbeeld opbouwwerkers en bestuurscoaches, meer en intensievere ondersteuning aan lokale initiatiefnemers. Ook zal er gewerkt worden aan het oplossen en voorkomen van collectieve problemen waar initiatiefnemers tegenaan lopen. Via het nieuwe online platform www.ditisooststellingwerf.nl inspireren, ondersteunen, informeren, stimuleren en promoten we maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk. Dit zal in 2025 verder worden uitgebouwd.

In de wijken Oosterwolde Noord en Oosterwolde Noordoost is als onderdeel van de Regiodeal Zuidoost Friesland ondersteuning gevraagd en gekregen voor een participatieproces (samenwerking tussen inwoners, gemeente en organisaties) rond het thema ‘Tot op hoge leeftijd (met zorgvraag) in de wijk blijven wonen’. In april zijn er wijkgesprekken geweest en n.a.v. de uitkomsten hiervan zijn werkgroepen gevormd van wijkbewoners en professionals om uitdagingen gezamenlijk aan te pakken. De werkgroepen gaan aan de slag met de thema's: ontmoeting, wonen, zorg, mantelzorg en vervoer.

De inzet van vrijwilligers is van cruciaal belang in een samenredzame en vitale samenleving. We subsidiëren de ‘Vrijwilligerscentrale’ (voorheen ‘Plek voor Talent’) van Scala. De Vrijwilligerscentrale brengt vrijwilligerswerk actief onder de aandacht in onze gemeente. Daarnaast biedt zij ondersteuning aan organisaties die met vrijwilligers werken. Samen met de vrijwillige bestuurscoaches en andere organisaties worden trainingen aangeboden bijvoorbeeld aan vrijwillige bestuurders. De vrijwilligerscentrale maakt onderdeel uit van ditisooststellingwerf (zie boven).

De mantelzorgconsulent werkt proactief en outreachend richting mantelzorgers, collega’s en samenwerkingspartners. Ze weet wat er speelt en leeft. Ze organiseert lotgenotencontact, ontspanningsuitjes, een respijtweekend en samen met het Netwerk Mantelzorg activiteiten voor mantelzorgers. Zij begeleidt ons Mantelzorgpanel en verzorgt het mantelzorgcompliment. Er is aparte aandacht voor mantelzorgers van mensen met dementie. In 2024/2025 starten we een bewustwordingscampagne om nog meer mantelzorgers te bereiken. Behalve op oudere mantelzorgers richten we ons ook op jonge mantelzorgers en mantelzorgers van mensen met psychische problematiek.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale (culturele en sport) infrastructuur
We blijven investeren in sport, ontmoeting, zingeving en culturele activiteiten, omdat dit mensen samenbrengt en verbindt. We faciliteren ontmoeting tussen inwoners, onder andere door in het accommodatiebeleid te borgen dat er in elk dorp of buurt ontmoetingsplekken zijn, waar activiteiten zijn en mensen graag samen komen. Laagdrempelige en informele dagactiviteiten in dorpen en buurten dragen eraan bij dat inwoners actief blijven, anderen ontmoeten en betekenis ervaren. We zetten een aantal projecten vanuit het programma Aandachtsgebieden 2020-2023 voort. Zoals Buurthaven en Dorpstuin in Haulerwijk en de Buurthuiskamer in het Ketelhuis in het Haerenkwartier.

De inzet van een professionele beheerder van het Leger des Heils (20uur per week) in Het Ketelhuis in het Haerenkwartier heeft ervoor gezorgd dat de locatie de centrale plek in de wijk is geworden. Jong en oud bezoeken de locatie en oude en nieuwe bewoners ontmoeten elkaar. Steeds meer bewoners weten de weg te vinden en er is een mooi programma ontstaan waar al vele vrijwilligers aan bijdragen. We zetten deze aanpak door in 2025 en 2026.

Informatie over Sport en Cultuur vindt u in de begroting bij Thema 5.1 Sport en Cultuur

Wat merkt de inwoner ervan

Maatschappelijke effect E. Mensen voelen zich verbonden.
Inwoners kunnen met hun vragen op het gebied van welzijn en zorg terecht bij de welzijnscoaches, die steeds bekender zullen worden bij de inwoners. In de dorpen zullen we het gesprek over 'omzien naar elkaar' stimuleren. De werkgroep Lokale Inclusie Agenda werkt aan bewustwording rond dit thema en aan toegankelijkheid voor iedereen.

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
Inwonersinitiatieven krijgen ondersteuning van opbouwwerkers, het initiatievenloket en bestuurscoaches. Vrijwilligers worden gewaardeerd en vertellen over hun inzet op 'www.ditisooststellingwerf.nl'. Scala vrijwilligerscentrale brengt vraag en aanbod vrijwilligerswerk bij elkaar. Mantelzorgers treffen elkaar in mantelzorgcafé's en lotgenotengroepen en worden ondersteund door de mantelzorgconsulent.

Maatschappelijke effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur
Inwoners nemen volop deel aan sport, cultuur en ontmoeting. Er zijn steeds meer laagdrempelige activiteiten en vrij toegankelijke dagbesteding. Ontmoetingsplekken en activiteiten brengen mensen samen.

Wat mag het kosten

- Voor de uitbreiding van de taken van de dorpencoördinatoren met meer bezoek aan vergaderingen van plaatselijke belangen en inzet voor het initiatievenloket is in de kaderbrief 2025 €48.000 beschikbaar gesteld.
- Via de specifieke Rijksuitkering (SPUK) GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) zijn voor 2025 budgetten beschikbaar voor ‘versterken van de sociale basis’ (€ 57.000) en ‘aanpak eenzaamheid’ (€ 12.000). Deze budgetten worden in 2025 vooral ingezet voor de pilot welzijnscoaching. Voor mantelzorgondersteuning is in 2025 € 16.000 SPUK GALA geld beschikbaar. Daarnaast biedt het SPUK GALA gelden om te investeren in verschillende doelen op de beleidsterreinen Gezondheid (zie thema 7.1) en Sport en Cultuur (zie thema 5.1)
- Voor voortzetting van de pilot welzijnscoaching is in 2025 € 200.000 begroot voor de inzet van 2,1 fte. Dit wordt deels gefinancierd uit SPUK GALA gelden, budget aanpak eenzaamheid en de WMO. Bij de kaderbrief 2025-2028 is € 75.000 extra incidenteel geld beschikbaar gesteld om de begroting van de pilot in 2025 rond te maken.
- Er is € 25.000 extra beschikbaar gesteld in de Kaderbrief 2025-2028 voor mantelzorg. Hiermee wordt een bewustwordingscampagne gefinancierd en gestart om ook met mantelzorg meer in te zetten op het versterken van de sociale basis; elkaar helpen, laagdrempelig en dichtbij.
- Voor de ‘Dorps Ontwikkelings Methodiek’(DOM) in Oosterwolde ihkv de Regiodeal Zuidoost Fryslan ontvangen we van de provincie voor 3 jaar 300 uur (100 uur per jaar) procesondersteuning en in totaal € 50.000 aan procesgeld. Het 'DOM project' loopt van eind 2023 tot eind 2026.
- We zetten de samenwerking met het Leger des Heils voort voor de uitvoering van de Buurthuiskamer in het Haerenkwartier. Het Leger des Heils ontvangt daarvoor een bedrag van €200.800 voor de periode 2024-2026.
- Per 2024 is het Dorpshuizenbudget verhoogd naar € 50.000. De verduurzaming van de dorpshuizen verloopt via het accommodatiebeleid.

Beleidskaders

- Accommodatiebeleid (vast te stellen in september 2024)
- Visie op samenleven 2020 -2024 met tussenbalans Visie op Samenleven (november 2023)
- Ontwikkelrichting wijkvernieuwing Haerenkwartier
- Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025
- Visie op Inclusie (2020)

Thema 6.2 Meedoen

Inleiding

Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden ‘Meedoen’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen *(zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).*
- Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt *(zie doe-agenda B).*
- Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven *(zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).*
- Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor meedoen zijn dat:

- Voor maatschappelijk effect A: Accent: Inwoners stimuleren om tijdig te anticiperen op ouder worden.
- Voor maatschappelijk effect B: Accent: Alles op alles zetten om bijstandsgerechtigden naar vermogen mee te laten doen in onze samenleving.
- Voor maatschappelijk effect C: Accent: Voorzieningen voor inwoners met weinig geld en/of schulden zo eenvoudig en makkelijk toegankelijk te maken. En accent: Structurele verbeteringen bereiken van mensen die lange tijd in armoede en/of schulden leven (gebiedsgericht werken aan bestaanszekerheid).
- Voor maatschappelijk effect D: Accent: (Wmo) zorg anders organiseren en inkopen, zodat deze haalbaar en betaalbaar blijft. en accent: formele zorg minder 'promoten' en uitdragen als oplossing .

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect A: Mensen kunnen levensloopbestendig wonen

We maken prestatieafspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren en woonvormen met zorg en voorzieningen nabij. We maken met zorgaanbieder en corporatie plannen voor (zorg)woningen op de locatie Rikkingahof . Met gemeenten in de regio Zuidoost maken we een gezamenlijke woonzorgvisie met aandacht voor bijzondere doelgroepen waaronder ouderen. In Oosterwolde Noord en Noordoost werken we samen met o.a. inwoners, zorgverzekeraar, zorgkantoor, zorgaanbieders en woningbouwcorporaties aan domein overstijgende samenwerking (DOS) waarbij we zorgen dat thuiswonende, kwetsbare ouderen hulp of zorg krijgen die nodig is, of dat nu uit de buurt, de Wmo, de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet komt. Ons Gebiedsteam adviseert inwoners doorlopend over levensloopbestendig wonen en regelt zo nodig financiële ondersteuning bij verhuizing of woningaanpassing. We faciliteren inwoners hierbij nog meer door de inzet van een seniorenmakelaar en door het collectief aanbieden van woningaanpassingen aan particuliere eigenaren. Ook het aanbieden van verzilver- en blijversleningen en we zetten in op informatiecampagnes en het gebruik van domotica.

We werken beleid uit waarmee we het splitsen van grotere woningen naar levensloopbestendige woningen, meergeneratiewoningen of twee aparte wooneenheden op één erf mogelijk maken. Zie ook thema 8.1 Bouwen, wonen en gronden.

Voor mantelzorg zie ook thema 7.1 Gezondheid. Om mantelzorg beter mogelijk te maken stellen we beleidsregels op. Dit voor zowel het realiseren van mantelwonen als (pre)mantelzorgwonen. Mantelwonen is als mensen met elkaar op één erf wonen, zonder dat er mantelzorg nodig is. Het gaat dan om omkijken naar elkaar, elkaar helpen en ondersteunen, zonder dat er sprake is van een medisch gebrek of intensieve zorg. Bij pre mantelzorg is er op dit moment nog geen behoefte aan mantelzorg maar in de nabije toekomst (binnen 5 jaar) wel. Bijvoorbeeld als iemand een (langzaam) progressieve ziekte heeft, bijvoorbeeld COPD, de ziekte van Parkinson, MS of dementie, We verwachten in het derde uiterlijk vierde kwartaal 2024 deze beleidsregels gereed te hebben.

Maatschappelijk effect B: Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt
We willen dat iedere bijstandsgerechtigde naar vermogen en duurzaam meedoet in de samenleving. Soms lukt dat door hen (blijvend) te bemiddelen naar betaald werk, waardoor ze geen uitkering meer nodig hebben. Indien nodig bieden we werkgevers (financiële) ondersteuning bij de plaatsing van een werkzoekende en bieden we ook nazorg zodat het goed blijft gaan.

Met de huidige arbeidsmarkt zien we echter dat mensen die nu in de bijstand zitten vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en kampen met problemen op meerdere levensgebieden. Dit is ook een uitkomst van de meest recente burgerpeiling. We begeleiden hen om deze situatie te doorbreken door casemanagement. Dit is ook in lijn met de wetswijzigingen uit de Participatiewet in Balans, die naar verwachting per 2025 in werking treden. Casemanagement is intensieve, integrale en waar mogelijk ontschotte begeleiding bij het wegnemen van drempels die meedoen in de weg staan. Soms is fulltime betaald werk niet haalbaar, maar lukt meedoen wel in de vorm van vrijwilligerswerk of parttime betaald werk. Zij behouden dan (deels) hun uitkering, maar hebben we een zinvolle invulling van hun dag en doen mee. Daarnaast bieden we ook nazorg aan klanten die succesvol uitgestroomd zijn en de werkgevers die ze in dienst hebben genomen. Dit met als doel de uitstroom duurzaam te laten zijn zodat ze werk behouden en niet terug hoeven in de bijstand.

Naast de eigen activiteiten bereiden we ons in 2025 voor op intensivering van de regionale samenwerking in de vorm van het Fries Regionaal Werk Centrum (RWC). Deze moet per 1 januari 2026 gerealiseerd zijn. Twee doelgroepen vragen specifiek aandacht:

Jongeren tot 27 jaar
In samenwerking met het Doorstroompunt, voorheen RMC, en opleidingsinstituten begeleiden we jongeren bij voorkeur richting het behalen van een startkwalificatie en waar dit niet mogelijk is richting werk. Dit is mede ingegeven door het wetsvoorstel 'Van school naar duurzaam werk' die in 2025 in werking treedt.

Statushouders en migranten
De wettelijke taken vanuit de Wet inburgering 2021 vragen extra inspanning rondom het laten participeren van statushouders. We zetten in op ondernemers interesseren voor deze doelgroep en werken hierin samen met Fryslân Werkt. Deze groep blijft ook aandacht vragen m.b.t. het vinden van passende huisvesting.

We monitoren het resultaat van de inspanningen met de Participatieladder. Ook meten we de klanttevredenheid over onze dienstverlening van inwoners die aanspraak maken op een voorziening uit de Participatiewet.

Maatschappelijk effect C: Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
- We zetten in op zelfredzaamheid van inwoners (alle leeftijden) door hen in staat te stellen vaardigheden aan te leren (denk aan digitale vaardigheden, omgaan met geld, taalvaardigheid), onder andere via de bibliotheek. Zie ook 6.3 Goed Opgroeien maatschappelijk effect L.
- We blijven het proces van vroegsignalering van schulden doorlopend verbeteren. Daarbij zetten we naast budgetadviseurs ook een ervaringsdeskundige in.

- We zorgen dat inwoners en verwijzers weten waar ze met vragen over administratie en geld terecht kunnen en stimuleren dat partijen die hierin actief zijn samenwerken en hun diensten op elkaar afstemmen. Daarbij onderzoeken we ook de mogelijkheden om te komen tot een vorm van een 'papierwinkel' waarbij inwoners laagdrempelig binnen kunnen lopen met allerlei vragen over administratie, geldzaken, brieven etc..
- We maken en verspreiden jaarlijks een Regelingenwijzer waarin alle hulp op het gebied van geld op een rij staat. Deze Regelingenwijzer wordt doorontwikkeld zodat informatie (digitaal) op maat beschikbaar is voor inwoners en doorverwijzers.
- We zetten de Voorzieningenwijzer (digitale applicatie in combinatie met persoonlijk advies aan huis) in die inwoners helpt om optimaal gebruik te maken van bestaande landelijke en gemeentelijke (kind)regelingen en voorzieningen (bereik vergroten). Het bereik hiervan gaan we vergroten door maatschappelijke organisaties hierin een rol te geven. Aansluitend bij acties in wijken of buurten kijken we of in samenspraak met woningcorporaties De Voorzieningenwijzer gebiedsgericht ingezet kan worden.
- We willen aansluiten aan bij het Volwassenfonds Sport & Cultuur van Sport Fryslân. Het Volwassenenfonds Sport & Cultuur zorgt ervoor dat het lesgeld en/of materialen worden betaald voor volwassenen die leven rond het bestaansminimum. Hiervoor wordt een overeenkomst gesloten .
- Ook kiezen we gebieden (wijken) waarin we samen met woningcorporaties en Scala Welzijn willen komen tot een integrale aanpak gericht op het versterken van de bestaanszekerheid van inwoners die dit het meest nodig hebben. Dit is een gezamenlijke opdracht met de thema's 6.1 Samenleven en 7.1 Gezondheid om te komen tot een integrale invulling van de sociale basis.
- Wij gaan in gesprek met de samenleving, met relevante partijen en de gemeenteraad om tot voorstellen te komen om armoede en schulden nog beter dan nu te voorkomen of vroegtijdig te signaleren zodat problemen niet (verder) uit de hand lopen.
- In het kader van de inburgeringswet ontzorgen we statushouders in de eerste zes maanden van hun verblijf in onze gemeente door hun vaste lasten te betalen vanuit hun bijstandsuitkering (wettelijke verplichting) en begeleiden we hen naar maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid.

Maatschappelijk effect D: Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
Soms hebben inwoners ondersteuning nodig. Wij bieden hen een vangnet. Zij kunnen terecht bij het Gebiedsteam om ondersteuning te krijgen of te regelen. We faciliteren vrijwilligers om proactief inwoners van 75+ te bezoeken om hen te informeren, de weg te wijzen en eventuele behoeften te signaleren (preventief huisbezoek). De medewerkers van het Gebiedsteam zijn zichtbaar op vindplaatsen (scholen en bij de huisartsen bijv.) en welzijnswerkers zijn actief in de wijken. De bibliotheek biedt ondersteuning aan inwoners bij het omgaan met de digitale overheid (informatiepunt digitale overheid). We brengen jaarlijks de Regelingenwijzer uit met alle (financiële) regelingen voor inwoners (zie ook Meedoen C). We zetten extra in om inwoners te laten weten wat het Gebiedsteam is en hoe men daar gebruik van kan maken. We positioneren de onafhankelijke cliëntondersteuner breed in het sociaal domein. We blijven werken aan de verdere doorontwikkeling van het Gebiedsteam, onder meer gericht op een goede en laagdrempelige toegang en ontschot werken. We blijven investeren in preventie, werken intensief samen met welzijn- en zorgorganisaties om een stevig vangnet te houden en ondersteunen diverse initiatieven vanuit de samenleving voor indicatievrije dagbesteding. Zie ook paragraaf 10 'visie op Samenleven' over Gebiedsteam, grip op uitgaven Wmo en jeugd en voorliggende voorzieningen. Door middel van de Wmo aanbesteding zetten we nog meer in op voorliggende mogelijkheden, om zodoende het vangnet in de toekomst beschikbaar te houden voor degene die daar echt op aangewezen is.

Wat merkt de inwoner ervan
A. Mensen wonen op de door hun gewenste plek
B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt of doen naar vermogen mee in onze samenleving
C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
D. Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet

Wat mag het kosten

Eigen bijdrage Wmo

De eigen bijdrage die inwoners moeten betalen voor gebruik van voorzieningen uit de Wmo is voor iedereen gelijk (abonnementstarief). Dit heeft geleid tot een aanzuigende werking o.a. bij de huishoudelijke hulp. Er is wetgeving in voorbereiding om vanaf 2026 weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren voor de Wmo.

Wet inburgering 2021

We ontvangen van het Rijk uitvoeringsmiddelen en een specifieke uitkering. De uitvoeringsmiddelen gebruiken we voornamelijk voor de inzet van gespecialiseerde casemanagers. De specifieke uitkering is voor de bekostiging van inburgeringsvoorzieningen die we vanuit deze wet moeten bieden. Via de SiSa leggen we hier verantwoording over af. Het landelijk beeld is dat de middelen die gemeenten van het Rijk ontvangen niet toereikend zijn. Op dit moment is dit voor onze gemeente nog niet vast te stellen.

Participatie werkdeel

Bij de heroverweging 2022 is besloten het budget voor participatie werkdeel te verlagen. Dit op basis van het uitkeringsbestand. Bij een toename van 15 bijstandsgerechtigden kan alsnog aanspraak worden gedaan op deze middelen. Dit omdat er dan tekort aan middelen ontstaat waardoor de beoogde dienstverlening niet meer geboden kan worden. De verwachting is niet dat het bijstandsbestand zal toenemen, maar wel vragen de inwoners met een uitkering intensievere dienstverlening. In de tussenbalans Visie op Samenleven is daarom afgesproken de pilot ouders in de bijstand begeleiden naar werk in de zorg niet uit te voeren en de hiermee vrijgekomen middelen jaarlijks toe te voegen aan het budget werkdeel Participatiewet.

Volwassenenfonds Sport en Cultuur

Zowel in het collegeakkoord als in de samenwerkingsagenda van de raad en de Visie op Samenleven, is de ambitie geuit om een Meedoen-Pas in te voeren. De pas die inwoners met weinig geld in staat stelt om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Voor kinderen is vanuit verschillende fondsen en regelingen al veel geregeld. Voor volwassenen is dat niet het geval. Er is met name behoefte aan mogelijkheden voor activiteiten en/of extra's voor volwassenen om bijvoorbeeld te kunnen sporten. Door aan te sluiten bij het Volwassenfonds voor Sport en Cultuur wordt het voor volwassenen van 18+ jaar, die leven rond het bestaansminimum, mogelijk gemaakt om contributie, lesgeld en/of materialen voor sport of een creatieve activiteit te betalen. In de Kaderbrief 2025-2028 is hier voor 2025 € 47.000 beschikbaar gesteld.

Bovenregionaal Wmo vervoer

U heeft bij de behandeling van de Kaderbrief besloten om het bovenregionale vervoer niet meer via de Wmo te laten lopen maar via Valys. De financiële gevolgen van invoering van Valys per 1 januari 2025 zijn ingeschat op € 327.000 structureel. Maar doordat we ook rekening houden met een ingeschatte indexatie voor vervoer van 3,9% in 2025 (€ 43.000) is de verlaging van de begroting € 283.915 (structureel) vanaf 2025. De invoering van Valys kent een aanloopperiode. De verwachting is dat de financiële gevolgen zichtbaar worden vanaf 1 april 2025. Dit is in deze begroting verwerkt.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Woon(zorg)visie 2022-2026
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025
- Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026
- Re-integratieverordening Participatiewet 2017
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015

- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recifice 2015
- Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2015
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2022
- Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening 2023

Thema 6.3 Goed Opgroeien

Inleiding

Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Inwoners vinden 'Goed Opgroeien' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect L. Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal.
- Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders *(zie doe-agenda O)*
- Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
- Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien *(zie doe-agenda O)*

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor goed opgroeien zijn dat:

- Voor maatschappelijk effect L ligt het accent op: Kansrijke start voor kinderen.
- Voor maatschappelijk effect O ligt het accent op: Beperken jeugdhulpvragen door gerichte preventie.

Wat gaan we ervoor doen

Goed opgroeien vraagt een integrale aanpak (eenzaamheid, weerbaarheid, armoede, onderwijs).

Maatschappelijk effect L: Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal

Buurtsportcoaches stimuleren de fysieke en motorische ontwikkeling van kinderen. Via JOGG werken we aan de gezondheid van jonge inwoners. We hebben kindregelingen om te zorgen dat kinderen mee kunnen doen (zie thema 6.1). In het preventieprogramma Go Yolo (voorheen Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) stimuleren we dat jongeren (10-18 jarigen) gezond en gelukkig opgroeien en willen we voorkomen dat jongeren gaan drinken, roken of drugs gaan gebruiken. Om deze positieve leefomgeving voor jongeren te waarborgen zetten we in op de volgende plekken: het gezin, op school, in de vriendenkring en in de vrije tijd. In deze vier domeinen wordt er samengewerkt met ouders, scholen, jongerenwerkers en andere professionals. Dit geldt ook voor jonge mantelzorgers. Kinderen en jongeren die voor een naaste zorgen kunnen hierbij ondersteuning krijgen (zie ook gezondheid, gezond ouder worden, mantelzorg). We willen hiermee voorkomen dat kinderen en jongeren overbelast raken in de zorg in zich hierdoor minder goed kunnen ontwikkelen. We bieden ondersteuning, lotgenoten contact en activiteiten.

Naschools aanbod

In Ooststellingwerf dragen we al enkele jaren financieel zorg voor een aanbod van naschoolse activiteiten. De organisatie hiervan ligt bij Stichting Scala via een subsidie. De activiteiten worden georganiseerd bij de scholen in Oosterwolde Zuid en in Haulerwijk. Vanuit het convenant 'Rijk Ooststellingwerf' werken verschillende partijen samen aan het aanbod van naschoolse activiteiten. Vanuit de landelijke Gelijke Kansen Alliantie is er voor 2025 nog een aanvullend budget om het lokale aanbod te verstevigen.

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders
We investeren in allerlei vormen van preventie en laagdrempelige voorzieningen in het voorliggend veld. Voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen is er een sluitend palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1.000 dagen van het kind. Waar nodig ondersteunen we ouders ook later in de opvoeding, bijvoorbeeld met laagdrempelige opvoedondersteuning door de GGD, het programma Stevig Ouderschap, informatie over preventie van alcohol / drugsgebruik onder jongeren. Zie verder onder O.

Maatschappelijk effect N: Jonge inwoners zijn weerbaar
Maatschappelijke diensttijd trajecten (MDT) zijn ingezet met als uitgangspunten talentontwikkeling van jongeren, van betekenis zijn voor anderen, nieuwe ontmoetingen en keuzes maken voor de toekomst. Jongerenwerk biedt het MDT Divers programma aan waarin jongeren op ontdekkingsreis gaan naar de beste versie van zichzelf. We voeren in samenwerking met anderen preventieve activiteiten uit, bijvoorbeeld 'Nuchter over gewicht', Nuchtere Fries (alcohol) en de gezonde sportkantine. We sluiten aan bij de uitgangspunten van positieve gezondheid. Scholen, Gebiedsteam en jongerenwerk werken samen met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) om een (beginnende) verslaving bij jongeren te signaleren, te bespreken en aan te pakken. Zie ook thema 7.1 Gezondheid (extra inspanningen Notitie Preventie en Handhaving middelengebruik).

Maatschappelijk effect O: Kwetsbare jonge inwoners en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien
We hebben aandacht voor preventie van jeugdproblematiek, zodat het aantal jongeren dat een beroep moet doen op jeugdzorg en de intensiteit van problemen afneemt. Er zijn veel laagdrempelige mogelijkheden voor opvoedondersteuning in het voorliggend veld, zoals Home-Start van Humanitas, de inloopspreekuren van de GGD en ons Gebiedsteam is aanwezig op vindplekken, zoals scholen, VVE locaties en huisartsen, waardoor we inwoners kunnen helpen als de problemen nog niet zo groot zijn (dure zorg voorkomen). We bieden hulp aan ouders met relatieproblemen, om de schade voor kinderen te beperken.

Verder zetten we in op normaliseren. We gaan het gesprek aan over realistische verwachtingen die de samenleving heeft van kinderen en jongeren, van tegenslagen in het leven, van weerbaarheid en zelfredzaamheid en van de rol die de gemeente kan spelen. Daar waar het nodig is, biedt het Gebiedsteam zelf kortdurende ondersteuning, zet jongerenwerk in of regelt hulp bij een jeugdhulpaanbieder.

Ook werken we samen met jongeren om begrip en openheid te creëren rondom LHBTI+. Met het preventieprogramma GO YOLO (voorheen Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)) bouwen we aan een positieve leefomgeving voor jongeren, waarbij samenwerking binnen de gemeente centraal staat, zowel thuis (gezin), op school, in de vriendenkring (peergroep) als in de vrije tijd. De gemeente coördineert de aanpak en brengt ouders en lokale partners bij elkaar zodat er een ‘community’ ontstaat rond de opgroeiende jongeren.

Verder wordt er lokaal invulling gegeven aan de, voorheen door SDF regionaal ingekochte, complementaire ondersteuning voor jeugdigen in de vorm van een pilot Vaktherapie. Vaktherapie is een behandelvorm voor jeugdigen met een psychische aandoening en psychosociale problematiek, waarbij methodisch gebruik gemaakt wordt van een ervaringsgerichte werkwijze. Onder vaktherapie vallen muziektherapie, psychomotorische therapie, speltherapie en beeldende therapie. De gemeente is vanaf 2024 verantwoordelijk voor de organisatie van deze vorm van ondersteuning. De jaren 2024-2025 dienen als pilot om de implementatie en borging van complementaire ondersteuning in het lokale sociaal domein vorm te geven voor de komende jaren.

Wat merkt de inwoner ervan

L. Kinderen zijn taalvaardig en ontwikkelen zich optimaal.
M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders.
N. Jeugdigen zijn weerbaar.
O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien.
Er is een laagdrempelig aanbod beschikbaar voor ouders en kinderen in de gemeente Ooststellingwerf, van algemeen toegankelijke voorzieningen tot jeugdzorg.

Wat mag het kosten

De inzet van jeugdhulp laat al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. Vanaf 2024 gebruiken we naast de Monitor Sociaal Domein, een dashboard met alle gemeentelijke jeugdhulpcijfers om zicht te houden op de ingezette jeugdhulp, en een nieuw prognosesysteem om een berekening te maken van de te verwachte lasten jeugdhulp in de komende jaren. De berekening is bij de diverse onderdelen gebaseerd op o.a. de verwachte instroom in aantallen trajecten (op basis van voorgaande jaren), de gemiddelde looptijd van een traject en de gerealiseerde aantallen en lasten van voorgaande jaren. De prognose kent, vanwege de nieuwe inkoopsystematiek van SDF per 1 januari 2024 voor specialistische jeugdhulp, nog een onzekerheid.
Uit een analyse van de gemeentelijke jeugdhulpdata blijkt dat een grote reden voor de stijging van de jeugdhulplasten is dat jeugdigen lang in zorg blijven. Dat betekent, naast de jaarlijkse instroom, dat er weinig jeugdigen uitstromen. Ook neemt de complexe problematiek toe. In 2024 zijn verschillende maatregelen uitgewerkt om hier invloed op uit te oefenen. We hopen in 2025 de eerste (financiële) resultaten van deze maatregelen te zien.
De geplande bezuiniging door het kabinet met betrekking tot de Hervormingsagenda Jeugd is voor 2025 geschrapt. Dit betekent dat de gemeente Ooststellingwerf voor 2025 geen nadeel van €700.000 euro kent.

Beleidskaders

- Doe agenda L Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal.
- Doe agenda O Kwetsbare jonge inwoners 2021-2025
- Doe agenda HK Positieve Gezondheid 2022-2026
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd en Beleidsregels Hart voor de Jeugd
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf en Aanvullende beleidsregels Verordening Leerlingenvervoer
- Toezicht en handhaving kinderopvang en peuterspeelzalen
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân

Begroting Programma 6

Begroting programma 6

- Thema Samenleven bestaat uit de volgende taakvelden: 6.1, 6.21, 6.22, 6.23
- Thema Meedoen bestaat uit de volgende taakvelden: 6.3, 6.4, 6.5, 6.60, 6.711, 6.712, 6.713, 6.714, 6,791, 6.91
- Thema Goed Opgroeien bestaat uit de volgende taakvelden: 6.751, 6.752, 6.753, 6.761, 6.762, 6.763, 6.792, 6.811, 6.812, 6.821, 6.822 , 6.92

x € 1.000

6. Sociaal Domein	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-4.379	-7.822	-3.056	-2.815	-2.437	-2.437
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.746	-3.126	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	-14.080	-12.581	-12.818	-12.947	-13.086	-13.219
6.4 WSW en beschut werk	-3.523	-2.886	-2.466	-2.320	-2.188	-2.059
6.5 Arbeidsparticipatie	-665	-1.258	-1.073	-1.073	-1.004	-1.004
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.911	-1.988	-1.865	-1.783	-1.783	-1.783
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.668	-3.297	-3.158	-3.158	-3.158	-3.158
6.71B Begeleiding (WMO)	-1.519	-1.487	-1.452	-1.452	-1.452	-1.452
6.71C Dagbesteding (WMO)	-1.085	-1.154	-1.181	-1.181	-1.181	-1.181
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-120	-121	-356	-356	-356	-356
6.72 Maatwerkdienstverlening18-	-204					
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-36	-157				
6.72B Jeugdhulp behandelin	-36	-81				
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-36	-275				
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-6.427	-6.545				
6.73A Pleegzorg	-641	-787				
6.73B Gezinsgericht	-36	-787				
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-1.915	-2.000				
6.74A Jeugdhulp beh. GGZ zonder verbliif	-207	-170				
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-428	-400				
6.74C Gesloten plaatsing	-36	-				
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-8	-3	-94	-94	-94	-94
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	9	-3	-4	-4	-4	-4
6.82A Jeugdbescherming	-1.200	-942	-1.026	-1.026	-1.026	-1.026
6.82B Jeugdreclassering	-24	-120	-125	-125	-125	-125
6-751 - Jeugdhulp ambulant lokaal			-698	-660	-618	-618
6-752 - Jeugdhulp ambulant regionaal			-5.255	-4.970	-4.657	-4.657
6-753 - Jeugdhulp ambulant regionaal			-698	-660	-618	-618
6-761 - Jeugdhulp met verblijf lokaal			-413	-413	-413	-413
6-762 - Jeugdhulp met verblijf regionaal			-3.304	-3.304	-3.304	-3.304
6-763 - Jeugdhulp met verblijf regionaal			-413	-413	-413	-413
6-791 - PGB Wmo			-75	-75	-75	-75
6-792 - PGB Jeugd			-326	-307	-286	-286
6-91 - Coördinatie en beleid Wmo			-73	-73	-73	-73
6-92 - Coördinatie en beleid Jeugd			-260	-260	-260	-260
6-21 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo			-1.398	-1.398	-1.398	-1.398
6-22 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jgd			-1.398	-1.398	-1.398	-1.398
Totaal Lasten	**-43.921**	**-47.989**	**-42.989**	**-42.268**	**-41.410**	**-41.415**

Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.255	3.928	820	794	683	683
6.3 Inkomensregelingen	9.966	8.716	9.814	9.990	10.159	10.293
6.5 Arbeidsparticipatie	238	2	2	2	2	2
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	228	200	-	-	-	-
6.71B Begeleiding (WMO)	98	-	-	-	-	-
6.71C Dagbesteding (WMO)	28	-	-	-	-	-
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-	-	-
6.81A Beschermd wonen (WMO)	634	140	252	252	252	252
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	54	-	-	-	-	-
6-711 - Hulp bij het huishouden (WMO)	-	-	200	530	530	530
Totaal Baten	**15.500**	**12.986**	**11.088**	**11.568**	**11.626**	**11.760**
Resultaat voor bestemming	**-28.421**	**-35.003**	**-31.901**	**-30.700**	**-29.784**	**-29.655**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-229**	**231**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**987**	**2.663**	**147**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**758**	**2.894**	**147**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-27.663**	**-32.109**	**-31.754**	**-30.700**	**-29.784**	**-29.655**

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Thema 7.1 Gezondheid

Inleiding

Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden ‘Gezondheid’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota.

Wat willen we bereiken

Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven viermaatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor gezondheid zijn dat:

- Accent: Integrale aanpak om te komen tot een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag
- Accent: Preventief inzetten op een gezonde en actieve leefstijl waarin reablement, bewegen, voeding en weerbaarheid centraal staan.
- We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen, zoals gezondheid onderdeel is van de omgevingswet.
- We zetten in op positieve gezondheid, het zo vroeg mogelijk verkleinen van motorische en gezondheidsverschillen en/of -achterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving en vitaal ouder worden. Daarmee verlagen we ook de druk op de gezondheidszorg.
- We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.
- Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)
- Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)
- Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
- Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)

Wat gaan we ervoor doen

Algemeen

Beweging van medisch naar sociaal. We willen meer doen dan alleen medische hulp voor gezondheidsproblemen. We investeren in sociale netwerken en ontmoetingen. En bewegen helpt om te voorkomen dat oudere mensen vallen. De gemeente kan helpen door de buitenruimte en gebouwen toegankelijker te maken. Ook een wandelclub kan helpen om het welzijn van mensen te vergroten. En door mantelzorgers goed te ondersteunen kunnen zij de zorg langer volhouden en wordt professionele zorg minder belast. Wij kijken bij nieuw beleid altijd wat het effect is op de gezondheid van onze inwoners. Dat kan gaan om de inrichting van de openbare ruimte, maar ook om economisch beleid, wonen of veiligheid.

Maatschappelijk effect H: Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen
We investeren in de bestaanszekerheid van mensen (zie thema Meedoen). We zijn JOGG-gemeente (Jongeren op Gezond Gewicht), waarmee we specifiek inzetten op de gezondheid van jongeren. Gezonde leefstijl is de norm. We zetten in op elke dag fruit, een gezonde lunch en elke dag voldoende bewegen op scholen, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en welzijnsactiviteiten. We zetten breder en intensiever in op preventie van verslaving. Zowel in preventie als in vroegsignalering, handhaving en hulp bieden. We doen dit door middel van het preventieprogramma YOLO (zie thema Goed Opgroeien). We ondersteunen sportverenigingen om het alcoholgebruik in sportkantines te beperken en de leeftijdsgrens van 18 jaar te handhaven. We stimuleren en faciliteren positieve gezondheid in onze gemeente, o.a. door initiatieven voor bloeizones in de dorpen te ondersteunen, door buurtsportcoaches met bewegingsaanbod in de dorpen, inzet op gezonde scholen, door het project gezonde kantines en door te investeren in ontmoetingsplekken.

We zetten in op een ketenaanpak overgewicht en obesitas voor jongeren en volwassenen en werken aan effectieve interventies voor inwoners om leefstijl positief te beïnvloeden.

Maatschappelijk effect I: Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden
Het uitgangspunt is een leeftijdsvriendelijke gemeente, een inclusieve en toegankelijke omgeving die actief ouder worden promoot. Gericht op de fysieke omgeving (een groene buurt waar een ommetje mogelijk is, wonen op maat, toegankelijke openbare gebouwen, (openbaar) vervoer, hoge nood app en de sociale omgeving (meedoen, ontmoeten, maatschappelijke betrokken zijn). In 2025 gaan we door met de pilot welzijnscoaching door Scala. Welzijnscoaches onderzoeken samen met inwoners, die wat steun kunnen gebruiken, hoe zij op een voor hun passende manier kunnen deelnemen in de mienskip. Ook via doorverwijzing van de huisarts (welzijn op recept). De welzijnscoaches begeleiden hen naar een activiteit of vrijwilligerswerk of brengen hen in contact met andere inwoners (Zie ook Hoofdstuk 6.1 Samenleven). Huisbezoek aan alle 75-plussers door vrijwilligers en aandacht voor eenzaamheidsproblematiek door het Gebiedsteam dragen hier ook aan bij. We gaan door met het programma Powerful Ageing waarin vitaliteit wordt vergroot. In samenwerking met Scala gaan we in gesprek met dorpen en buurten om lokale ideeën voor verbinding, omzien naar elkaar of bijvoorbeeld laagdrempelige aanspreekpunten (voor vragen en zorgen) of dorpsondersteuners te faciliteren.

Daarnaast voeren we onze wettelijke taken uit op het gebied van langer zelfstandig thuis wonen voor ouderen in hun vertrouwde omgeving, met een goede kwaliteit van leven (zie 6.1 meedoen). In het kader van de Friese samenwerkingsagenda werken we samen met zorgverzekeraars, zorgkantoor, zorgaanbieders en woningbouwverenigingen aan domein overstijgende samenwerking (DOS), waarbij we zorgen dat thuiswonende, kwetsbare ouderen hulp of zorg krijgen die nodig is, of dat nu uit de buurt, de Wmo, de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet komt. We zetten in op het actief betrekken van mensen met dementie binnen de samenleving met DemenTalent. Er is speciale aandacht voor bewegen door ouderen en voor maatschappelijk meedoen, ook voor mensen met de aandoening dementie. Waar nodig bieden we als gemeente geïndiceerde dagbesteding en waar gewenst en mogelijk helpen we mensen om een zinvolle daginvulling te vinden in het informele circuit (denk aan Welzijn op Dorpse Schaal, dagcentrum Oosterwolde en de Buurthaven), de Herberg in Waskemeer.

In het kader van vitaal ouder worden zetten we in op een ketenaanpak valpreventie waarbij wordt samengewerkt door professionals, dorpsorganisaties en verenigingen uit het zorgdomein en het sociaal domein. Het accent ligt op preventie: het verminderen van het risico op valongelukken. De leidraad is dat ouderen zo lang mogelijk vitaal thuis kunnen wonen. Met verschillende interventies stimuleren we bewegen en gezonde voeding voor ouderen.

De mantelzorgconsulent werkt proactief en outreachend richting mantelzorgers, collega’s en samenwerkingspartners. Ze weet wat er speelt en leeft. Ze organiseert lotgenotencontact, ontspanningsuitjes, en respijtweekend en samen met het Netwerk Mantelzorg activiteiten voor

mantelzorgers. Zij begeleidt ons Mantelzorgpanel en verzorgt het mantelzorgcompliment. Er is aparte aandacht voor mantelzorgers van mensen met dementie. In 2024/2025 starten we een bewustwordingscampagne om nog meer mantelzorgers te bereiken. Behalve op oudere mantelzorgers richten we ons ook op jonge mantelzorgers en mantelzorgers van mensen met psychische problematiek. We gaan zo ruimhartig mogelijk om met aanvragen voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen (uit 3.6 collegeakkoord), de eerste stappen zijn genomen om dit om te zetten in beleid.

Maatschappelijk effect J: Mensen voelen zich veilig
We bekostigen Veilig Thuis, het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. We betalen mee aan de Kindertelefoon. We dragen bij aan de aanpak voor mensen met verward gedrag. Verder zetten we ons in om bepaalde thema's bespreekbaar te maken, bijvoorbeeld paarse vrijdag (seksuele en genderdiversiteit) etc. Discriminatie en buitengesloten worden komen ook in onze gemeente voor. Voor mensen die dit zelf of in hun naaste omgeving meemaken is er de mogelijkheid melding te doen via discriminatie.nl. Na de melding bieden zij ondersteuning, een luisterend oor en pakken ze zaken op. De gemeente draagt jaarlijks bij aan de bekostiging van Tumba en discriminatie.nl. Op de gemeentelijke website is ook expliciet de mogelijkheid aanwezig om melding discriminatie te doen.

Maatschappelijk effect K: **Mensen leven in een gezonde leefomgeving**
We zetten in op een gezonde, beweegvriendelijke en leeftijdsvriendelijke omgeving en op het makkelijk maken van gezonde keuzes. In het programma Omgevingswet en -visie is gezondheid een vast onderdeel en opgenomen in de omgevingsvisie en omgevingsplan. In de aandachtsgebieden investeren we onder meer in de verbetering van de fysieke leefomgeving. Via het accommodatiebeleid zetten we in op ontmoetingsplekken die uitnodigen tot bewegen en verbinding tussen generaties. We dragen bij aan de realisatie van een dekkend AED netwerk met burgerhulpverlening.

Wat merkt de inwoner ervan

H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen. Inwoners kunnen met hun vragen op het gebied van welzijn en zorg terecht bij de welzijnscoaches, die steeds bekender zullen worden bij de inwoners. Er is een ondersteuningsaanbod voor inwoners om te werken aan verbeteren van hun leefstijl.

I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden. Inwoners zijn meer bekend met regelingen en ondersteuningsaanbod gericht op vitaal ouder worden. Inwoners kunnen bijvoorbeeld deelnemen aan valpreventie of powerful ageing. Inwoners met dementie worden actief betrokken bij de samenleving.

J. Mensen voelen zich veilig. Inwoners ervaren een luisterend oor in geval van onveiligheid of discriminatie.

K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving. Kinderen en jeugdigen groeien steeds vaker op in een kansrijke omgeving waarin gezonde leefstijl de norm is. Dat geldt bijvoorbeeld bij de opvang, school of sportomgeving. Inwoners ervaren dat ieder dorp of wijk een laagdrempelige ontmoetingsplek heeft.

Wat mag het kosten

- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 een aantal structurele budgetten beschikbaar gesteld: € 45.000 voor eenzaamheidsbeleid, € 50.000 voor positieve gezondheid/bloeizones en € 7.500 voor dementievriendelijke gemeente.
- Voor 2025 ontvangen we SPUK middelen voor uitvoering van het GALA beleid. Voor de aanpak van overgewicht en obesitas is dat € 28.000. Voor de ketenaanpak valpreventie is dat € 76.000. Voor de gezonde leefomgeving is dat € 16.000.
- Voor het voortzetten van 'Jongeren op gezond gewicht' (JOGG) is bij de kaderbrief 2025-2028 voor de jaren 2025 en 2026 € 56.000 beschikbaar gesteld.

Beleidskaders

- Doe-agenda HK 'Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving' 2022
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal sportakkoord
- Friese Preventieaanpak
- Friese samenwerkingsagenda
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF.
- Visie op samenleven 2020 -2024
- Doe-agenda I 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- GALA akkoord
- IZA akkoord

Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval

Wat willen we bereiken

Duurzaamheid

Het is onze ambitie om CO²2neutraal te zijn in 2030 om opwarming van de aarde en daarmee verandering van het klimaat tegen te gaan. Hierdoor liggen er belangrijke opgaven in de energietransitie, klimaatadaptatie en het stimuleren van een circulaire economie. We benutten het Biosintrum, en het daar gevestigde leer- en kenniscentrum Bodem, zo optimaal mogelijk voor onderzoek naar en ontwikkeling van mogelijkheden die ons bij deze opgaven helpen.

Wij willen in 2030 CO²2 neutraal zijn. Om dit te bereiken streven we naar:

- Energieneutraal te zijn in 2030 door het gebruik van energie te verminderen en het lokaal opwekken van duurzame energie en duurzame mobiliteit te stimuleren.
- Klimaatbestendig te zijn in 2030 door het vergroten van klimaatbestendigheid en de biodiversiteit en de verbetering van de bodemgezondheid te stimuleren.
- Circulair te zijn in 2030 door kringlopen meer sluitend te maken.
- In 2025 stellen we een nieuw duurzaamheidsprogramma op voor de periode 2025 tot 2030.

Afval en grondstoffen

- Voldoen aan de VANG-doelstelling van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling 2025 van 30 kg restafval per inwoner per jaar.
- Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden dit afval nog beter gescheiden aan.
- Zwerfafval in de openbare ruimte verder terugdringen.
- Samen met ondernemers het zwerfafval in de winkelgebieden terugdringen.
- Er zal een onderzoek worden gedaan naar een pilot met wasbare luiers, inclusief een bewustmakingscampagne voor de lange termijn.

Wat gaan we ervoor doen

Duurzaamheid

Energieneutraal zijn in 2030

Begin 2025 stellen we een uitvoeringsplan energietransitie op voor de periode 2025-2030.

- We zetten in op het verminderen van het gebruik van energie en gaan door met het stimuleren van energiebesparingsprojecten.
- Naast de landelijke subsidiemogelijkheden, faciliteren we woningeigenaren in de energietransitie door o.a. het verstrekken van duurzaamheidsleningen voor energiebesparende maatregelen en stellen we subsidie voor eigenaren van woningen met een lage WOZ-waarde en een slecht energielabel.
- We ondersteunen inwoners bij energiebesparing door het OWO energiebureau met energieverkenners die inwoners concreet adviseren.

- Voor inwoners in energiearmoede zorgen we bij verduurzaming voor extra ondersteuning via het Energiebureau.
- In samenwerking met woningcorporaties zorgen we voor extra aandacht voor verduurzaming en isolatie van huurwoningen.
- Naast verduurzaming thuis, gaan we ondernemers stimuleren in de verduurzamingsopgave. We subsidiëren advies voor bedrijven over verduurzaming en omgaan met netcongestie.
- Voor de duurzame opwekking van energie geven we prioriteit aan projecten voor zon op dak, bijvoorbeeld bij ondernemers met bedrijfspanden en bijgebouwen met groot dakoppervlak en zonnecarports.
- De grote uitdaging bij nieuwe projecten voor duurzame energie is de beperkte capaciteit op het elektriciteitsnetwerk. We stimuleren pilotprojecten op het gebied van lokale opslag van energie en slimme energienetwerken om vraag en aanbod op lokaal niveau op elkaar af te stemmen.
- Een groot deel van de energievraag wordt gebruikt voor het verwarmen van woningen en gebouwen. We voeren de transitievisie Warmte uit en stellen een warmteprogramma op, waarin we aangeven welke en hoe wijken van het aardgas af gaan.
- We stimuleren fietsgebruik en openbaar vervoer. Ook zetten we in op projecten voor deelmobiliteit en het vergroten van het aantal laadpalen voor elektrische auto's.
- Er wordt een soortenmanagementplan opgesteld waarin onderzoek wordt gedaan naar vleermuizen, gierzwaluwen, huiszwaluwen en huismussen. Dit om een generieke ontheffing te verkrijgen voor al onze inwoners binnen de bebouwde kom, zodat zij gemakkelijk over kunnen gaan tot natuurvriendelijk isoleren door het nemen van compensatiemaatregelen. Inwoners hoeven dan geen ecologisch onderzoek meer uit te laten voeren.

Klimaatbestendig zijn in 2030
Eind 2024 stellen we een uitvoeringsplan klimaatadaptatie op voor de periode 2025-2030.

- We voeren maatregelen uit waarmee we de klimaatbestendigheid van de openbare ruimte vergroten om wateroverlast bij piekbuien te voorkomen.
- We zorgen bij initiatieven, zoals de ontwikkeling van binnenstedelijke woningbouwlocaties, voor een klimaatbestendige openbare ruimte, met voldoende (biodivers) groen.
- We moedigen inwoners aan om aan de slag te gaan met het verbeteren van bodemgezondheid en het vergroten van de biodiversiteit in eigen tuin en buurt.
- Wij geven zelf het goede voorbeeld en passen onze manier van maaien aan op het verbeteren van de biodiversiteit.
- We gaan door met de uitvoering van de projecten uit het biodiversiteitsplan samen met de verschillende plaatselijk belangen in de dorpen.
- We stimuleren en faciliteren het vergroenen van schoolpleinen, ook vanuit onze doelstellingen ten aanzien van positieve gezondheid.

Circulair zijn in 2030
In 2023 hebben we een circulaire uitvoeringsstrategie opgesteld.

- Voor het hergebruik van grondstoffen stimuleren we een duurzame circulaire en biobased economie. Dit doen we o.a. door de samenwerking en kennisuitwisseling tussen ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen te stimuleren.
- We willen ondernemers faciliteren om de kansen van een circulaire economie te verzilveren.
- We voeren projecten uit de uitvoeringsstrategie circulaire economie uit.
- We geven het goede voorbeeld door ons inkoop- en aanbestedingsbeleid zo duurzaam en circulair mogelijk te maken.
- We willen kennisdeling en kennisontwikkeling over biobased materialen en producten tussen ondernemers, onderwijs, kennisinstellingen stimuleren.
- We hebben met onze partners een leer- en kenniscentrum Bodem gerealiseerd als onderdeel van de Regio Deal.
- We ondersteunen lokale initiatieven die de voedselketens verkleinen en kringlopen meer sluitend maken.

Riolering & Water
We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp).

Afval en grondstoffen:

- Wij gaan samen met onze inwoners, vrijwilligers en Omrin volop aan de slag met het verder verbeteren van afvalscheiding, om de VANG-doelstelling te kunnen realiseren.
- Voor afvalpreventie en het verbeteren van afval scheiden loopt de Friese communicatiecampagne 'Samen Halen We Alles Eruit'. Deze provinciale campagne heeft geen einddatum.
- We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de hoeveelheid grof huishoudelijk afval en bouw- en sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden.
- We gaan de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 continueren.
- Samen met scholen geven we invulling aan projecten rondom (zwerf)afval.
- Samen met ondernemers en Nederland Schoon monitoren we winkelgebieden op zwerfafval en houden we gezamenlijk opruimacties.

Verbonden partij: Omrin (Afvalsturing Friesland NV en NV Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken.
Afvalsturing Friesland NV verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. De BV Fryslân Miljeu Zuidoost zamelt huishoudelijk afval in en voert voor ons de reinigingstaken uit, zoals straatvegen, onkruid borstelen en kolken reinigen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Meer (financiële) mogelijkheden om aan de slag te gaan met duurzaamheid.
- Steeds meer mensen treffen (zichtbaar) duurzame maatregelen. Zoals isolatie van de woning of de aanleg van zonnepanelen.
- Steeds meer mensen worden geadviseerd over de maatregelen die ze kunnen treffen om hun woning te verduurzamen.
- Inwoners worden betrokken bij het maken van het biodiversiteitsplan.
- Basisschoolkinderen krijgen structureel les over duurzaamheid.
- Kinderen krijgen een groenere omgeving door groene schoolpleinen.
- Alle basisschoolkinderen in de gemeente doen ieder jaar mee aan een project over duurzaamheid. Familie en buren worden betrokken bij huiswerk of presentaties.
- We dragen zichtbaar de Global Goals uit. In besluitvorming wegen we deze doelen mee.
- We continueren bestaande samenwerkingen en er ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden en netwerken.

Riolering:

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan de riolering.

Afval en grondstoffen:

- Van Afval Naar Grondstof: de provinciale communicatiecampagne Samen Halen We Alles Eruit en gemeentelijk communicatie moeten samen leiden tot minder afval en verbeterde afvalscheiding.
- Schone straten.
- Afval scheiden: de milieustraat aan de Nanningaweg richten we optimaal in voor het scheiden van nog meer afvalstromen.
- Zwerfafval: inwoners roepen we regelmatig op mee te doen aan opruimacties. Inmiddels zijn er in alle dorpen vrijwilligers (185) die zwerfafval opruimen. Met basisscholen houden we jaarlijks de Himmelwike en met het voorgezet onderwijs doen we op maat gemaakte zwerfafvalprojecten.

Wat mag het kosten

- Jaarlijks is een bedrag van € 170.000 opgenomen voor de uitvoering van milieu-/duurzaamheidsbeleid.
- Voor de periode 2021-2025 heeft u het resterende budget van € 253.000 uit het Programma BBE 2016–2020 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de opgave circulaire economie binnen het nieuwe Programma Duurzaam Ooststellingwerf.
- Voor de periode 2023 t/m 2026 is € 250.000 per jaar extra uitvoeringsbudget beschikbaar voor het verder verbreden en versnellen van onze aanpak duurzaamheid.
- Voor de periode 2023 t/m 2025 hebben wij klimaatmiddelen van het Rijk ontvangen (CDOKE), ca. € 525.000 per jaar. De CDOKE is een regeling ter vergroting van de capaciteit van decentrale overheden (o.a. loonkosten eigen personeel en inhuur) voor klimaat- en energiebeleid. Met deze klimaatmiddelen hebben wij een aantal projectleiders duurzaamheid aangenomen. De verwachting is dat deze middelen ook voor de periode 2026-2030 beschikbaar komen.
- Voor de periode 2023 t/m 2026 hebben wij een specifieke uitkering van circa € 1.560.000 van het rijk ontvangen voor de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen.
- Het opstellen van het soortenmanagementplan gaat circa € 207.000 kosten. Voor de dekking van deze kosten kunnen wij deels een beroep doen op een specifieke uitkering van de provincie.
- Voor het uitvoeren van de transitievisie Warmte is een budget beschikbaar van momenteel circa € 290.000. Het restende budget wordt jaarlijks via de algemene reserve overgeheveld naar het volgende jaar.
- Waarschijnlijk komen er de komende jaren meer Rijksmiddelen vrij voor de aanpak en projecten ten aanzien van duurzaamheid, isolatie van woningen, etc. Van deze mogelijkheden gaan wij zo veel mogelijk benutten en wij houden de raad van deze ontwikkelingen op de hoogte via de reguliere P&C cyclus.

Riolering:

- De bekostiging van de gemeentelijke watertaken is vastgelegd in het kostendekkingsplan in het Wrp 2025-2029.

Afval en grondstoffen:

- De kosten van afvalinzameling verrekenen we met onze inwoners via de afvalstoffenheffing.
- Vanaf 2023 ontvangen gemeenten geen vergoeding meer voor de aanpak van zwerfafval. De kosten van aanpak zwerfafval, zoals de zwerfafvalprojecten met het onderwijs en het faciliteren van vrijwilligers komen daardoor geheel ten laste van de begroting afvalinzameling 2023.
- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 besloten om extra lasten aan afval toe te rekenen en hiermee in 2022 € 37.500, in 2023 € 75.000, in 2024 € 112.500 en vanaf 2025 € 150.000 te besparen. De uitwerking hiervan komt bij het vaststellen van de tarieven bij u terug.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (vastgesteld in 2021)
- Paraplubestemmingsplan windturbines Ooststellingwerf (vastgesteld maart 2022
- Nota van uitgangspunten Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Biodiversiteitsplan
- Water en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029
- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022
- Wet milieubeheer
- Landelijk Afval Plan (LAP)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf
- Circulaire uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023-2030 (vastgesteld maart 2023)

- Uitvoeringsplan klimaatadaptatie (in ontwikkeling)
- Uitvoeringsplan energietransitie (in ontwikkeling)

Begroting Programma 7

- Thema Gezondheid bestaat uit de volgende taakvelden: 7.1
- Thema Duurzaamheid, riolering en afval bestaat uit de volgende taakvelden: 7.2, 7.3, 7.4

x € 1.000

7. Volksgezondheid en milieu	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	-1.929	-1.953	-2.470	-2.422	-1.747	-1.747
7.2 Riolering	-2.107	-2.070	-2.074	-2.073	-2.071	-2.068
7.3 Afval	-2.807	-2.813	-3.035	-3.035	-3.035	-3.035
7.4 Milieubeheer	-1.558	-2.157	-1.862	-1.862	-1.612	-1.612
Totaal Lasten	**-8.401**	**-8.992**	**-9.442**	**-9.393**	**-8.465**	**-8.462**
Baten						
7.1 Volksgezondheid	435	167	157	110	-	-
7.2 Riolering	2.802	2.982	3.067	3.067	3.067	3.067
7.3 Afval	2.944	3.424	3.676	3.676	3.676	3.676
7.4 Milieubeheer	135	125	125	125	125	125
Totaal Baten	**6.316**	**6.699**	**7.025**	**6.978**	**6.868**	**6.868**
Resultaat voor bestemming	**-2.085**	**-2.293**	**-2.417**	**-2.415**	**-1.597**	**-1.594**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**-17**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**475**	**565**	**565**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**458**	**565**	**565**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-2.085**	**-1.835**	**-1.852**	**-1.850**	**-1.597**	**-1.594**

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie

Wat willen we bereiken

Er moeten woningen aan de voorraad worden toegevoegd, met name voor senioren en starters. Er is ook een stevige vraag naar zorggeschikte woningen. De komende jaren neemt de vraag naar levensloopbestendige woningen aanzienlijk toe, waardoor ouderen langer zelfstandig met zorg aan huis kunnen blijven wonen. Ook ligt er een grote opgave om de noodzakelijke uitbreiding van de 24-uurs zorgplekken voor psychogeriatrie (dementiezorg) en somatiek te realiseren, waardoor dit zorgaanbod in onze gemeente geborgd wordt. De gemeente Ooststellingwerf heeft in de Regio Deal Zuid Oost Fryslân afspraken gemaakt met betrekking tot de toe te voegen woning voorraad.

- We hebben met het ministerie en de provincie afgesproken om tot en met 2030 ten minste 700 woningen te realiseren.
- Voor Ooststellingwerf geldt de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal mag worden gebouwd. In de Regio Deal 'wonen' is deze afspraak bevestigd. Dit geeft de mogelijkheid om bestaande panden waarvan de huidige functie is vervallen om te zetten naar wonen. Het biedt mogelijkheden om ‘rotte kiezen’ aan te pakken, te herstructureren en op deze plekken woonmogelijkheden te creëren.
- Zorgvuldige invulling van de leefomgeving is van essentieel belang; door goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren kan er een plus aan de leefomgeving worden toegevoegd.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen en statushouders in de sociale woningvoorraad vraagt de nodige aandacht, zowel kwantitatief als kwalitatief. Hiervoor maken we afspraken met de provincie. Vanaf 1 januari 2024 heeft de gemeente twee jaar de tijd om een urgentieverordening op te stellen. Hierin worden een aantal doelgroepen (door het Rijk aangewezen) opgenomen. De gemeente mag het aantal categorieën urgenten onderbouwd uitbreiden, maar niet verminderen (nb statushouders en herhuisvesters zijn in het wetsontwerp geen aangewezen urgente categorie).
- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen in levensloopgeschikte woningen en geclusterde woonvormen.
- De 24 uurs-zorgplekken met toezicht voor psychogeriatrie en somatische zorg zijn uitgebreid.
- ‘Zorgen voor elkaar’ wordt mogelijk gemaakt voor jong en oud en voor generaties door dit te faciliteren met verschillende woonconcepten.
- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast willen we dat deze woning energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding, maar we staan ook nadrukkelijk open voor uitbreiding. Hiervoor vervullen we een actieve rol op de grondmarkt.
- We staan open voor innovatieve woonconcepten zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen.
- We willen dat we bij de uitvoering van de Woon(zorg)visie indien nodig kunnen bijsturen. We vinden het belangrijk dat (nieuwbouw) woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn.

Wat gaan we ervoor doen

- In alle dorpen woningen toevoegen in afstemming met de Woon(zorg)visie 2022-2026.
- We onderzoeken de mogelijkheden om woningtoewijzing aan eigen inwoners mogelijk te maken. Daarbij houden we de landelijke regelgeving nauwlettend in de gaten.
- Voorkeur geven aan binnenstedelijke ontwikkeling waar mogelijk en actief stimuleren.
- Gemeentelijke eigendommen, woningbouwlocaties ontwikkelen. Hiervoor zijn we actief met grondverwerving aan de slag gegaan.

- Proactief acteren t.a.v. grondaankopen, op particuliere initiatieven en potentiële woningbouwlocatie.
- Prestatieafspraken maken met woningbouwcorporaties over toename sociale woningbouw, waarbij we de rijksnormering (30% sociale woningbouw) hanteren.
- Integrale planontwikkeling waar een goede leefomgeving uitgangspunt is: (bio-divers) groen, klimaatbestendig en duurzaam zijn speerpunten.
- We maken prestatieafspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren (bijvoorbeeld Knarrenhoven) en woonvormen voor overige doelgroepen zonder zorg maar met zorg en voorzieningen nabij; via bestaande woningen of nieuwbouw. In de Woonzorgvisie 2022-2026 is de opgave voor 400 geclusterde woningen voor 2031 opgenomen. Hierbij wordt een deel in de bestaande voorraad aangepast en waar dat niet lukt wordt het in de nieuwbouw gerealiseerd.
- In de nieuwe Woonzorg-analyse (vaststelling naar verwachting december 2024) wordt onderzocht hoe de verdeling voor de 700 woningen uit de Woondeal dient te worden gehanteerd.
- We maken prestatieafspraken met zorgaanbieders voor het realiseren van de extra vraag naar minimaal 50 extra plekken voor psychogeriatrische 24 uurs zorg en minimaal 20 extra plekken voor somatische 24-uurs zorg voor 2030.
- We werken beleid uit voor het stimuleren en faciliteren van splitsen van grotere woningen naar levensloopgeschikte woningen op de benedenverdieping en/of starterswoningen op de bovenverdieping. Daarbij denken we ook aan ruimte voor het bouwen van meergeneratiewoningen of twee aparte wooneenheden op 1 erf om de vraag naar ‘zorgen voor elkaar’ te faciliteren.
- Om mantelzorg beter mogelijk te maken stellen we beleidsregels op voor het realiseren van (pre)mantelzorgwoningen die bij een bestaande woning kunnen worden gerealiseerd.
- We onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen (uit H3 collegeakkoord).
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden (uit H3 collegeakkoord).
- We kijken naar de kansen die de uitvoering van de Woon(zorg)visie ons als raad biedt, rekening houdend met de veranderende maatschappelijke ontwikkelingen.
- We onderzoeken of (onder voorwaarden) het mogelijk is voorrang te geven aan personen met lokale economische of maatschappelijke binding, waarbij we de nationale regelgeving nauwlettend blijven volgen.
- We sluiten aan en participeren bij de door de provincie en BZK gefaciliteerde versnellingstafels en kennistafels op het gebied van wonen. Hierbij willen we voor zoveel als mogelijk onze 'couleur locale' meegeven aan de centraal geredigeerde regelgeving.
- We gaan met de raad in gesprek over alternatieve woonvormen of duurzaam ingerichte buitenstedelijke woningbouwontwikkelingen.

Wonen in Ooststellingwerf - Woon(zorg)visie
De Woon(zorg)visie 2022 is door de raad vastgesteld. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop- als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw - Taskforce Wonen
De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. We zijn in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. Er wordt al volop gebouwd en panden worden herbestemd tot woningen, maar er mag een versnelling bij. De Taskforce Wonen is volop bezig om de versnelling verder in uitvoering te brengen. We hebben hierbij ook aandacht voor innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Omgevingskwaliteit behouden
We wegen nieuwe woningbouw zorgvuldig af. De omgevingskwaliteit is hierin leidend. Het Afwegingskader Woningbouw en de Woon(zorg)visie dienen hierbij als hulpmiddel. Voor nieuwe ontwikkelingen is wijziging van het omgevingsplan nodig, of kan soms met omgevingsvergunning (BOPA) worden afgeweken van het omgevingsplan.

Sociale woningbouw
We maken jaarlijks prestatieafspraken met de woningcorporaties Actium en WoonFriesland en de huurdersorganisaties. De Woon(zorg)visie en de Woningbouw impuls (Wbi) vormen hiervoor de basis. We maken afspraken over onder andere: betaalbaarheid, beschikbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid. Met corporaties Woonzorg Nederland en Habion, die een kleiner bezit hebben in Ooststellingwerf, hebben we meerjarige prestatieafspraken. We staan open voor alternatieve vormen van sociale huur, zoals wooncoöperaties.

Gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit (GR hûs en hiem)
In Fryslân zijn 17 van de 18 gemeenten lid van de gemeenschappelijke regeling (GR) hûs en hiem. In juni 2023 heeft de raad ingestemd met de Verordening op de gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit. Die verordening biedt aan een adviescommissie (nu hûs en hiem) ruimte om onder de werking van de Omgevingswet advies te geven over welstand, monumenten en desgewenst ook over andere aspecten van omgevingskwaliteit. In 2021 is vanuit de VFG een verkenning gestart naar een nieuw adviesstelsel voor omgevingskwaliteit onder de Omgevingswet. Of deze verkenning zal leiden tot een nieuwe adviesstructuur is nog onbekend. Mogelijk is ook dat hûs en hiem zich zal aanpassen op de Omgevingswet, die een meer integrale afweging verlangt. Zo zal waarschijnlijk meer nadruk komen te liggen op bredere advisering (niet bijvoorbeeld alleen op welstand, maar ook op stedenbouw). Mogelijk zal minder advies nodig zijn van de adviescommissie. De OWO-gemeenten hebben een set sneltoetscriteria in voorbereiding voor veelvoorkomende bouwwerken. Als deze criteria worden vastgesteld kunnen veel bouwplannen af zonder (welstands)advies van de adviescommissie, omdat dit dan via een eenvoudige ambtelijke toets kan.

Monumentenzorg
In 2023 anticipeerde de gemeenteraad op de komst van de Omgevingswet, door een nieuwe erfgoedverordening en subsidieverordening monumenten vast te stellen. Hiermee is een soepele overgang van de oude wetgeving naar de nieuwe geregeld. De nieuwe erfgoedverordening maakt dat aanwijzing van gemeentelijke monumenten onder het tijdelijk deel omgevingsplan mogelijk blijft. Uiteindelijk worden de monumenten opgenomen in een gemeentebreed omgevingsplan (deadline 2032). Nieuw toevoegen van monumenten vraagt straks dan ook om wijzigen van het omgevingsplan. De subsidieverordening is qua omschrijvingen en verwijzingen aangepast, maar niet inhoudelijk. Dezelfde subsidieregeling die sinds 2021 geldt, blijft van toepassing. De verordening biedt mogelijkheden om een subsidie toe te kennen aan herstel van monumenten of aan een project dat meer mensen laat kennismaken met monumenten, erfgoed of cultuurhistorie en/of de kennis erover kan vergroten. In 2023 is de lijst met gemeentelijke monumenten uitgebreid tot 96 monumenten. In 2024 is een themaraad gehouden over monumenten met o.a. analyse van de werking van de subsidieregeling. Ook in 2024 doen we mee met de landelijke Open Monumentendag. Op deze dag stellen de deelnemers aan deze dag hun monument open voor het publiek.

Kerkenvisie
In 2025 willen we actief blijven werken met de kerkenvisie Ooststellingwerf. Op basis van deze visie willen we kerkeigenaren blijven helpen met het vinden van een geschikte herbestemming van hun monumentale kerken. Niet afwachten, maar op voorhand nadenken over toekomstige ontwikkelingen. De kerkenvisie is een uitstekend middel gebleken om in gesprek te raken en te blijven met de kerkbesturen in Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners ervaren dat Ooststellingwerf een goede woongemeente is.
- Inwoners ervaren een goede leefbaarheid en een toereikend voorzieningenniveau.
- Inwoners zien dat woningen - in diverse typen en prijsklassen - en kavels te koop staan.
- Inwoners vinden binnen een redelijke termijn een sociale huurwoning.
- Eigenaren van een monument en mensen die een project over monumenten willen bekostigen, kunnen eenvoudig een subsidie aanvragen.

Wat mag het kosten

De lasten worden deels gedekt uit bestaande budgetten. Bij het heroverwegingsproces 2022-2025 heeft u ingestemd met het beschikbaar stellen van € 1,5 miljoen uit de Algemene reserve voor de Taskforce Wonen. Hiervan is nog een bedrag van ruim € 900.000 beschikbaar. Daarnaast heeft u aan het college meer armslag gegeven om snel te kunnen handelen bij aankopen van grond.

U heeft in december 2020 bij het voorstel over monumentenzorg ingestemd met een jaarlijkse bijdrage van € 2.500 aan Stichting Fryske Mole uit de reserve monumenten. Daarnaast heeft u ingestemd met het dekken van een eventuele overschrijding van het beschikbare budget voor subsidie monumenten uit de reserve monumenten tot een maximaal bedrag van € 25.000 per jaar.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie 'Platteland aan zet' (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie 'Voortgang pilot dorpsagenda’s/gebiedsagenda’s' (voorjaar 2012)
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026
- Regiodeal wonen Z-O Fryslan 2023
- Wet versterking regie op Volkshuisvesting 2024
- Huisvestingswet
- Nota Grondbeleid 2022
- Nota Grondprijzen 2022 -2026
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (januari 201
- Kerkenvisie (januari 2021)
- Notitie Tiny Houses Ooststellingwerf (januari 2021)

Begroting Programma 8

x € 1.000

8. Bouwen wonen en gronden	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.666	-3.448	-1.330	-1.329	-1.310	-1.310
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	-226	58	21	21	21	21
8.3 Wonen en bouwen	-1.771	-1.854	-2.251	-2.249	-2.248	-2.230
Totaal Lasten	**-3.663**	**-5.245**	**-3.560**	**-3.558**	**-3.537**	**-3.519**
Baten						
8.1 Ruimtelijke ordening	296	205	205	205	205	205
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	464	113	-	-	-	-
8.3 Wonen en bouwen	597	578	725	573	571	553
Totaal Baten	**1.357**	**896**	**930**	**779**	**777**	**758**
Resultaat voor bestemming	**-2.307**	**-4.349**	**-2.630**	**-2.779**	**-2.760**	**-2.760**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**-145**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**1.577**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**1.432**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-2.307**	**-2.917**	**-2.630**	**-2.779**	**-2.760**	**-2.760**

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt rekeningen (aanslagen) voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan o.a. de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting, gebaseerd op het prijspeil van het voorliggende jaar. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Tot en met 2021 werden de woningen getaxeerd op basis van de inhoud, maar vanaf 2022 gebeurt dit op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting). Landelijk waren er verschillen in waarderingsmethodiek waardoor ervoor gekozen is om alle gemeenten de woningen te laten taxeren op oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, het CBS, de burgers etc. Door de overgang op de gebruiksoppervlakte bij woningen zijn er ook geen problemen bij de verplichte levering aan de afnemers.

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Aangezien de WOZ de overgang naar de gebruiksoppervlakten van de woningen heeft gerealiseerd volgt nu de afstemming met de oppervlakten in de BAG. De BAG/WOZ koppeling speelt hierbij een belangrijke rol als het gaat om de onderlinge afstemming. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de keten waarin de basisregistraties onderling worden verbonden. Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de geo informatie infrastructuur. Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen.

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De omgevingswet is in 2024 ingegaan. De Wkb is per 2024 ingegaan voor nieuwbouw gevolgklasse 1. De Wkb voor verbouwing gevolgklasse 1 wordt pas ingevoerd als de evaluaties van wkb nieuwbouw afdoende zijn. In het laatste kwartaal van 2023 zijn zowel bij onze gemeente als landelijk veel vergunningsaanvragen ingediend. Deze vergunningaanvragen moeten afgehandeld worden onder de oude Wabo wetgeving. Consequentie hiervan is dat er weinig praktijkgevallen zijn om te evalueren en dat de Wkb voor verbouwing gevolgklasse 1 in elk geval niet per 1 januari 2025 wordt ingevoerd.

De legesverordening is per 2024 vernieuwd in verband met de invoering van de omgevingswet en Wkb. Naast aanpassing aan de nieuwe wetgeving is de legesverordening in OWO verband ook zoveel mogelijk geharmoniseerd voor de hoofdstukken 2 (omgevingsvergunningen) en 3 (APV gerelateerde diensten). De diensten binnen deze hoofdstukken worden uitgevoerd door de OWO-afdeling VTH. Hoofdstuk 1 is uitsluitend tekstueel geharmoniseerd op basis van het VNG model. Hiervoor is gekozen, omdat de dienstverlening voor hoofdstuk 1 niet plaatsvindt via OWO-VTH, maar via de separate gemeenten. U ontvangt eind 2024 een voorstel voor een beperkte herziening van de legesverordening voor 2025.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De hoogte van de OZB is een percentage van de WOZ-waarde van een pand. Het percentage wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijfspanden voornamelijk) betalen OZB. De opbrengst OZB is voor een gemeente vrij te besteden.

Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie. Vanaf 2020 is de macronorm OZB vervangen door deze benchmark. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking, de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen. Dit kunnen gemeenten gebruiken bij hun keuzes over de ontwikkeling van de lokale lasten. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting (= eenmalige korting die sommige gemeenten geven). De benchmark moet het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

Rioolheffing
Eigenaren en gebruikers van woningen en niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden) die aangesloten zijn op het riool betalen rioolheffing. Met de opbrengsten hiervan betalen we het beheer en onderhoud van de riolering, drainage, een aantal sloten binnen de bebouwde kom en andere zaken die nodig zijn voor de inzameling en het transport van afval-, grond- en regenwater. In 2024 wordt het Water en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) vastgesteld. In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode.

Leges
Leges zijn retributies voor diensten die door de gemeente worden verleend. Vaak gaat het om de aanvraag van vergunningen of documenten. Denk aan bouwvergunningen, paspoorten of een uittreksel uit het bevolkingsregister. Ook activiteiten van het gemeentearchief kunnen in de legesverordening worden geregeld. De opbrengst uit de leges mag de totale kosten niet overtreffen. Een gemeenten kan geen winst maken op de diensten die zij levert.

De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) hebben impact op de legesbaten. De impact van de Omgevingswet is nu nog relatief beperkt, doordat de OWO gemeenten in 2024 beleidsneutraal zijn overgegaan. Tot 2032 hebben gemeenten de tijd om het omgevingsplan vast te stellen. Hierin zullen gemeentelijk keuzes worden gemaakt of omgevingsplanactiviteiten vergunningsplichting blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuze kunnen gevolgen hebben voor de legesbaten.

Door de WkB wordt de leges voor bouwactiviteiten opgeknipt in een ruimtelijk en een bouwtechnisch deel. De technische bouwkundige toets wordt voor gevolgklasse 1 door kwaliteitsborgers uitgevoerd en niet meer door de gemeente. Hierdoor komt de leges voor het bouwtechnische deel te vervallen. Gevolgklasse 1 zijn bijvoorbeeld eensgezinswoningen en simpele bedrijfspanden. Circa 90 % van alle bouwvergunningen in de OWO gemeenten zit in gevolgklasse 1. Historisch heeft ruimt 60 % tot 75 % van de legesopbrengsten betrekking op bouwvergunningen. De consequenties voor de legesopbrengsten zijn daardoor aanzienlijk.

De raming van de legesopbrengsten bevat een groot aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn door de nieuwe wetgeving nu groter. Door de knip tussen de ruimtelijke en technische vergunning (Wkb) hebben we de kosten voor deze vergunningssoorten opnieuw geraamd. Bij de begroting 2024 hebben we al aangeven dat het eerste jaar waarin we met de nieuwe wetgeving werken een overgangsjaar is en dat een echt goed beeld van de werkelijke kostendekkendheid naar verwachting in 2025 ontstaat. In de praktijk zien we dat 2024 inderdaad een overgangsjaar is waarbij met name vergunningen worden verleend, die voor 2024 zijn ingediend en op basis van de oude legesverordening en wetgeving worden afgehandeld. We blijven de werkelijke kosten en opbrengsten de komende jaren monitoren en komen waar nodig met voorstellen om de tarieven aan te passen.

Toeristenbelasting
Per 1 januari 2024 is de verordening toeristenbelasting gewijzigd. Het forfaitair tarief is uit de verordening geschrapt. Recreatieondernemers kunnen hier geen gebruik meer maken vanaf 2024. Voor de ondernemers die dat wensen is een vaststellingsovereenkomst beschikbaar. In deze vaststellingsovereenkomst wordt met vaste, eenduidige normen het aantal overnachtingen forfaitair vastgelegd.

De tarieven voor de periode 2024-2026 zijn € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht. Het tarief van € 1,20 per persoon per nacht is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen. Het tarief van € 1,65 per persoon per nacht is voor verblijf in andere verblijfsaccommodaties. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar 12 jaar.

Forensenbelasting
Onder de naam ‘forensenbelasting’ heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven.

Bedrijven Investeringszone (BIZ)
BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken.

Afvalstoffenheffing
Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden.

Kwijtschelding
We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Inlichtingenbureau) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing.

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
lokale heffingen	8.817	9.731	10.130	10.130	10.330	10.530
leges	749	880	952	1.022	1.012	944
Totaal	**9.566**	**10.611**	**11.083**	**11.152**	**11.342**	**11.474**

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
0.3 Thema Financien						
Onroerende zaakbelasting eigenaren	3.148	3.019	3.087	3.087	3.287	3.487
Onroerende zaakbelasting gebruikers	-1	267	287	287	287	287
Bedrijven investeringszone	58	60	60	60	60	60
Totaal 0.3 Thema Financien	**3.205**	**3.346**	**3.434**	**3.434**	**3.634**	**3.834**
3.1 Thema Economie						
Forensenbelasting	145	141	145	145	145	145
Toeristenbelasting	347	309	309	309	309	309
Totaal 3.1 Thema Economie	**492**	**450**	**454**	**454**	**454**	**454**
7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.321	2.952	3.176	3.176	3.176	3.175
Rioolheffing (gecombineerd)	2.799	2.982	3.067	3.067	3.067	3.067
Totaal 7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval	**5.120**	**5.935**	**6.243**	**6.243**	**6.243**	**6.242**
Totaal Lokale heffingen	**8.817**	**9.731**	**10.130**	**10.130**	**10.330**	**10.530**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
0.2 Thema Dienstverlening						
Burgelijke stand / huwelijk	17	13	13	13	13	13
Burgerzakenleges	269	395	468	538	528	460
Overige leges	8	15	15	15	15	15
0.3 Thema Financien						
IP Buitendienst acc. Nanningawerf	5					
2.1 Verkeer en vervoer						
Verharding	20	27	27	27	27	27
8.1 Thema Bouwen wonen Grondexploitatie						
Bestemmingsplannen	13	30	29	29	29	29
Omgevingsvergunningen, baten	418	400	550	400	400	400
Totaal Leges	**750**	**880**	**1.102**	**1.022**	**1.012**	**944**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten die worden verantwoord op bijbehorende taakvelden mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (62%) en van de binnendienst (82%). In verband met sterk gestegen prijzen bij met name onze verwerker, is er naar verwachting in 2025 geen kostendekkendheid en zal er een onttrekking plaatsvinden aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. De totale kostendekkendheid van de legesverordening komt uit op 65%. Tussen de titels van de legesverordening vindt geen kruissubsidiëring plaats. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (hoofdstuk 1) is niet haalbaar, vanwege wettelijke maximumtarieven voor de belangrijkste diensten in dit hoofdstuk. De kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) daalt als gevolg van Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb). De kostendekkendheid van dit hoofdstuk fluctueert bovendien jaarlijks door fluctuaties in de omvang van bouwactiviteiten. De lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 3) is een politieke keuze om te stimuleren dat vergunningen voor deze diensten worden aangevraagd.
De berekening van de tarieven gebeurt extracomptabel. Bij de kosten taakvelden zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven wordt. Bij directe personeelskosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO).

De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk voor reisdocumenten en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. Voor hoofdstuk 1 rekenen we met het integraal uurtarief van Ooststellingwerf. Daarin hanteren we een opslag van 82% voor overhead over de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 2 en 3 rekenen we met het integraal uurtarief van VTH. Daarin hanteren we een opslag van 62% voor overhead over de directe loonkosten. Er is voor gekozen om de btw niet als kostenelement mee te wegen, omdat het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft waarvoor geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

Toelichting overhead
In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.073	3.036
Baten	-	-500
Netto lasten taakveld	**2.073**	**2.536**
Toe te rekenen lasten		
Overhead	470	144
Kwijtschelding	51	95
Rente		-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Slootonderhoud en straatreiniging	160	
BTW	305	392
Totaal toe te rekenen lasten	**993**	**640**
Totale lasten	**3.066**	**3.176**
Opbrengst heffingen	**-3.066**	**-3.176**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkenheid	Hoofdstuk 1	Hoofdstuk 2	Hoofdstuk 3	Totaal
Lasten				
Directe lasten	**473**	**389**	**26**	**888**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	217	230	16	463
BTW	0	0	0	0
Totaal toe te rekenen lasten	**217**	**230**	**16**	**463**
Totale lasten	**690**	**619**	**42**	**1.351**
Opbrengst leges	**435**	**430**	**15**	**880**
Dekkingspercentage	**63%**	**69%**	**36%**	**65%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting titel 1 Algemene dienstverlening	Begroting titel 2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunningen	Begroting titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Totaal
Lasten				
Lasten	562	389	26	977
Baten	0	0	0	
Netto lasten	**562**	**389**	**26**	**977**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	270	230	16	516
Totaal toe te rekenen lasten	**270**	**230**	**16**	**516**
Totale lasten	**832**	**619**	**42**	**1.493**
Opbrengst heffingen	**-508**	**-580**	**-15**	**-1.103**
Dekkingspercentage	**61%**	**94%**	**36%**	**74%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de uitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's op te vangen.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2025 € 22,768 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 19,108 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 3,660 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 8,914 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Kapitaallasten € 1,800 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 3,454 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 2,080 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 22,768 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's, die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, openeinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitatie
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (Wmo, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. Onder de tabel met risico's staat een aparte toelichting hierover. Het risico in het kader van de WWB nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit (risico nummer 1).

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing
Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de begroting 2024 is met € 650.000 afgenomen. Dat wordt veroorzaakt door de volgende onderwerpen:

- Het risico op afwijking van de WWB budgetten is iets verhoogd (+ € 22.000)
- Risico 1c 'Rijksmiddel jeugd structureel geraamd' is fors lager door een lagere geraamde vergoeding (-/- € 762.000)
- Het risicobedrag van Bijstelling van de algemene uitkering is iets toegenomen door een hogere algemene uitkering (+ €35.000)

- Het risicobedrag WOZ-verhoging valt hoger uit door een lagere boekwaarde van gebouwen per eind 2023 (-/- € 18.000)
- Het risico van diverse gerechtelijke procedures valt lager uit (- € 25.000)
- Door extra verstrekkingen is het risico op terugbetalingen van verstrekte leningen verhoogd (+ € 94.000)

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1	**Risico: afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	2	4	**€ 208.080**
	Toelichting risico: Het eigen risico voor vangnetuitkeringen omvat een drempel van 7,5%, waarbij tekorten tot deze drempel volledig voor rekening van de gemeente komen. Voor tekorten tussen 7,5% en 12,5% wordt 50% gecompenseerd, en tekorten boven 12,5% worden volledig vergoed. Hierdoor is het maximale eigen risico voor een gemeente 10%.			
	Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			
2	**Risico: Rijksmiddelen voor jeugdhulp structureel geraamd**	3	5	**€ 215.500**
	Toelichting risico: Risico dat de rijksmiddelen voor jeugdhulp die we structureel hebben geraamd, niet meer worden ontvangen. Voor 2025 is hiervan de raming € 431.000. Omdat nog steeds niet zeker is of we de 100% vergoeding structureel mogen ramen, nemen we een risico op. Het bedrag dat we in 2025 hebben opgenomen is € 431.000 aan baten. Voor 2025 wordt geen bedrag meer opgenomen voor lagere lasten. Dit is bij de Kaderbrief 2025 aangegeven dat dit niet meer reëel is.			
	Beheersmaatregel: nvt			
3	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds (au)**	5	5	**€ 631.970**
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen.			
	Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
4	**Risico: terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	3	**€ 100.000**
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restandschuld te voldoen.			
	Beheersmaatregel: bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
5	**Risico: garanties woningbouwcorporaties**	1	3	**€ 50.000**
	Toelichting risico: het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico’s op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de ‘achtervangregeling’ worden aangesproken.			
	Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld. Per 1 augustus 2022 is het 'meetekenen' met nieuwe leningen vervallen en wijzigt de wijze van berekening van de achtervangpositie op nieuwe leningen. De impact hiervan op het risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
6	**Risico: National Hypotheek Garantie**	1	2	**€ 19.000**
	Toelichting risico: vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties.			
	Beheersmaatregel: we beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
7	**Risico: overige garanties**	1	3	**€ 50.000**
	Toelichting risico: er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs.			
	Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.			
8	**Leegstand in M.F.A. Oosterwolde Zuid (eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie)**	5	3	**€ 90.000**
	Toelichting risico:			

	MFA Oosterwolde Zuid heeft een normatief overschot aan bruto vloeroppervlak wat voor een gedeelte in gebruik is door één van de vaste gebruikers. De Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid beheert en exploiteert de accommodatie nog kostendekkend. De toepassing van de componentenmethode voor het berekenen van de onderhoudsvoorziening is hiervan grotendeels de reden van. Maar de kostendekkendheid staat onder sterke druk door de stijgende kosten en de niet toereikende Rijksvergoeding voor de materiele instandhouding. Beheersmaatregel: De notitie Platteland aanzet en de daaraan voorliggende Structuurvisie worden vervangen door de Omgevingsvisie.			
9	**Risico: diverse gerechtelijke procedures** Toelichting risico: op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt. Beheersmaatregel: juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.	4	3	**€ 25.000**
10	**Risico: afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ waarde)** Toelichting risico:Bij de heroverwegingen in 2021 is besloten om miv 2022 de bedrijfsgebouwen ipv 50%, af te schrijven tot 60% van de WOZ-waarde. Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.	1	5	**€ 690.360**
	Risico's die niet op geld gezet zijn			
11	**Risico: veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers** Toelichting risico: in rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.	2	-	PM
12	**Risico: Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb)** Toelichting risico: Aan de berekening van de baten, lasten en kostendekking van de diensten waarvoor leges wordt geheven ligt een raming ten grondslag. Deze raming bevat een aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn nu groter door de invoering van de Omgevingswet en Wkb vanaf 2024. Zie ook paragraaf 1. Tot 2032 hebben gemeenten de tijd om een omgevingsplan op te stellen. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels gestart. Via diverse circulaire hebben wij compensaties ontvangen voor de invoeringskosten van de omgevingswet (en Wkb). Wij kunnen nu nog onvoldoende inschatten of de beschikbare middelen en eventueel nog te ontvangen middelen toereikend zijn om alle invoeringskosten te dekken. Beheersmaatregel: Zowel de lasten voor het opstellen omgevingsplan als de kostendekkenheid leges wordt gemonitord. Indien monitoring aanleiding geeft tot bijstelling, ontvangt u hiervoor een voorstel.	5	-	PM
13	**Risico: Fraude** Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding Beheersmaatregel: Er wordt vanaf 2019 periodiek een fraude risico-analyse uitgevoerd door IC. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het MT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken	5	-	PM
13	**Risico: WMO Abonnementstarief** Toelichting risico: Het Rijk is voornemens om vanaf 2026 de eigen bijdrage in te voeren voor alle WMO onderdelen, exclusief vervoer. Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'.	5	-	PM

13	**Risico: Ontoereikend budget voor toekomstig groot onderhoud**	5	-	PM
	Toelichting risico: Uit de nieuwe onderhoudsplannen van KWK, die door de raad in september 2023 van de agenda zijn gehaald, blijkt een structureel hogere onderhoudsbehoefte. Dit komt onder andere door de forse prijsstijgingen van de afgelopen jaren. Daarnaast zijn de nieuwe onderhoudsplannen gebaseerd op de actuele wet- en regelgeving. Ook dit heeft een prijsverhogend effect. Verder zijn bepaalde onderhoudselementen in deze onderhoudsplannen eerder begroot en zijn er meer onderhoudselementen opgenomen dan in de oude onderhoudsplannen. Deze extra lasten zijn dus ook niet verwerkt in de begroting. Beheersmaatregel: Besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen vindt plaats na de vaststelling van het accommodatiebeleid.			
14	**Accommodatiebeleid**	5	-	PM
	Toelichting risico: Planning is dat na de zomer 2024 een voorkeursscenario accommodatiebeleid wordt vastgesteld. De ingeschatte investering in het voorkeursscenario bedraagt € 55 miljoen en de jaarlijks kapitaallasten bedragen € 2,7 miljoen. Voor een aantal accommodaties wordt in het voorkeursscenario voorgesteld om aanvullend onderzoek te doen voordat er besluitvorming over deze accommodaties plaatsvindt. Besluitvorming over de uitwerking van het accommodatiebeleid inclusief de dekking staat gepland voor januari 2025. Beheersmaatregel: In de huidige begroting staat in 2024 € 200.000 voor accommodatiebeleid. Dit bedrag loopt jaarlijks op met € 100.000. Bij de kaderbrief 2025-2029 is besloten om het budget 2025 te reserveren, omdat we niet eerder dan 2025 starten met investeringen. Er ontstaan dus op zijn vroegst in 2026 kapitaallasten. Ook is bij deze kaderbrief besloten om het budget vanaf 2028 met € 100.000 per jaar te verhogen. Bij de uitwerking van het accommodatiebeleid kijken we of dit budget genoeg is voor de dekking voor de korte termijn en maken we ook een doorkijk naar de (middel)lange termijn.			
15	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken**	5	-	PM
	Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door datalekken, cybercrime e.d. Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen.			
16	**Risico: Verbonden partijen**	2	-	PM
	Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen. Verder is onze gemeente sinds kort betrokken bij het controllers overleg voor friese gemeentes inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij. Vooralsnog is de financiele impact lastig in te schatten, dus voor nu op PM gezet.			
17	**Risico: OWO bedrijfsvoering**	2	-	PM
	Toelichting risico: het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten. De financiele impact is lastig op geld te zetten, daarom op PM gezet.			
			TOTAAL	**€ 2.079.910**

Overige ontwikkelingen

Prijsstijgingen

De subsidies en bijdragen in de begroting zijn, conform de uitgangspunten in de Kaderbrief 2025, verhoogd met 2,8%. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe.

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Er is ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans. Het voorgestelde nieuw beleid is in de berekening van deze kengetallen niet opgenomen.

Kengetallen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Netto schuldquote	19%	29%	32%	38%	37%	34%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	17%	19%	26%	31%	30%	27%
Solvabiliteitsratio	47%	45%	37%	35%	35%	36%
Structurele exploitatieruimte	1%	2%	0%	-2%	-1%	0%
Grondexploitatie	4%	0%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	82%	84%	83%	83%	83%	83%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	8.126	-4.400	-8.321	-1.917	-49	2.031

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen. Met percentages van 33% en 26% is er sprake van een stijging ten opzicht van voorgaande jaren. Dit komt door het aantrekken van een lening van 20 miljoen, maar de ratio's liggen nog steeds ruim binnen de acceptabele marge.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit in 2027 met 37% nog steeds ruim voldoende is om tegenvallers op te vangen.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. In 2025 is deze positief. In de jaren 2026 en 2027 is de ratio negatief door het negatieve structurele resultaat. In 2028 is het percentage weer positief.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 0,0% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons zeer laag is. Als er nieuwe exploitaties worden uitgegeven zal dit percentage stijgen. Uiteraard wordt de ratio daarin meegewogen.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 83% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de opbrengsten vanuit woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2025 is negatief.

Geprognosticeerde balans
De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid.

x € 1.000

Activa	31-dec-23	31-dec-24	31-dec-25	31-dec-26	31-dec-27	31-dec-28
Vaste Activa						
Immateriele Vaste Activa	2.643	2.567	2.409	2.251	2.093	1.935
Materiele Vaste activa	64.868	65.142	71.548	70.788	69.894	68.349
Financiele vaste activa	6.687	6.560	6.432	6.312	6.204	6.096
Totaal Vaste activa	**74.198**	**74.269**	**80.389**	**79.351**	**78.191**	**76.380**
Vlottende activa						
Voorraden	954	-107	0	0	0	0
Vordering	9.505	24.093	25.431	25.431	25.431	25.431
Liquide middelen	427	1.727	0	0	0	0
Overlopende activa	4.124	4.124	4.124	4.124	4.124	4.124
Totaal Vlottende activa	**15.010**	**29.837**	**29.555**	**29.555**	**29.555**	**29.555**
Totaal Activa	**89.208**	**104.106**	**109.944**	**108.906**	**107.746**	**105.935**

x € 1.000

Passiva	31-dec-23	31-dec-24	31-dec-25	31-dec-26	31-dec-27	31-dec-28
Vaste passiva						
Eigen vermogen	37.899	41.755	41.686	40.538	38.286	37.879
Resultaat	3.856	-69	-1.148	-2.252	-407	328
Voorzieningen	11.009	9.849	9.031	8.448	7.754	7.754
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	25.167	41.294	35.220	33.146	31.072	28.998
Totaal Vaste passiva	**77.931**	**92.829**	**84.789**	**79.880**	**76.705**	**74.959**
Vlottende passiva						
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	3.049	3.049	16.927	20.798	22.813	22.748
Overlopende passiva	8.229	8.229	8.229	8.229	8.229	8.229
Totaal Vlottende passiva	**11.278**	**11.278**	**25.156**	**29.027**	**31.042**	**30.977**
Totaal Passiva	**89.208**	**104.106**	**109.944**	**108.906**	**107.746**	**105.935**

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
0. Bestuur en ondersteuning						
Automatisering	- 1.383	- 1.798	- 1.865	- 1.865	- 1.865	- 1.865
2. Vervoer						
Bruggen en oevervoorzieningen	- 74	- 69	- 85	- 86	- 95	- 97
Verkeersvoorzieningen	- 1.323	- 372	- 357	- 357	- 357	- 357
Verhardingen	- 405	- 1.877	- 1.877	- 1.177	- 1.177	- 1.177
4. Onderwijs						
Huisvesting Onderwijs	- 927	- 903	- 927	- 927	- 951	- 927
5. Sport, cultuur en recreatie						
Openbaar Groen	- 1.037	- 923	- 991	- 884	- 898	- 894
Welzijn en sportaccommodaties	- 1.387	- 1.629	- 1.426	- 1.914	- 1.983	- 2.080
7. Volksgezondheid en milieu						
Rioleringen	- 1.582	- 1.541	- 1.504	- 1.503	- 1.501	- 1.498
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**- 8.118**	**- 9.112**	**- 9.032**	**- 8.713**	**- 8.827**	**- 8.895**

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Voor 2025 is er net als in 2024 een bedrag van € 700.000 beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de kwaliteit van de wegen.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (onder andere bruggen en oevervoorzieningen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om vanaf 2025 krediet beschikbaar te stellen voor onderhoud van oevervoorzieningen. Provincie Fryslân heeft in 2023 de oevers inclusief de oevervoorziening van de vaarwegen toegewezen aan een beheerder. De basis hiervoor is de Waterwet die in 2009 is ingevoerd. De afspraken houden in grote lijnen in dat de gemeente aansprakelijk is voor het onderhoud van de oevervoorzieningen binnen de bebouwde kom en de provincie voor de oevervoorzieningen buiten de bebouwde kom. Door de toewijzing is nu helder wie voor welk deel van de oevervoorziening verantwoordelijk is.

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Het onderhoud aan de lichtmasten voor de komende jaren kan op basis van het huidige prijspeil binnen het bestaande budget worden uitgevoerd. Voor de jaren na 2027 zal er een groter budget nodig zijn door de vervangingen die dan gepland staan.

Groen

Beleidskader

Er is een Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, opgesteld en vastgesteld in april 2021. Het Biodiversiteitsplan vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In 2020 heeft u de notitie “Het behoud van veilige bomen" vastgesteld. Uitvoering hiervan zullen we continueren.

In de Notitie Groenbeleid 2011 is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten (snippergroen). Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een groenbeheersysteem. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke ‘CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte’.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Voor het bestrijden van de eikenprocessierups heeft u bij de kaderbrief 2025-2028 besloten voor 2025 incidenteel € 97.000 beschikbaar te stellen (i.v.m. de gestegen lasten) en voor het vervolg de evaluatie van begin 2025 af te wachten. De afweging over structurele inzet vindt plaats bij de Kaderbrief 2026.

Riolering

Beleidskader

Het Water en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) wordt eind 2024 vastgesteld. In het Wrp staat hoe de gemeente invulling geeft aan de afvalwater- hemelwater- en grondwaterzorgplicht.

Financiële gevolgen voor de begroting
In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029. In de Verordening rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Gymnastieklokalen

Beleidskader
Voor het groot onderhoud aan de gymnastieklokalen is een voorziening gevormd. In december 2023 heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen van de gymnastieklokalen in Appelscha, Elsloo, Donkerbroek en Oosterwolde te handhaven. Dit betekent dat het onderhoud aan de accommodaties zoveel mogelijk uitgevoerd wordt conform bestaande onderhoudsplannen en dat de bestaande voorzieningen en dotaties hier op gebaseerd zijn. Voor een aantal accommodaties is door de raad besloten om extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening. De besluitvorming over de nieuwe onderhoudsplannen van deze accommodaties is verschoven na het vaststellen van het accommodatiebeleid. Planning is dat na de zomer 2024 een voorkeursscenario accommodatiebeleid wordt vastgesteld. Besluitvorming over de uitwerking van het accommodatiebeleid inclusief de dekking staat gepland voor januari 2025.

Financiële gevolgen voor de begroting
Nader te bepalen na vaststelling van het accommodatiebeleid.

Multifunctionele- en welzijnsaccommodaties

Beleidskader
De gemeente is eigenaar van de multifunctionele accommodaties MFA Oosterwolde Zuid, MFS de Boekebeam en MFA de Samensprong en welzijnsaccommodatie de Kompaan. MFA Oosterwolde Zuid wordt nog beheerd en geëxploiteerd door de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid. Voor MFS de Boekebeam en MFA de Samensprong is het beheer en exploitatie overdragen aan de gemeente. De Stichtingen Beheer voor deze accommodaties zijn opgeheven. De Kompaan wordt beheerd en geëxploiteerd door Stichting Scala. Voor het groot onderhoud aan de multifunctionele- en welzijnsaccommodaties zijn voorzieningen gevormd. In december 2023 heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen van de multifunctionele- en welzijnsaccommodaties te handhaven. Dit betekent dat het onderhoud aan de accommodaties zoveel mogelijk uitgevoerd wordt conform bestaande onderhoudsplannen en dat de bestaande voorzieningen en dotaties hier op gebaseerd zijn. Voor een aantal accommodaties is door de raad besloten om extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening. De besluitvorming over de nieuwe onderhoudsplannen van deze accommodaties is verschoven na het vaststellen van het accommodatiebeleid. Planning is dat na de zomer 2024 een voorkeursscenario accommodatiebeleid wordt vastgesteld. Besluitvorming over de uitwerking van het accommodatiebeleid inclusief de dekking staat gepland voor januari 2025.

Financiële gevolgen voor de begroting
Nader te bepalen na vaststelling van het accommodatiebeleid.

Gemeentelijke monumenten en museum

Beleidskader
Voor de gemeentelijke monumenten en molen 'De Weijert' worden in de toekomst MeerjarenOnderhoudsPlanningen vervaardigd. Totdat dit is gebeurd worden de objecten periodiek geïnspecteerd. In 2023 is het schilderwerk van de molen uitgevoerd.

Financiële gevolgen voor de begroting
Op dit moment zijn de reguliere onderhoudslasten opgenomen in de begroting.

Huisvesting gemeentelijke activiteiten

Beleidskader

Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het gaat om de volgende gebouwen: gemeentehuis, de gemeentewerf en het overslagstation. Na vaststelling van het accommodatiebeleid wordt de MOP voor het gemeentehuis geactualiseerd. Met de actualisatie voor de gemeentewerf en het overslagstation wordt nog even gewacht. In november 2021 heeft de raad € 4.333.422 beschikbaar gesteld voor de (ver)nieuwbouw van de gemeentewerf. Op dit moment staat het project 'on hold'. De raad wordt over project regelmatig geïnformeerd.

Financiële gevolgen voor de begroting

Dekking van de onderhoudslasten loopt via de bestaande budgetten.

Overige gebouwen

Beleidskader

De gemeente is eigenaar van het Biosintrum, de Bosbergtoren en de koepel en spots aan de Boerestreek. Het Biosintrum wordt verhuurd aan de stichting Biosintrum. De Bosbergtoren wordt sinds medio 2022 verhuurd aan Coöperatie Appelscha. Voor het groot onderhoud aan de Bosbergtoren is een voorziening gevormd. Het onderhoudsplan is de basis voor aanwending en dotatie aan de voorziening. Voor het Biosintrum wordt na het vaststellen van een onderhoudsplan een voorziening gevormd.
Het eigendom van de tennisaccommodaties in Appelscha, Oosterwolde en Haulerwijk ligt bij de gemeente. De gemeente is daarnaast eigenaar van de voormalige opslagruimte sportpark Ontwijk, clubgebouw voormalige vv Griffioen, voormalige Aula en voormalig schoolgebouw bbs de Peggebult. De gemeente is ook eigenaar van diverse gebouwen/faciliteiten aan de Turfroute, zoals de toiletgebouwen in Oosterwolde en Donkerbroek, de passantenhaven/toiletgebouw in Oldeberkoop, de vuilwaterpomp in Appelscha en de stroompalen en muntautomaten aan de Turfroute.

Financiële gevolgen voor de begroting

Dekking van de onderhoudslasten van de overige gebouwen loopt via de bestaande budgetten.

Sportaccommodaties

Beleidskader

Voor sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde is vanaf 2007 Laco verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. Voor sporthal de Bongerd te Haulerwijk is vanaf 2022 stichting sporthal de Bongerd verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De huidige exploitatieovereenkomsten lopen tot en met 2026. Per 2022 geldt een nieuwe termijn van 5 jaar voor de exploitatie van sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde en sporthal de Bongerd te Haulerwijk. Daarvoor zijn in 2021 per sportaccommodatie exploitatieovereenkomsten gesloten met elk een eigen exploitant. Voor het Bosbad is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteed aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal te Appelscha voor een periode van 10 jaar.

Voor het groot onderhoud aan de sportaccommodaties zijn voorzieningen gevormd. De onderhoudsplannen zijn de basis voor aanwendingen en dotaties aan de voorzieningen. In december 2023 heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen van de sportaccommodaties te handhaven. Dit betekent dat het onderhoud aan de accommodaties zoveel mogelijk uitgevoerd wordt conform bestaande onderhoudsplannen en dat de bestaande voorzieningen en dotaties hierop gebaseerd zijn. Voor een aantal accommodaties is door de raad besloten om extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening. De besluitvorming over de nieuwe onderhoudsplannen van deze accommodaties is verschoven na het vaststellen van het accommodatiebeleid. Planning is dat na de zomer 2024 een voorkeursscenario accommodatiebeleid wordt vastgesteld. Besluitvorming over de uitwerking van het accommodatiebeleid inclusief de dekking staat gepland voor januari 2025.

Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van BTW voor planmatig onderhoud voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) sport, tot en met 2025, voor gemeenten om het BTW-nadeel (grotendeels) te compenseren. Over de voortzetting van SPUK sport na 2025 is nog geen besluit genomen. Wel is aangegeven dat de middelen op een nog nader te bepalen manier bij de gemeente terecht komen. Vanaf 2021 is er, door aanpassing van de afspraken, duidelijkheid omtrent de winstbeogendheid van deze exploitanten en wordt de btw op het planmatig onderhoud van het betreffende onroerend goed gecompenseerd via het BTW-aangifte.

Financiële gevolgen voor de begroting
Nader te bepalen na vaststelling van het accommodatiebeleid.

Sportterrreinen

Beleidskader
Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie ‘Planmatig onderhoud grassportvelden’. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Het sportcomplex Waskemeer is uitgebreid met een wetra-veld en beschikt nu over een volledig trainingsveld. Daarnaast zijn alle sportvelden voorzien van automatische beregening. In 2023 is het onderhoud opnieuw aanbesteed en gegund voor vier jaar met tweemaal de mogelijkheid om de termijn met een jaar te verlengen. Er wordt gebruik gemaakt van robotmaaiers.

Financiële gevolgen voor de begroting
De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaag renovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie.

Overzicht beheerplannen

	Naam beheerplan	Vastgesteld in de raad	Looptijd	Lasten	Is er achterstallig onderhoud?
Wegen	MOP wegen	21-9-2021 MadR	2022 t/m 2026	1.156.000	Nee
Kunstwerken	MOP Civieltechnische Kunstwerken 2023-2027	8-9-2022 MadR	2023 t/m 2027	69.000	Nee
Gebouwen	MOP gemeentelijke vastgoed		2016 t/m 2025	176.500	Nee
Water	N.v.t.				nvt
Riolering	Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024	1-7-2020	2020 t/m 2024	2.983.000	Nee
Openbare verlichting	MOP OV 2023-2027	28-5-2024	2024 t/m 2027	265.000	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2023 is door u op 26 september 2023. In artikel 19 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch ‘kort’ gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2025 bedraagt €8,0 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2025 van afgerond €94,5 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2025-2028 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Renterisiconorm				
Lasten begroting	94.489	91.249	89.374	89.464
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	**18.898**	**18.250**	**17.875**	**17.893**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	6.000	4.500	4.500	4.500
Geldleningen met renteherzieningen	-	-	-	-
Totaal aflossingen en renteherzieningen	**6.000**	**4.500**	**4.500**	**4.500**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**12.898**	**13.750**	**13.375**	**13.393**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2025	**39.000**	**1,82%**	**2.294**	**4,49%**
Nieuwe leningen	-		-	
Reguliere aflossingen	-6.000		-73	
Vervroegde aflossingen	-		-	
Stand per 31 december 2025	**33.000**	**1,75%**	**2.294**	**4,56%**

Het gemiddelde rentepercentage begin 2025 is als volgt berekend: rente 2025 / stand 1-1-2025. Het gemiddelde rentepercentage eind 2025: rente 2026 / stand per 31-12-2025. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering. Op basis van de huidige liquiditeitsprognose is er rekening gehouden in de begroting met nieuwe (her)financiering ter hoogte van € 20 miljoen voor de periode 2025-2028.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.293
MFC Oldeberkoop	197
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	791
Dorpshuizen	5
Vereniging toerisch recreatief belang	8
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	3.000
Stand per 1 januari 2025	**6.413**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 wordt voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% (was 0,75%) van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose

Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille nog juist is.

Renteschema

Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

x € 1.000

Renteschema 2024		Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		787
b. De externe rentebaten (idem)		-112
Saldo rentelasten en rentebaten		**675**
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-105	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	105	
		1
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**676**
d1. Rente over eigen vermogen		-
d2. Rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**676**
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)		-134
Renteresultaat op het taakveld Treasury		**542**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Management

De krapte op de arbeidsmarkt is nog steeds reden tot zorg. De uitstroom van medewerkers is veel groter dan voorheen. Daarom vraagt het vinden, binden en boeien van medewerkers blijvende aandacht en steeds nieuwe impulsen. Dat doen we o.a. door goede begeleiding van medewerkers, het bieden van kansen voor ontwikkeling, door te laten zien waar we voor staan en het actief uitdragen van onze kernwaarden Betrokken, Open, Eenvoud en Focus.

In 2025 is de aanpassing van de inrichting van het gemeentehuis aan hybride werken afgerond. In 2025 ligt de focus op het stimuleren van het juiste, flexibele gebruik van de verschillende werkplekken en ruimtes.

Door samen met Weststellingwerf over te gaan op het gemeentelijke functiewaarderingssysteem HR21 harmoniseren we onze functiehuizen en komen we in 2025 tot 1 functieboek en conversietabel. Daarmee zorgen we ervoor dat we met ons loon- en functiegebouw up-to-date zijn en in de pas lopen met gemeenten van vergelijkbare grootte.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische functie in de vak afdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridische control is de taak van BJZ. We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Vanaf boekjaar 2023 is de wetgeving met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten gewijzigd. In 2023 is in de Jaarstukken voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

Informatiebeveiliging en Privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik.

Ons informatiebeveiligingsbeleid dient volledig gebaseerd te zijn op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het normenkader geldend voor de gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk. Jaarlijks leggen we volgens dit normenkader verantwoording af aan de gemeenteraad en verschillende toezichthouders. De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de specifieke maatregelen voor de BRP en de waardedocumenten, de BAG, BGT, BRO, DigiD en Suwinet.
Burgers hebben op grond van de AVG in bepaalde voorwaarden ook op grond van de Wpg het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. In 2025 zullen we verder werken aan de inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie conform de privacywetgeving. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen. De gemeente zet diverse instrumenten in om het informatiebeveiligings- en privacybewustzijn te optimaliseren.

Fraude

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen. Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. We werken aan een overkoepelende nota over misbruik en oneigenlijk gebruik.

Communicatie

We gebruiken verschillende kanalen en middelen om inwoners, ondernemers en relaties te betrekken en te vertellen over ons beleid en onze diensten. Hiervoor gebruiken we offline en online kanalen. Online ontwikkelen we door. Zo houden we het gebruik van onze website en social media scherp in de gaten en werken we steeds aan gebruikersgemak en bereik. We letten op belangrijke trends in communicatie en (online) media en zorgen dat iedereen de gemeente kent, herkent en weet wat de gemeente voor inwoners, ondernemers en andere relaties kan betekenen.
We adviseren bij de organisatieontwikkelingen en de bestuurlijke dossiers. Daarnaast richten we ons op het stimuleren, coachen en ondersteunen van de organisatie om communicatiebewustzijn en –vaardigheden te vergroten. Schrijven in heldere taal (B1) is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Communiceren doen we allemaal in ons dagelijks werk.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2025 bedraagt € 192.000.
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

Verband	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers).	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	
Financieel belang	Bijdrage 2025 € 3.449.073: 1. Gezondheid € 211.952 2. Jeugdgezondheidszorg € 1.131.386 3. Veiligheid € 154.310 4. Brandweer € 1.951.425	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2025 € 6.973 31-12-2025 € 6.493	Vreemd vermogen: 1-1-2025 € 93.559 31-12-2025 € 102.023
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. Daarnaast is zien we jaarlijks een verder toenemende gemeentelijke bijdrage, veelal veroorzaakt door autonome ontwikkelingen die ook de VRF raken. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.	

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Nijboer	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR gering.	
Financieel belang	Vanaf 2020 is sprake van een geringe exploitatiebijdrage.	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2025 € 0 31-12-2025 € 0	Vreemd vermogen: 01-01-2025 € 3.420 31-12-2025 € 4.000
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder van Weperen	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. “Samen is meer dan de som der delen”.	
Financieel belang	Bijdrage 2025: € 94.069	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2025 € 1.614 31-12-2025 € 1.621	Vreemd vermogen: 1-1-2025 € 1.286 31-12-2025 € 867
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	De financiële risico’s voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De regeling heeft een financieel gezonde positie.	

Verband	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	
Financieel belang	Bijdrage 2025: € 798.982	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2025 € 1.200 31-12-2025 € 1.200	Vreemd vermogen: 1-1-2025 € 3.200 31-12-2025 € 3.200
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan. Dat er risico's kleven aan een dergelijke regeling blijkt uit de laatste wijziging van de regeling. Er wordt vanaf 2022 door de deelnemers betaald voor de verkregen diensten in plaats van het huidige abonnementstarief per aantal bedrijven. Hiermee wordt er dus alleen betaald als er ook daadwerkelijk een dienst van de FUMO wordt verkregen. Deze wijziging in de financieringssystematiek heeft voor onze gemeente een forse verhoging van de bijdrage betekend.	

Verband	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Nijboer.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2025 € 257 31-12-2025 € 257	Vreemd vermogen: 1-1-2025 € 453 31-12-2025 € 423
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.	

Verband	Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties		
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.457 b. € 46.807 Het bruto dividend over 2023 bedroeg € 61.000 (Afvalsturing). Uitkering NV Fryslan Miljeu is nog niet bekend.	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	a. Eigen vermogen: 1-1-2023 € 70.303 31-12-2023 € 78.528 b. Eigen vermogen: 1-1-2023 € 11.303 31-12-2023 € 11.572	a. Vreemd vermogen 1-1-2023 € 119.141 31-12-2023 € 106.366 b. Vreemd vermogen 1-1-2023 € 23.497 31-12-2023 € 26.299
Resultaat x € 1.000	a. € 10.322 (2023) b. € 1.007 (2023)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag	
Vennootschappen en Coöperaties		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2023 was € 34.370	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 4.615.000 31-12-2023 € 4.721.000	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 107.459.000 31-12-2023 € 110.819.000
Resultaat x € 1.000	€ 254.000 (2023)	
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	
Stichtingen en Verenigingen		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 68 31-12-2022 € 65	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 1.029 31-12-2022 € 1.061
Resultaat x € 1.000	€ -3 (2022)	
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad ter decharge voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad al in 2022 besloten om actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. De gemeenteraad heeft hiervoor een verhoogd strategisch aankoopbudget beschikbaar gesteld. Zodoende zijn wij druk bezig met het doen van strategische aankopen. De ambtelijke Taskforce Wonen is druk bezig met de woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook staat het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs. Het geeft sturing aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

Naast de gemeentelijke plannen zijn er woningbouwontwikkelingen die volledig door private ontwikkelaars worden uitgevoerd. Ook zijn er ontwikkelingen waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laat uitvoeren. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij (Afdeling 13.6 Omgevingswet). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst. In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs. Echter, door kostenverhogende factoren en de volkshuisvestelijke opgaven (2/3 betaalbaar en 30% sociale woningbouw) komt de financiële haalbaarheid van de gemeentelijke plannen onder druk te staan. De kans dat de gemeente eigen middelen zal moeten inzetten om plannen haalbaar te maken is niet ondenkbaar.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2022: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het “in de markt zetten” van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs. Voor de uitgifte van grond hanteren wij een uitgifteprotocol, overeenkomstig de juridische Didam-richtlijnen.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Omgevingswet
- Omgevingsplan
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Voorkeursrecht Gemeenten (Hfd 9 Omgevingswet)
- Wet Markt en Overheid
- Aangepaste Huisvestingswet 2014
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regiodeal Wonen afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf.

Doelstelling
Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen. Daarbij willen wij voldoen aan de door het Rijk en Provincie Fryslân gestelde volkshuisvestelijke opgaven.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren
Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Omgevingswet.
- Voldoet grondzaken aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdiencapaciteit en kostenverhaal).
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet is de Nota Grondbeleid 2022 aangepast. In de Omgevingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Ook het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling is in de Omgevingswet opgenomen.

Woningbouwopgave
Wonen in Ooststellingwerf
De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw
De gemeente heeft in de Regiodeal Zuid-Oost Fryslân de opgave gekregen om 700 woningen bij te bouwen. Het Rijk wil dat de provincie nog meer woningen gaat realiseren dan in de Woondeal is afgesproken. Dit betekent dat het zeer waarschijnlijk is dat de gemeente Ooststellingwerf meer dan 700 moet realiseren. Met de regio moeten hier nog afspraken over worden gemaakt.

De Taskforce wonen is in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. Ook hebben we aandacht voor de huisvesting van speciale doelgroepen (per 1-1-2024 door het Rijk aangewezen).

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: het plan is woonrijp.
- uitbreiding Elsloo: het plan is woonrijp gemaakt.
- Donkerbroek-West: het plan is woonrijp gemaakt
- De Kromten, Waskemeer: woonrijp maken in procedure
- Boekhorsterweg, Oosterwolde: woonrijp maken in procedure
- Muldersveld, Makkinga: in procedure gebracht
- 't Hooge 2, Oldeberkoop: in procedure gebracht

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: geen uitgeefbare grond meer beschikbaar
- Uitbreiding Venekoten in voorbereiding
- Haulerwijk De Turfsteker: 1 perceel in voorraad, procedurele aanpassing noodzakelijk

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen hebben we geen risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

Voor de toekomstige woningbouw complexen lopen we wel risico. Bij de totaliteit aan nieuwbouw dient 30% van de woningen sociaal te zijn. In de nieuwe wetgeving moet de nieuwbouw zelfs 2/3 betaalbaar zijn. Deze plannen zijn doorgaans financieel niet sluitend. Dit wordt nog nijpender bij complexen in binnenstedelijk gebied waar de grondprijzen hoger zijn (o.a. door sloop van bestaande bebouwing) dan bij buitenstedelijke gebieden (doorgaans agrarisch).

Algemene reserve grondexploitatie

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen. Er wordt nu gekeken naar het 'percentage of completion'. De stand van de reserve is per 1-1-2024 € 2,293 miljoen. Naast een bedrag van € 1,712 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de ‘Nota Grondbeleid’. (zie financiële verordening 2020 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 16, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar). Omdat we voorzien dat het aantal complexen (fors) wordt uitgebreid, immers we gaan weer woningbouw initiatieven in ontwikkeling brengen. De administratie wordt hierop aangepast. Hiervoor hebben we het programma Grexmanager ter ondersteuning.

PAS en PFAS

PAS

Het kabinet heeft als doel geformuleerd om voor het jaar 2030 de hoeveelheid stikstof op minimaal de helft van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden te verminderen, tot een voor de natuur veilig niveau. Hiervoor is een wetsvoorstel ingediend. De ontwikkelingen blijven we aandachtig volgen.

PFAS

Sinds 2021 voldoen we aan de wettelijke verplichting om een recente bodemkwaliteitskaart inclusief PFAS voor het grondgebied van de gemeente Ooststellingwerf te hebben. Deze bodemkwaliteitskaart is het toetsingskader bij grondverzet.

Verschillende lidstaten, met Nederland als koploper, willen dat alle schadelijke PFAS-stoffen worden verboden. Er is hiervoor een Europese verordening in voorbereiding die in de komende 5 jaar van kracht zou moeten worden. Wat de impact van het verbod op onder andere de bouw heeft wordt uitgezocht door de Europese wetenschappelijke comités.

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkeling woningbouw

Naast het realiseren van gemeentelijke plannen voor woningbouw worden ook een (groot) aantal woningbouwprojecten door derden (projectontwikkelaars en particulieren) aangedragen en gerealiseerd. De Taskforce wonen begeleidt ook deze projecten. In de Planmonitor (opgedragen door de provincie Fryslân) houden wij deze projecten bij.

Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking

OWO-samenwerking

De OWO-samenwerking is uniek te noemen. De samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op terreinen waar dit vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt. En daar mogen we trots op zijn.

1.1 Algemene ontwikkelingen

Betrokkenheid gemeenteraden bij de OWO-samenwerking

De OWO-samenwerking leeft niet alleen bij de medewerkers, maar zeker ook bij de drie gemeenteraden. De grote betrokkenheid van de raden geeft aan welk belang zij aan de samenwerking hechten. Via OWO-themabijeenkomsten, de OWO-klankbordgroep en raadsinformatiebrieven blijven we de gemeenteraden betrekken bij de OWO-samenwerking.

Samenwerking, innoveren en wanneer het kan ook harmoniseren

Samenwerken waar het kan is uitgangspunt bij de OWO. Medewerkers zoeken elkaar actief op, zoeken afstemming en delen kennis met elkaar. Bij nieuwe, beleidsmatige opgaven wordt nagedacht of deze in OWO-verband opgepakt kan worden. Hiervoor is in 2024 het afwegingskader ontwikkeld om zo aan de voorkant heldere afspraken te maken over het doel en de wijze van samenwerken.

In 2025 wordt voor de eerste maal een OWO-uitwisselingsweek georganiseerd. Tijdens deze week zoeken medewerkers elkaar actief op om kennis te maken met elkaar, informatie uit te wisselen én samen te werken. De drie gemeenteraden worden gedurende de OWO-uitwisselingsweek uitgedaagd elkaar ook actief op te zoeken.

1.2 Prioriteiten voor 2025

Implementatie bodemplaatonderzoeken B&R en VTH
In 2024 is onderzoek gedaan naar de bodemplaat van de OWO-afdelingen B&R en VTH met als doel inzichtelijk te krijgen wat er nodig is om deze afdelingen toekomstbestendig te houden. De uitkomsten worden eind 2024 / begin 2025 verwacht.

Onze digitale dienstverlening
De inrichting van de digitale dienstverlening is een continue proces. Het gaat hierbij om een goed, werkbaar en veilige ICT-omgeving voor zowel medewerkers als inwoners waar informatie digitaal gemakkelijk doorgestuurd, gevonden én gearchiveerd kan worden.
In 2025 voldoen we aan de minimale varianten zoals die door de Wet Open Overheid (WOO) en de Wet Modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV) aan de gemeenten is opgelegd. We ronden in 2025 de aanbesteding van de nieuwe kernapplicaties af waarna in vier domeinen een geheel nieuwe applicatie is gerealiseerd. Het betreft de vervanging van de kernapplicaties van Financiën, Belastingen en BAG, Dienstverlening en tot slot Sociaal domein.

In 2025 gaan we ook aan de slag met de inrichting van steunpunten in de drie huizen zodat we de OWO-gemeenten nog beter kunnen ondersteunen op het gebied van dienstverlening, ICT en informatievoorziening (archief, post, recordbeheer etc.). In deze begroting is de uitbreiding van formatie voor de bemensing van deze steunpunten verwerkt.

Datagedreven werken en informatieveiligheid
In 2025 gaat het cluster datamanagement verder met het efficiënter inzetten van ons data- en informatieplatform en het ontwikkelingen van nieuwe informatieproducten, zoals bijvoorbeeld de monitoring voor de WMO en Participatiewet.
Daarnaast gaat het cluster aan de slag met aan het vergroten van de datavolwassenheid binnen de OWO-gemeenten. Datavolwassenheid betekent de hoeveelheid kennis en vaardigheden die de OWO-gemeenten beschikken om effectief datagedreven te werken. Een eerste stap is het training van medewerkers om data goed te kunnen lezen, er mee te werken en er over te communiceren. Verder wordt een start gemaakt met het opstellen van een Data uitvoeringsplan dat beschrijft hoe de OWO-gemeenten data effectief verzamelt, beheert en optimaal inzet bij het realiseren van maatschappelijke doelen.

Inkoop, aanbesteden en verzekeren
In OWO-verband werken we nauw samen op het gebied van inkoop en aanbesteding. Om inzicht te krijgen in de aanbestedingen, wordt gewerkt met een aanbestedingskalender. Hiermee wordt inzichtelijk welke aanbestedingen gaan lopen en welke capaciteit er benodigd is van zowel van het team inkoop als uit de organisaties.
Een aantal verzekeringen moet de komende periode worden aanbesteed. Samen met team inkoop en de betreffende gemeentelijke onderdelen wordt er gelijktijdig gekeken naar meer uniformering zowel in de dekking als in de voorwaarden van verzekeringen. Tot slot willen we meer inzetten op het verhalen van schade veroorzaakt door een derde partij.

De omgevingswet, APV en omgevingsplannen
Het afgelopen jaar heeft vooral in het teken gestaan ervaring op te doen met de nieuwe Omgevingswet, ondersteuning te bieden aan inwoners bij het aanvragen van een omgevingsvergunning en het begrijpelijker inrichten van het landelijke aanvraagsysteem (DSO). In 2025 werken we in OWO-verband verder aan het opstellen van omgevingsplannen, het opstellen van nieuw evenementenbeleid en nieuwe APV. Deze nieuwe beleidsnota's proberen we zoveel als mogelijk te harmoniseren en ontvangt u vervolgens voor besluitvorming (APV in het 1e kwartaal 2025, het evenementenbeleid in de 2e helft van 2025).

Het VTH beleidsplan
Het VTH beleidsplan loopt in 2024 af. We stellen begin 2025 aan u voor het beleidsplan – met kleine wijzigingen – te verlengen tot het einde van de raadsperiode. We gebruiken vervolgens 2025 om het nieuwe VTH beleidsplan voor te bereiden en de nieuwe Omgevingswet en de uitkomsten van het

bodemplaatonderzoek hierin op te nemen.

Ondermijning en veiligheid
De veranderende maatschappij en oprukkende ondermijning door de verwevenheid van criminaliteit met de bovenwereld heeft gevolgen voor de werkzaamheden binnen VTH. De afgelopen jaren wordt in OWO-verband al hard gewerkt aan de bewustwording van met name ondernemers en agrariërs op het thema ondermijning. Ook de bestrijding van ondermijning heeft veel aandacht. Samen met ketenpartners zoals politie, RIEC, belastingdienst en anderen boeken we succes en is OWO een voorbeeld voor de regio. Ook in 2025 blijft ondermijning en veiligheid een prioriteit en zetten we ons samen met onze ketenpartners in op bewustwording (denk aan het organiseren van Jachtseizoen voor jongeren), controles (in bijvoorbeeld horeca en bij vakantieparken) en zo nodig handhaving.

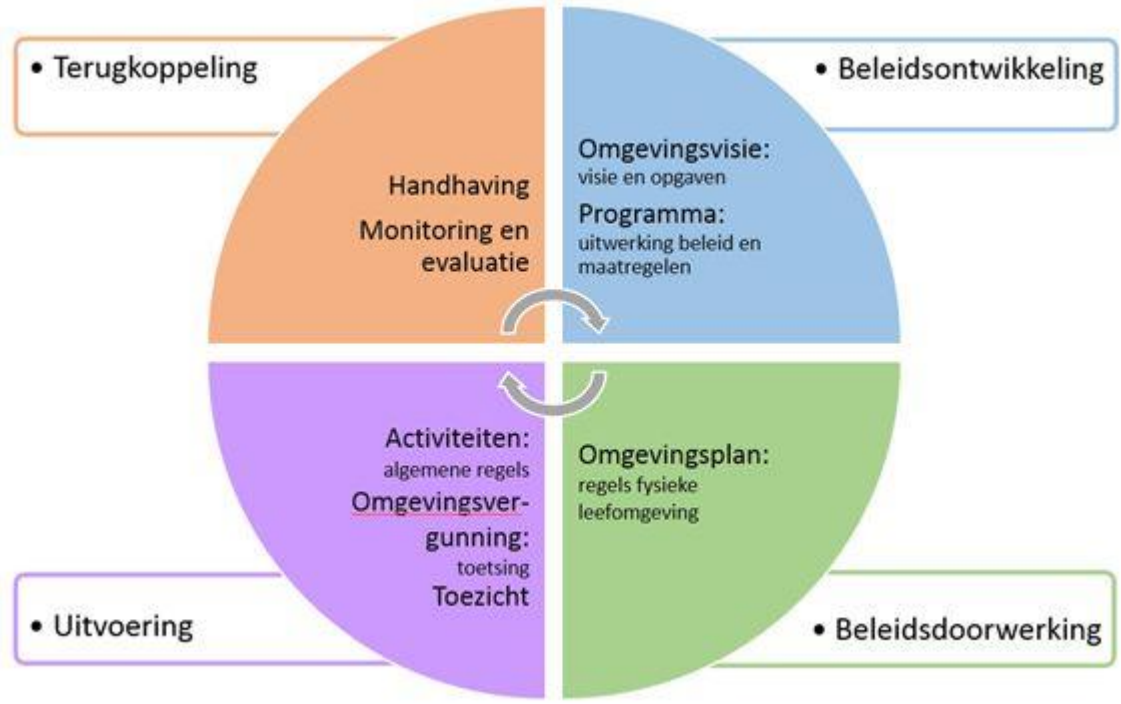
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Inleiding
In deze paragraaf stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de Omgevingswet , de Regio Deal Zuidoost Friesland, stikstof en het accommodatiebeleid.

1. Omgevingswet

De omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij hebben ons daar al geruime tijd op voorbereid, maar toch vraagt het de komende tijd veel van de organisatie.

Beleidscyclus
De omgevingswet vraagt een nieuwe manier van werken, namelijk met een beleidscyclus. Voor de inwerkingtreding van de omgevingswet werd een nieuw beleidsdocument in zijn geheel voorbereid en vastgesteld. Het gaat hier bijvoorbeeld om de structuurvisie, een bestemmingsplan of een ander beleidsdocument. Dit waren statische beleidsdocumenten. Onder de omgevingswet worden deze beleidsdocumenten door de beleidscyclus dynamisch. De beleidsdocumenten, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, worden per thema, maatschappelijk ontwikkeling of initiatief aangepast. De beleidsdocumenten moeten altijd met elkaar in overeenstemming zijn. Zo kan het voorkomen dat de

omgevingsvisie aangepast moet worden om een thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief mogelijk te maken in het omgevingsplan. Onderstaande afbeelding maakt de beleidscyclus inzichtelijk.

Omgevingsvisie
Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In 2018 is hiervoor door de gemeenteraad een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. In 2019 is gestart met het visietraject inclusief een uitgebreid participatieproces met onze inwoners en andere belanghebbenden. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststelling door de toenmalige gemeenteraad vastgesteld.

Programma's
De wet kent een aantal verplichte programma's, zoals warmteprogramma, volkshuisvestingsprogramma (opvolger van de verplichte woonzorgvisie) en het actieplan geluid. Deze programma's moeten voor 2026 (deels) vastgesteld zijn. Ook is een programma verplicht als een omgevingswaarde (bijvoorbeeld luchtkwaliteit) overschreden dreigt te worden. Binnen onze gemeente is (vooralsnog) geen sprake van een dreigende overschrijding van een omgevingswaarde. Naast verplichte programma's zijn er vrijwillige programma's om bijvoorbeeld een nieuw beleidskader vast te stellen voor een thema of gebiedsontwikkeling. Alle programma's zijn zelfbindend, inhoudende dat een gemeente zichzelf moet houden aan de programma's.

Omgevingsplan
Het gebiedsdekkende omgevingsplan is een onderdeel van de Omgevingswet en zal voor 1 januari 2032 klaar moeten zijn. Een gebiedsdekkend omgevingsplan is één omgevingsplan dat voor de hele gemeente geldt en waarin alle regels die relevant zijn voor de fysieke leefomgeving zijn opgenomen. Het maken van een dergelijk omgevingsplan is omvangrijk. In 2025 beginnen wij, in OWO verband, met bouwen aan het gebiedsdekkende omgevingsplan. In de tussentijd werken we met tijdelijke omgevingsplannen (van rechtswege omgezette bestemmingsplannen), wat extra werk met zich meebrengt.

Transitiefase
De wet is veelomvattend en vraagt een andere manier van werken, waardoor in de eerste periode kinderziektes zullen optreden. We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze Omgevingswetproof. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnenkomen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment verwerken we de opgedane ervaringen samen met de OWO-partners de nieuwe werkprocessen. We blijven de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg.

2. Regio Deal Zuidoost Friesland
In juli 2020 heeft de regio Zuidoost Friesland een Regio Deal gesloten met het Rijk. Het Rijk investeert € 15 miljoen in deze Regio Deal en daar tegenover zorgt de regio voor minimaal € 15 miljoen aan cofinanciering. De regio doet dit primair vanuit bestaande projecten en programma’s die aansluiten bij de ambities van de Regio Deal. Met de rijksbijdrage kunnen deze projecten en programma’s versneld en/of uitgebreider uitgevoerd worden.

Alle betrokken partners in de regio trekken een aantal projecten. In dit thema beschrijven we uitsluitend de projecten waarvoor de gemeente Ooststellingwerf projecttrekker is. De projecttrekker is primair verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie, planning, communicatie, financiën en verantwoording. Daarbij altijd rekening houdend met de regionale context.

De Regio Deal Zuidoost Friesland verloopt voorspoedig en is begonnen aan de afrondende fase. In deze fase worden de projecten uitgevoerd en afgerond. In de oorspronkelijk beoogde planning is de Regio Deal van start gegaan op 1 oktober 2020 en is afgesproken dat alle gelden besteed moeten zijn op 31 december 2023. Hierbij was ruimte overgelaten van 1 januari 2024 tot 1 oktober 2024 voor de afronding en de verslaglegging van de Regio Deal.
De meeste projecten verlopen voorspoedig en hebben geleid tot de versterking van de samenwerking tussen de overheden, onderwijs en zorginstellingen. Bij verschillende projecten is gebleken dat deze, om verschillende legitieme redenen, niet afgerond kunnen worden voor 31 december 2023, maar wel binnen de looptijd van de Regio Deal. Voor Ooststellingwerf is dit het geval voor de projecten Leer- en Kenniscentrum Bodem en Zorgeconomie.

Voor enkele projecten is het niet mogelijk om deze af te ronden binnen de looptijd van de Regio Deal. Voor deze projecten is uitstel gevraagd (en verleend) bij het rijk. Voor Ooststellingwerf is dat het geval voor het uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme. Met een verzoek om uitstel wordt de looptijd van de Regio Deal verlengd met een jaar en is de einddatum van de Regio Deal 1 oktober 2025. Het uitstellen van de einddatum heeft gevolgen voor de overheadkosten. Via de P&C-cyclus wordt een voorstel aan u voorgelegd voor dekking van de extra overheadkosten, zodra hier duidelijkheid over is.

De Regio Zuidoost Friesland heeft geen aanvraag ingediend voor de zesde tranche van de Regio Deal. Dit betekent dat de vorm van samenwerking vanuit de Regio Deal na afronding van onderstaande projecten ten einde komt.

Zorgeconomie
Met het project Zorgeconomie willen we als regio inzetten op een leefbare regio waar onze inwoners prettig kunnen (blijven) wonen en werken. Dit gaat erover wat we als regio kunnen doen om de sociaal maatschappelijke uitdagingen o.a. door vergrijzing en ontgroening tegemoet te treden. We doen dit door in te zetten op positieve gezondheid en werkgelegenheid in de zorg. Er zijn/worden drie regiobrede aanpakken ontwikkeld: Bloeizones, Atelier Sociaal Domein en werkgelegenheid in de zorg.

Voor Zorgeconomie is met de partners uit de Regio Deal een uitvoeringsprogramma opgesteld. We zetten daarbij in op Positieve Gezondheid (Atelier Sociaal Domein en Bloeizone) en Werkgelegenheid in de zorg. Met het thema Positieve Gezondheid beogen we dat onze inwoners mentaal en fysiek gezond blijven. Dit doen we door het stimuleren en faciliteren van Bloeizones in de regio zodat inwoners in een gezonde leefomgeving wonen. Ook werken we met studenten aan vraagstukken rondom Positieve Gezondheid in het Atelier Sociaal Domein. De resultaten hieruit delen we met onze partners. Doel van het thema werkgelegenheid is ervoor zorgen dat we vraagstukken rondom werkgelegenheid (in de zorg) kunnen aanpakken en aantrekkelijk blijven als arbeidsmarktregio. Dit doen we door het verstrekken van opstartsubsidies aan een aantal projecten die een vernieuwende bijdrage leveren aan het personeelstekort in de zorg. Binnen Zorgeconomie werken we nauw samen met verschillende partners, zoals het HANNN, FSP en NHL-Stenden.

Vanuit het Rijk is € 525.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan de zorgeconomie. Vanuit de gemeente is € 55.000 aan cofinanciering beschikbaar. De looptijd van het project is tot eind 2023. Inmiddels is er uitstel gevraagd (en verleend) tot 1 oktober 2024. Uitvoering kan binnen de bestaande project begroting. Het project is 1 oktober 2024 afgerond.

Personeelstekort (ouderen)zorg
- We starten een pilot met waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in de zorg.
- We blijven in gesprek met partners in welzijn, zorg, onderwijs en arbeidsparticipatie om te zoeken naar andere concrete oplossingen en kansen die regionale samenwerking ons kan brengen.
- We gaan onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen.
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden.

Masterplan Oosterwolde
De regionale kernen hebben een belangrijke voorzieningenfunctie voor de vele kleine dorpen in de regio. Deze voorzieningen staan zowel qua omvang als kwaliteit onder druk. We willen de sociale cohesie vergroten en het voorzieningenfunctie van Oosterwolde behouden en versterken. Om die reden werken we aan een Masterplan Oosterwolde waarin een structurele versterking van het centrum centraal staat.

Dit project is in 2023 afgerond. Er is een nieuwe detailvisie vastgesteld en er zijn een drietal projecten ten behoeve van de verbetering van de sfeer, leefbaarheid en vergroening van het centrumgebied in Oosterwolde uitgevoerd. Een daarvan is het vergroenen van de Stationsstraat naar voorbeeld van het mobiele bos in Leeuwarden. Er zijn 10 bomen geplant in verrijdbare bakken. De andere twee betreffen het plaatsen van grondspots onder drie grote beukenbomen en plaatsen van stekkers op lantaarns ten behoeve van de feestverlichting.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Het project beoogt een slimme groei van het toerisme in deze regio. Dit betekent dat we een optimale balans willen ontwikkelen tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. De route naar die balans bepalen we met een regionale toeristische ontwikkelstrategie. Dit project bouwt voort op een reeds bestaande regionale samenwerking en geeft een impuls aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UPZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF).

De regionale toeristische ontwikkelstrategie is opgesteld. Deze geeft de ontwikkelrichting aan voor 2030 inclusief een uitvoeringsprogramma dat nu in uitvoering is. Het Uitvoeringsprogramma Ervaren-Turf krijgt invulling door de realisatie van TOP's, entrees en toeristische routes. De TRZF heeft een financiële bijdrage ontvangen om de marketing, professionalisering van de sector en productontwikkeling van Het Andere Friesland verder uit te bouwen.

Vanuit het Rijk is € 1.000.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan het uitvoeringsprogramma. Vanuit de regio is € 200.000 aan cofinanciering beschikbaar gesteld. De looptijd van het project is tot eind 2023. Inmiddels is uitstel aangevraagd (en verleend) tot 1 oktober 2025. Bij de uitvoering van het project is gebleken dat de beschikbare rijksbijdrage niet volledig besteed kan worden. Er blijft in ieder geval een totaal van € 270.000 over. Deze gelden zijn in juli 2024 overgeheveld naar het project Water vasthouden bij droogte waar wij geen projecttrekker van zijn.

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het LKC-Bodem sluit met name aan op het veerkrachtig landschap en daarmee op maatschappelijke vraagstukken die gerelateerd zijn aan bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het Rijk wil dat in 2030 alle landbouwgronden duurzaam worden beheerd. Om dat te realiseren moet er meer worden geïnnoveerd, nieuwe verdienmodellen worden ontwikkeld, kennis over duurzaam bodembeheer verspreiden worden en meer bewustwording worden gecreëerd. Het LKC-Bodem draagt bij aan al deze terreinen. Het LKC-Bodem zal onderdeel worden van een breder in Noord-Nederland opgezette strategie en samenwerking voor praktijkgericht onderzoek naar duurzaam beheerde bodems.

We hebben een leer- en onderzoekscentrum opgezet waar agrariërs, bedrijven, onderzoekers en studenten kennis kunnen vergaren over de samenhang tussen ecosysteem diensten van de bodem, organische stofgehalte, emissies naar lucht en water, circulariteit van gebruik van stofstromen, adaptatie aan klimaatverandering en hiervan afgeleide verdienmodellen. Een centrum dat regionaal is ingebed, maar met een (inter)nationale netwerk en uitstraling. Het centrum heeft als belangrijkste doelstelling handelingsperspectieven te genereren voor inzetten van bodem in een economisch renderende landbouw voor tegengaan van effecten van klimaatverandering en ontwikkelen van methodieken om bodems en geleverde ecosysteemdiensten beter bestand te maken tegen effecten van klimaatverandering.

Vanuit het Rijk is € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de realisatie van de faciliteiten en coördinatie, communicatie en projecten in de eerste drie jaar. In oktober 2024 is dit project afgerond. Het leer- en onderzoekscentrum staat op eigen benen en heeft zelf voldoende middelen gegenereerd uit projecten, cursussen en verhuur faciliteiten om personeel, onderhoud en vervanging te bekostigen.

3. Stikstof

In de gemeente Ooststellingwerf liggen zowel de stikstofgevoelige gebieden Fochteloërveen en het Drents Friese Wold als ook veel boerenbedrijven. Doel is en blijft om een balans te vinden tussen de draagkracht van de natuur, met een robuust watersysteem en een lage impact op het klimaat, en een perspectief voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling voor bewoners, agrariërs, grondeigenaren/beheerders in de gemeente.

In september 2024 is een Voortgangsrapportage Gebiedsprogramma FPLG door de provincie opgesteld. Als Friese overheden blijven we werken we samen met gebiedspartners en Mienskip aan een gedragen (gebieds)aanpak met de middelen die nu beschikbaar zijn en komen via o.a. de maatregelpakketten. We hebben hierbij oog voor elkaars nood en ambities. Rond de aanpak Water en bodem sturend wordt een toenemende urgentie gevoeld en er bestaat een toenemende zorg over de financiële impact hiervan. Denk daarnaast ook aan boerenbedrijven in transitie n.a.v. stoppers, verplaatsings -en ondernemingsregelingen vanuit het Rijk. Dit leidt naar verwachting tot de inzet en input van ambtenaren uit verschillende werkvelden, denk hierbij aan coördinatie, afstemming en het wijzigen van bestemmingen en het maken van nieuw beleid.

Wat gaan de doen:

- Uitvoeren van de Startnotitie stikstof.
- Rekening houden met de balans tussen natuur, landbouw en economische ontwikkelingen.
- Ons inspannen om alle maatschappelijke partners, de natuurorganisaties, grondeigenaren en -gebruikers in het gebiedsproces te betrekken.
- Onze kennis, ervaring, samenwerking en netwerk op water en bodem sturend verder ontwikkelen.
- We bieden sociaal psychologische hulp voor agrariërs die daar behoefte aan hebben. Participatie is een belangrijk onderdeel van het proces: we zijn en gaan in gesprek met groepen agrariërs en andere groepen belanghebbenden.
- Hierin samen met de raad optrekken.

4. Accommodatiebeleid

De gemeenteraad stelt begin 2025 nieuw accommodatiebeleid vast. Hierin staat in grote lijnen wat er in de periode van 2025 tot 2050 moet gebeuren met de accommodaties in de gemeente. Het gaat dan bijvoorbeeld over zwembaden, sporthallen, dorpshuizen, schoolgebouwen en andere niet-commerciële gebouwen. Van sommige van deze accommodaties is de gemeente eigenaar en van andere niet. In het accommodatiebeleid komen beide ‘soorten’ aan de orde omdat ook gebouwen waar de gemeente geen eigenaar van is maatschappelijk van grote waarde kunnen zijn.

Waarom nieuw accommodatiebeleid

Er zijn grofweg vier redenen waarom nieuw accommodatiebeleid gewenst is. Ten eerste willen we dat Ooststellingwerf leefbaar blijft. Goede en toegankelijke openbare gebouwen zijn daarvoor een voorwaarde. Daar ontmoeten inwoners elkaar, ontstaan sociale contacten, bewegen inwoners en leren kinderen. Ten tweede moeten we rekening houden met ontwikkelingen als individualisering, vergrijzing en digitalisering. Deze hebben invloed op de toekomstige vraag naar ruimtes en daar willen op anticiperen. Ten derde is het belangrijk dat accommodaties goed beheerd en onderhouden kunnen worden. Ten vierde ligt er een grote opgave om accommodaties te verduurzamen. Naast onze eigen ambities (college-akkoord, samenwerkingsagenda, diverse beleidsstukken) is er ook landelijk beleid (de sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed) dat we moeten uitvoeren. Hierin staat dat de CO2 uitstoot van het maatschappelijk vastgoed in 2030 met 49% moet zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%.

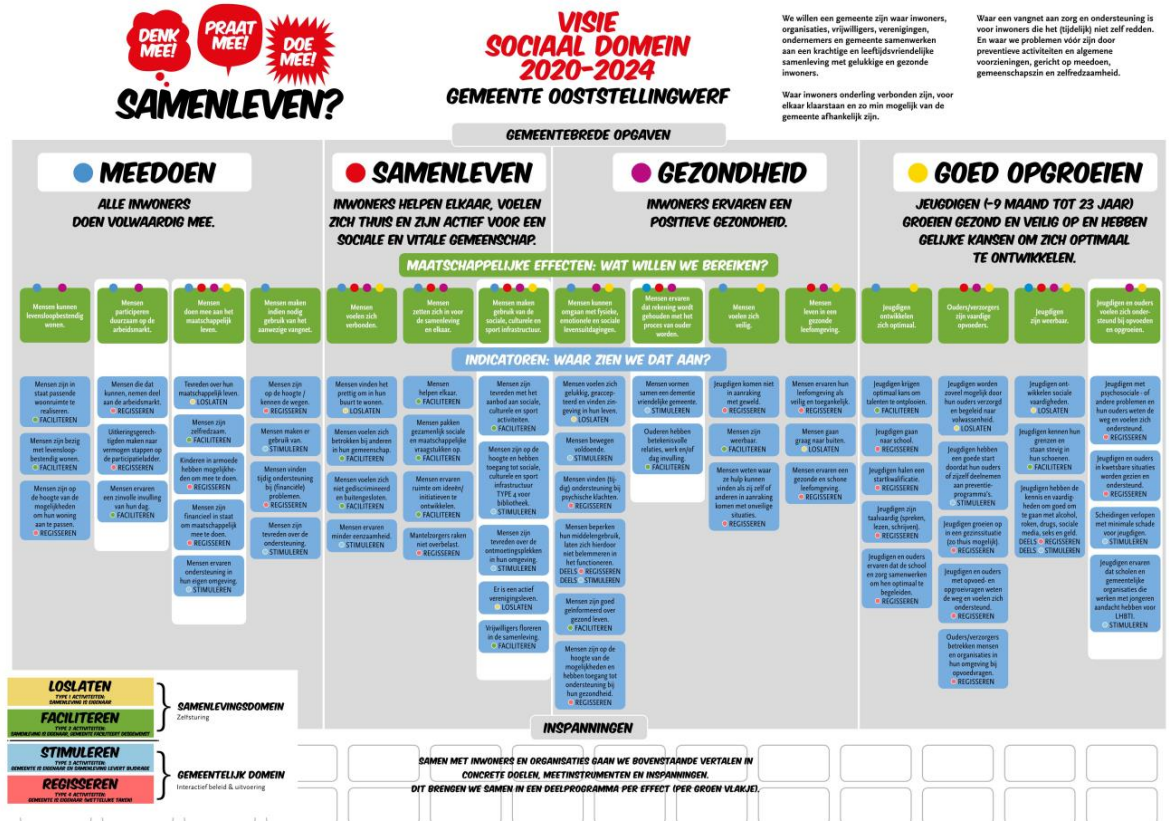
Financieel kader
De raad nam op 8 november 2022 amendement # A-019 "Gas erop van het aardgas af voor slim en toekomstgericht accommodatiebeleid" aan. Dit houdt in dat met ingang van 2024 € 200.000 structureel aan kapitaallast beschikbaar is gesteld voor de uitvoering van het accommodatiebeleid en in de jaren daarna het budget steeds met € 100.000 wordt opgehoogd, tot er voldoende budget beschikbaar is voor de uitvoering van het beleid. Bij de kaderbrief 2025-2028 heeft u besloten vanaf 2028 het budget met nog eens € 100.000 extra per jaar te verhogen.

Financiële planning
In het nieuwe beleid staat aan welke gebouwen (accommodaties) de gemeente geld gaat besteden en aan welke niet of minder. De uitvoering van het beleid gebeurt niet allemaal in één keer want dit is financieel en organisatorisch onhaalbaar. De uitvoering gebeurt daarom gefaseerd in de periode van 2025 tot 2050. Het accommodatiebeleid bevat een planning waarin staat wat er binnen 5 jaar wordt opgepakt en wat op middellange (5 tot 15 jaar) en lange termijn (>15 jaar). In het accommodatiebeleid staat ook uitgewerkt wat de financiële gevolgen zijn van de planning voor de eerste 5 jaren. Daarnaast bevat het accommodatiebeleid een financiële doorkijk voor de middellange termijn en de lange termijn.

Paragraaf 10 | Visie op Samenleven

Inleiding

Dit programma ‘Samenleven’ gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Voor de vier verschillende opgaven zijn maatschappelijke effecten geformuleerd. Ze zijn uitgewerkt in doe-agenda’s en staan hieronder beschreven.

1. Opgave meedoen: Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden ‘Meedoen’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 6, thema 6.1 Meedoen.

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).
A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).
B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).
C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)
C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

2. Opgave samenleven: Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap

Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden ‘elkaar ontmoeten’, ‘elkaar ondersteunen’ en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.2 Samenleven
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.2 Samenleven
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) Zie thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 5, thema 5.1 Sport en cultuur
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

3. Opgave gezondheid: Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden ‘Gezondheid’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 7, thema 7.1 Gezondheid.
Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)
I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

4. Opgave goed opgroeien: Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect staan in programma 4, thema 4.1 Onderwijs.
L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma's (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTI (stimuleren)

Integraal en ontschot werken
We blijven investeren in integraal en ontschot werken. In de doe-agenda's zien we het integraal werken terug (niet meer denken vanuit beleidsterreinen maar vanuit de effecten die we voor inwoners willen bereiken). Dit werkt ook door in onze afspraken met samenwerkingspartners. Bijvoorbeeld met stichting Scala en de bibliotheek werken we aan het anders vormgeven van de subsidie-afspraken. We richten deze steeds meer op effecten (outcome) in plaats van activiteiten (input, output).

Doorontwikkeling Gebiedsteam
Het Gebiedsteam is belangrijk bij de implementatie van de Visie op Samenleven. We willen één (voldoende laagdrempelige) toegang voor inwoners, zoveel mogelijk één aanspreekpunt per inwoner/huishouden, zo eenvoudig en snel mogelijke processen en versterking van het ontschot werken.

We vragen inwoners met de meeste 'stapeling' van problemen wat zij echt nodig hebben en bekostigen dat (in plaats van verstrekken waar zij recht op hebben). Hierdoor zijn we goedkoper uit, zijn de oplossingen duurzamer en voelen de mensen waar het om gaat zich meer gehoord. We werken op vindplaatsen zoals scholen en bij de huisarts. We zorgen voor een communicatiestrategie zodat inwoners de weg weten en optimaal geïnformeerd zijn. Er is een sociale kaart waarin zichtbaar is wat er in onze gemeente allemaal is (zonder indicatie) op het terrein van zorg, welzijn, werk, opvoeden, geldzaken en vrije tijd. Daarmee maken we het inwoners en professionals makkelijker om gebruik te maken van algemene (preventieve en lichte) voorzieningen ('voorliggend veld'). Ook stimuleren we het gebruik hiervan door medewerkers te helpen meer gebruik te maken van het voorliggende veld (algemene voorzieningen). Hierdoor zorgen we, daar waar mogelijk, voor passende oplossingen zonder (dure) geïndiceerde zorg in te zetten en dragen we bij aan normaliseren.

Datagedreven werken en Monitor Sociaal Domein

Bij het maken van de doe-agenda's gebruiken we data om gericht en lokaal knelpunten aan te pakken of problemen te voorkomen. Denk aan gerichte acties in een buurt, straat of dorp waar relatief veel zorggebruik, armoede of eenzaamheid is. We monitoren ons beleid via de Monitor Sociaal Domein. Hierin staat per opgave en per doe-agenda informatie die ons helpt om te zien of onze inspanningen de beoogde effecten opleveren, wat er goed gaat en wat aandacht vraagt.

Grip op uitgaven jeugd en Wmo

- We willen problemen vóór zijn door te investeren in preventie en door te zorgen dat inwoners ons weten te vinden als zij hulp nodig hebben.
- We willen de uitgaven op jeugd en Wmo beperken en blijven doen wat nodig is om de meest kwetsbare inwoners goed te ondersteunen.
- We willen dat inwoners zoveel mogelijk gebruik maken van voorzieningen en activiteiten die zonder indicatie beschikbaar zijn (voorliggende voorzieningen).

We investeren in allerlei vormen van preventie (zie opgaven Meedoen, Gezondheid en Goed Opgroeien) en in sociale verbanden tussen mensen en in samenredzaamheid (stevige sociale basis). In de periode 2019-2022 namen we diverse andere maatregelen om de uitgaven te beperken.
Vanaf 2024 gebruiken we naast de Monitor Sociaal Domein een dashboard met alle gemeentelijke jeugdhulpcijfers om zicht te houden op de ingezette jeugdhulp, en een nieuw prognosesysteem om een berekening te maken van de te verwachte lasten jeugdhulp in de komende jaren. De prognose kent, vanwege de nieuwe inkoopsystematiek van SDF per 1 januari 2024 voor specialistische jeugdhulp, nog een onzekerheid.
Uit een analyse van de gemeentelijke jeugdhulpdata blijkt dat een grote reden voor de stijging van de jeugdhulplasten is dat jeugdigen lang in zorg blijven. Ook neemt de complexe problematiek toe. In 2024 zijn verschillende maatregelen uitgewerkt om hier invloed op uit te oefenen. We hopen in 2025 de eerste (financiële) resultaten van deze maatregelen te zien.

Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo)

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) kent drie doelstellingen:

1. Het openbaar maken van informatie op verzoek;
2. Het actief openbaar maken van informatie;
3. Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten.

Het openbaar maken van informatie op verzoek en het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van overheidsdocumenten zijn geen nieuwe verplichtingen. Deze bestonden al onder de Wet openbaarheid van bestuur, de voorganger van de Woo. Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn. We werken in OWO-verband samen aan de invoering van het actief openbaar maken van informatie en het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van documenten.

Waar staan we?

Vanaf 1 november 2024 moeten voor de gemeenten onderstaande informatiecategorieën van de Wet open overheid (Woo) verplicht openbaar gemaakt worden, onder voorbehoud dat de Koninklijke Besluiten genomen zijn.

Dit betreft:

- Wetten en algemeen verbindende voorschriften
- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- Bereikbaarheidsgegevens

Aan twee van de vier informatiecategorieën wordt al voldaan. Voor organisatie en werkwijze en de bereikbaarheidsgegevens zorgen de OWO-gemeenten ervoor dat de ze dit uiterlijk 1 november geregeld hebben.

Wat gaan we doen?

Het openbaar maken van informatie op verzoek

Het afhandelen van Woo-verzoeken wordt door de gemeenten uitgevoerd. Woo verzoeken hoeven op dit moment nog niet actief openbaar gemaakt worden. Daarvoor zullen in 2025 acties ondernomen worden om hierop voor te bereiden.

Het actief openbaar maken van informatie

Het is op dit moment nog niet bekend wanneer de volgende informatiecategorieën actief openbaar moeten worden gemaakt. We volgen het Rijk en de VNG actief om zo bekend te zijn met deze planning om daar vervolgens ook aan te gaan voldoen om zo ook de overige informatiecategorieën tijdig openbaar te maken. Voor actieve bekendmaking van informatiecategorieën, waaronder bijvoorbeeld Woo-verzoeken, wordt onderzocht hoe, waar en op welke manier deze in de toekomst gepubliceerd kunnen worden.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

We werken aan het verbeteren van de informatiehuishouding. Dit doen we o.a. door het wegwerken van de achterstanden en het implementeren van een kwaliteitssysteem voor informatie- en archiefbeheer. We zetten (de komende jaren) vervolgstappen naar een e-depotvoorziening. De Visie e-depot OWO-samenwerking is in het voorjaar 2024 vastgesteld.

Begrotingspositie 2025-2028

Vertrekpunten Programmabegroting 2025-2028

Kaderbrief 2025-2028

De vertrekpunten zijn vastgelegd in de kaderbrief 2025-2028. U heeft kennis kunnen nemen van het meerjarenperspectief en de uitkomsten van de Meicirculaire 2024 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft u ingestemd met de uitgangspunten voor de begroting. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2024, diverse onvermijdelijke budgettaire consequenties en de besluiten nieuw beleid.

Structureel nieuw beleid waarover is besloten bij de Kaderbrief 2025:

- vervanging van rijdend materieel (krediet + € 820.000) (kapitaalslasten 2025: + € 48.000, 2026: + 37.000, 2027: + € 90.000, 2028: + € 82.000)
- vervanging van tractie onder de investeringsgrens (€ 35.000)
- vervanging en onderhoud van oevervoorzieningen van de vaarwegen (krediet € 1.225.000) (kapitaalslasten 2025: + € 16.000, 2026: + 19.000, 2027: + € 40.000, 2028: + € 45.000)
- uitbreiding OWO Bedrijfsvoering (€2025: € 108.000, 2026: + 114.000, 2027: + € 120.000, 2028: + € 127.000)
- uitbreiding formatie dorpencoördinatie en initiatievenloket (€ 48.000)
- doorontwikkeling stichting Nobilis (€ 30.000)
- bestrijding invasieve exoten (€ 15.000)
- uitbreiding OWO Openbare orde en veiligheid (€ 236.000)
- exploitatie culturele bruisplek (2025 en 2026: € 25.000, vanaf 2027: € 51.000)

Incidenteel nieuw beleid waarover is besloten bij de Kaderbrief 2025:

- uitbreiding formatie dienstverlening ivm paspoortpiek (2025 en 2026: € 69.000)
- afhandeling van Woo verzoeken (2025: € 25.000)
- opstellen toekomstvisie, inclusief marktonderzoek bedrijventerreinen (2025 én 2026: € 165.000)
- vitale vakantieparken Hildenberg (2025: € 200.000, 2026 en 2027 € 50.000)
- bestrijding van de eikenprocessierups (2025: + € 97.000)
- volwassenfonds sport en cultuur (Meedoen-pas) (2025: € 47.000)
- vervanging skatebaan terrein SV Oosterwolde (2025: € 125.000)
- JOGG regisseur (2025 en 2026: € 56.000)
- Welzijnscoaching (2025: € 75.000)
- 'naar buiten' (2025: € 100.000)
- Mantelzorgondersteuning (2025: € 25.000)
- Europapact Fryslan (2025: € 25.000)

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatst verschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2024. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2024 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting. De onderdelen van het financieel perspectief uit de kaderbrief 2025-2028 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

We hebben bij de primitieve ramingen rekening gehouden met de hierna genoemde uitgangspunten:

- De Meicirculaire 2024 is de basis.
- De ramingen voor de jaarschijf 2025 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2024-2027.
- Autonome ontwikkelingen zijn in de ramingen verwerkt.
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2025-2028 van deze regelingen voor zover deze bekend waren.

- Het uitgangspunt bij wettelijke taken is dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.
- De budgetten van het sociaal domein zijn geïndexeerd met het Overheidsbijdrage arbeidsontwikkeling (OVA) percentage op basis van 90% lonen en 10% prijzen

Daarnaast hebben we (in de primitieve ramingen) rekening gehouden met de volgende uitgangspunten die u bij de Kaderbrief 2025-2028 heeft vastgesteld:

- Lonen + 3,9% (incl. pensioenpremie)
- Prijzen + 2,8%
- OZB + 2,8%
- Forensenbelasting + 2,8%
- Leges + 2,8%
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Rioolrechten 100% kostendekking
- Toeristenbelasting € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht

Bovenstaande begrotingsuitgangspunten zijn gebaseerd op bestaand beleid. Waar nodig is hieronder een toelichting gegeven op deze uitgangspunten.

Lonen en prijzen
De loon- en prijsontwikkeling is gebaseerd op gepubliceerde cijfers uit het Centraal Economisch Plan (CEP). De loonindex is gebaseerd op de gewogen cao-loon bedrijven en overheidsindex. De prijsindex is gebaseerd op de nationale prijsindex. De budgetten ramen wij reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. De subsidies en bijdragen worden wel verhoogd. Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2025) gaan wij uit van lopende prijzen en daarna (2026 tot en met 2028) van constante prijzen.

Onroerendezaakbelasting (OZB)
Jaarlijks wordt de opbrengst OZB geïndexeerd. Bij een algehele waardedaling of waardestijging van de onroerende zaken, verhogen of verlagen wij het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren. Bij de kaderbrief 2025-2028 is besloten de opbrengst OZB woningen én de OZB niet-woningen beide in 2027 te verhogen met € 100.000 en in 2028 met € 200.000.

Forensenbelasting
Voor 2025 is de opbrengst geïndexeerd.

Rioolrechten
Elke vijf jaar stelt de gemeenteraad het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast. In het bijbehorende kostendekkingsplan staat hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode. Aan het einde van elk jaar stelt de gemeenteraad de tarieven van de heffing voor het volgende jaar definitief vast. Dit gebeurt op basis van kostendekking. Het tarief dekt daarmee alle kosten die met watertaken gepaard gaan.

Afvalstoffenheffing
Het uitgangpunt is hier ook 100% kostendekkendheid. In de praktijk is deze kostendekkendheid er vanuit de vastgestelde tarieven (nog) niet. Jaarlijkse tekorten worden nu gedekt vanuit de reserve lastenverlichting. De gemeenteraad heeft in het verleden besloten dat we toe moeten groeien naar een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat tarieven die op afvalinzameling betrekking hebben, stapsgewijs worden verhoogd tot een volledige kostendekkendheid vanaf 2025. Door de forse prijsstijgingen van de afgelopen jaren, is het de verwachting dat kostendekkendheid voor 2025 niet wordt gerealiseerd.

Toeristenbelasting
In de raadsvergadering van 30 maart 2021 is besloten om een tariefdifferentiatie toe te passen op de toeristenbelasting. Dit betekent dat er een tarief is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen en een tarief voor andere verblijfsaccommodaties. De tarieven voor de periode 2024-2026 zijn € 1,65 en €1,20 persoon per nacht. Hiermee sluiten we aan bij het advies van het Recreatieschap Drenthe. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar 12 jaar. Dit zorgt voor een lagere bate van € 40.000 structureel.

Begrotingsresultaat

Begrotingsresultaat

In het begrotingsresultaat geven we inzage in het resultaat van het meerjarenperspectief op basis van bestaand beleid en structurele lasten nieuw beleid voor zowel het komende jaar als de prognosejaren daarna. Het laatst bekende financiële perspectief komt uit de brief over de Meicirculaire 2024. Het (structurele) perspectief voor nieuw beleid is verbeterd ten opzichte van het laatst gepresenteerde structurele perspectief in de mededeling van 16 juli (#1640), na de besluitvorming over de kaderbrief 2025-2028 en inclusief de gevolgen van de Meicirculaire 2024. De voornaamste oorzaak hiervan is dat de indexatie voor lonen en prijzen gemiddeld ruim € 400.000 per jaar lager is dan waar we rekening mee hadden gehouden.

Daarnaast zijn de volgende onderwerpen waar een financiële consequentie aan zit toegevoegd aan de begroting:

- Het voordeel van lagere lasten voor energie van € 100.000 blijkt op basis van actuele prijzen niet volledig realiseerbaar, het voordeel is verlaagd naar € 50.000.
- De dienstverleningsovereenkomst met Caparis is geactualiseerd. Hierdoor is er sprake van een voordeel voor de begroting 2025 van € 115.000. Voor 2026 is dit € 22.000, voor 2027 wordt dit een nadeel van € 94.000 en voor 2028 een nadeel van € 61.000.
- Onze gemeente neemt vanaf 2022 deel aan EuropaPact Fryslân (voorheen Friese Projecten Machine). Doel is om meer en betere projecten te ontwikkelen waarmee vanuit Friesland met succes een beroep kan worden gedaan op middelen uit de diverse Europese programma's ten behoeve van de brede welvaart in Europa. Voor de voortzetting van de samenwerking is structureel € 26.000 nodig.
- Verlenging van de bruikleen van de kunst voor de Mader Kunstroute voor 2025, kosten € 13.500. Bij de kaderbrief 2026-2029 komen we met een voorstel voor de route na 2025.
- Besparing Bovenregionaal Wmo vervoer - U heeft bij de behandeling van de Kaderbrief besloten om het bovenregionale vervoer niet meer via de Wmo te laten lopen maar via Valys. De financiële gevolgen van invoering van Valys per 1 januari 2025 zijn ingeschat op € 327.000 structureel. Maar doordat we ook rekening houden met een ingeschatte indexatie voor vervoer van 3,9% in 2025 (€ 43.000) is de verlaging van de begroting € 283.915 (structureel) vanaf 2025. De invoering van Valys kent een aanloopperiode. De verwachting is dat de financiële gevolgen zichtbaar worden vanaf 1 april 2025. Dit is in deze begroting verwerkt.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2025 tot en met 2028 is opgenomen in onderstaande tabel. Het begrotingsperspectief is gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten om zo het structurele begrotingsperspectief aan te geven. In bijlage C staat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten.

De uitkomsten van de Septembercirculaire 2024 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling informeren wij u hierover.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structureel Begrotingsresultaat				
Saldo bestaand beleid	111	-1.535	-387	348
Saldo nieuw beleid	-20	-20	-20	-20
Structureel perspectief	**91**	**-1.555**	**-407**	**328**
Incidentele baten en lasten				
Saldo incidentele baten en lasten bestaand beleid	-1.259	-717	-	-
Saldo incidentele baten en lasten	**-1.259**	**-717**		
Totaal begrotingsresultaat	**-1.168**	**-2.272**	**-407**	**328**

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren:

- Saldo bestaand beleid: dit is het structurele saldo van baten en lasten op basis van bestaand beleid
- Saldo nieuw beleid: dit is het saldo baten en lasten nieuw beleid bij vaststelling van dit nieuwe beleid (één onderwerp)
- Structureel perspectief (na nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het structurele nieuw beleid.
- Totaal begrotingsresultaat: dit is het totale begrotingsperspectief. Dit is inclusief incidentele baten en lasten

Nieuw Beleid

Tabel nieuw beleid

x € 1.000

Nr.	Programma	Onderwerp	Inc / struct	2025	2026	2027	2028
1.	1	**Parkeerplaats SV Oosterwolde**	S	-20	-20	-20	-20
		Totaal voorstel nieuw beleid		**-20**	**-20**	**-20**	**-20**
		Waarvan incidenteel		-	-	-	-
		Waarvan structureel		-20	-20	-20	-20

Toelichting nieuw beleid

We doen u één voorstel voor nieuw beleid. Het bedrag en het voorstel komen in programma 2 terug onder de kopjes 'wat mag het kosten'.

1. parkeerplaats SV Oosterwolde
De geschatte kosten voor de vervanging van de parkeerplaats bedragen € 260.000 met bijbehorende kapitaallasten van circa € 20.000. Voor de daadwerkelijke invulling komen we nog met een separaat voorstel bij u terug.

Overige onderdelen die (mogelijk) op termijn financiële consequenties hebben

- *Bosbergtoren*
  Er zijn nog steeds regelmatig stortingen aan de lift en het toegangssysteem. In het onderhoudsrapport is ook aangegeven dat de installaties te lijden hebben onder de invloed van zand en organisch materiaal en het bezoek van ongedierte. Er is nog geen zicht op de uitkomsten van het aanvullend onderzoek hierna. Storingen leiden ook tot discussie met de Coöperatie of de gemeente voldoet aan haar verplichtingen.

- *Dotatie onderhoudsvoorzieningen*
  De onderhoudsplannen zijn op dit moment niet meer actueel en vraagt daarom een structurele dotatie aan de voorzieningen. De hoogte hiervan hangt samen met de keuzes in het accommodatiebeleid en
  is daarmee nu nog niet bekend.

- *Stimuleringsleningen*
  In juni 2023 heeft de raad ingestemd met de regeling Stimuleringsregeling Duurzaam en Leefbaar Ooststellingwerf 2023 en verhoging van het bestaande fonds bij de Stichting Volkshuisvesting Nederland met € 1,44 miljoen naar € 3 miljoen. Inmiddels is van deze verhoging per saldo circa € 800 K benut. We zien met name een grote vraag naar verzilverleningen (aanpassingen woningen 70 plussers), duurzaamheidsleningen en in mindere mate startersleningen. Dit komt onder meer doordat de regelingen nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht bij de doelgroepen. Verzilverleningen worden bovendien pas afgelost bij verkoop van de woning. Bij deze leningen is vooralsnog dus alleen sprake van nieuwe uitzettingen en geen aflossingen. Ons beleid is om in te blijven zetten op deze regelingen. We voorzien dat hiervoor in de loop van 2025 extra budget nodig is.

Status samenwerkingsagenda

Voor een uitgebreide toelichting op de status van de diverse onderwerpen vanuit de Samenwerkingsagenda verwijzen we u graag naar de vastgestelde midterm review, deel 1 .

Het eerste deel van de midterm review is gewijd aan de voortgang van de samenwerkingsagenda, waarbij is ingezoomd op de A-, B-, en C-onderwerpen. Met deze structuur wordt een helder overzicht geboden van de vooruitgang die geboekt is in zowel het uitvoeren van beleid zoals vastgelegd in het collegeakkoord en verwerkt in de programmabegroting 2023, als in het realiseren van de gezamenlijke doelstellingen zoals vastgelegd in de samenwerkingsagenda.

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan op basis van bestaand beleid. Het nieuw beleid dat we u voorstellen is nog niet financieel in de begroting verwerkt. Deze wordt na besluitvorming als begrotingswijziging in de begroting verwerkt. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage ‘Overzicht reserves en voorzieningen 2023-2028' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2025-2028 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning- en controlcyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het begrotingsjaar leggen wij door middel van een begrotingswijzing aan u voor.

bedragen x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma´s						
0. Bestuur en ondersteuning	-4.477	-4.047	-4.661	-3.922	-3.898	-3.858
1. Veiligheid	-2.450	-2.570	-2.930	-2.780	-2.780	-2.730
2. Vervoer	-3.811	-6.631	-4.020	-3.336	-3.356	-3.349
3. Economie	-696	-2.038	-607	-582	-582	-582
4. Onderwijs	-3.758	-3.408	-3.256	-3.256	-3.280	-3.256
5. Sport, cultuur en recreatie	-6.783	-7.051	-6.911	-7.126	-7.221	-7.357
6. Sociaal Domein	-43.921	-47.989	-42.989	-42.268	-41.410	-41.415
7. Volksgezondheid en milieu	-8.401	-8.992	-9.442	-9.393	-8.465	-8.462
8. Bouwen wonen en gronden	-3.663	-5.245	-3.560	-3.558	-3.537	-3.519
Totaal Lasten	**-77.961**	**-87.971**	**-78.376**	**-76.221**	**-74.529**	**-74.528**
Baten programma´s						
0. Bestuur en ondersteuning	1.565	653	726	796	786	718
1. Veiligheid	-	-	-	-	-	-
2. Vervoer	489	158	58	58	58	58
3. Economie	643	2.924	454	454	454	454
4. Onderwijs	1.179	780	699	699	699	699
5. Sport, cultuur en recreatie	744	548	519	499	503	503
6. Sociaal Domein	15.500	12.986	11.088	11.568	11.626	11.760
7. Volksgezondheid en milieu	6.316	6.699	7.025	6.978	6.868	6.868
8. Bouwen wonen en gronden	1.357	896	930	779	777	758
Totaal Baten	**27.792**	**25.644**	**21.501**	**21.831**	**21.772**	**21.819**
Totaal programma´s	**-50.169**	**-62.327**	**-56.875**	**-54.390**	**-52.757**	**-52.708**
Lasten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	-	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-	-	-1	-1	-1	-1
Lokale heffingen	-82	-51	-51	-51	-51	-51
Saldo financieringsfunctie	-125	-370	-615	-511	-487	-462
Onvoorzien	-	-1	-1	-1	-1	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	9	714	753	714	614
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	**-207**	**-413**	**47**	**189**	**175**	**99**
Baten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	60.010	60.211	63.197	59.668	60.172	60.829
Deelnemingen	133	61	61	61	61	61

Lokale heffingen	3.292	3.286	3.374	3.374	3.574	3.774
Saldo financieringsfunctie	311	8	6	6	6	5
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	33	9	9	9	9	9
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	**63.779**	**63.575**	**66.647**	**63.118**	**63.821**	**64.678**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**63.572**	**63.162**	**66.693**	**63.307**	**63.996**	**64.777**
Totaal lasten overhead	**-14.507**	**-15.870**	**-16.160**	**-15.217**	**-15.021**	**-15.036**
Totaal baten overhead	**3.131**	**3.440**	**3.583**	**3.051**	**3.051**	**3.051**
Totaal overhead	**-11.376**	**-12.430**	**-12.577**	**-12.166**	**-11.970**	**-11.985**
Totaal lasten vennootschapsbelasting	**-11**					
Totaal baten vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal vennootschapsbelasting	**-11**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat voor bestemming	**2.016**	**-11.594**	**-2.759**	**-3.249**	**-730**	**84**
Mutaties reserves						
Toevoegingen	**-1.351**	**-495**	**-300**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**3.191**	**8.527**	**1.911**	**998**	**344**	**264**
Mutaties reserves	**1.840**	**8.032**	**1.611**	**998**	**344**	**264**
Resultaat na bestemming	**3.857**	**-3.562**	**-1.148**	**-2.252**	**-386**	**348**

Financiële positie

Financiële positie

Voor het beoordelen van de financiële positie is het van belang inzicht te hebben in het gemeentelijke financiële beleid, de mogelijke (financiële) risico's en het (eigen) vermogen van de gemeente. De punten, voor het beoordelen van de financiële positie, zijn nader toegelicht in de volgende zes onderdelen:

1. De budgettaire positie in 2025 tot en met 2028
2. Het weerstandsvermogen
3. De beheersplannen
4. De grondexploitatie
5. De belastingcapaciteit
6. De reserves en voorzieningen
7. Investeringen

Samenvatting

1. Het begrotingsperspectief in 2025 is positief. In 2026 en 2027 is het perspectief negatief en in 2028 weer positief.
2. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,080 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken. Het Rijk schrijft een vijftal financiële kengetallen voor, die verplicht zijn opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Op basis van deze kengetallen kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is te noemen.
3. Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen en is afgestemd op het gewenste onderhoudsniveau.
4. In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico's. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van belang.
5. Belastingdruk: Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengsten leges zijn niet hoger dan de kosten. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten. De onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Ze hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente.
6. Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd.
7. We hebben een overzicht opgenomen van lopende investeringen en geplande investeringen voor het jaar 2025. Hierover is al besluitvorming geweest.

Voor u is het van belang vast te stellen in hoeverre meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. Daarbij is het van belang inzicht te hebben in het vermogen van de gemeente en inzicht in de mogelijke risico's die kunnen worden gelopen. Dit houdt in dat:

- In de begroting alle lasten en baten zijn geraamd op basis van het bestaand beleid.
- De mogelijke risico's zijn aangegeven.
- De meerjarenbegroting een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

1. Budgettaire positie in 2025-2028

over het algemeen kunnen we constateren dat de budgettaire positie goed is. Ondanks dat het perspectief 2026 en 2027 een structureel negatief is, is 2028 positief en kunnen tekorten in de jaren dat het negatief is worden opgevangen.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en Risicobeheersing’ wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt 1 januari 2025 € 22,768 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- Algemene reserve € 19,108 miljoen (exclusief bodembedrag van € 3 miljoen).
- Bestemmingsreserves € 3,660 miljoen (exclusief Kapitaalreserve en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,080 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico’s zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheersplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) beleidsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. In de paragraaf ‘Onderhoud kapitaalgoederen’ wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen in de begroting.

Jaarlijks worden bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De meerjarige onderhoudsbehoefte van de kapitaalgoederen is in beeld. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte. De nieuwe onderhoudsplannen van een aantal accommodaties geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. De hoogte hiervan hangt samen met de keuzes in het accommodatiebeleid en is daarmee nu nog niet bekend.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico’s in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf ‘7 Grondbeleid’).

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen, zoals bv. bij bedrijfsterreinen en inbreidingslocaties, wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. U stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De stand van de reserve is per 1-1-2024 € 2,293 miljoen. Naast een bedrag van € 1,712 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico’s en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld. Bij de actualisatie van de jaarstukken 2022 is besloten hiervan af te wijken. Naar verwachting zullen de komende tijd nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Dan is het goed om de reserve grondexploitatie op niveau te hebben.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

In deze begroting is de opbrengst van OZB geïndexeerd met 2,8%.

In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een indexatie van 2,8%. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren. Het doel is het vaste tarief afvalstoffenheffing per perceel de komende jaren op een laag niveau te houden, en zo mogelijk in te zetten om de VANG-doelstellingen te realiseren. In december 2020 heeft de raad besloten tot een groeiscenario naar 100 procent kostendekkendheid voor het product afval. Waar we zagen dat we in 2024 kostendekkendheid realiseerden, blijkt nu dat door de fors gestegen prijzen, de lasten de baten overschrijden. Dit heeft tot gevolg dat voor 2025 de heffing stijgt, of een tekort uit de reserve lastenverlichting moet worden gehaald. Bij het vaststellen van de tarieven in december krijgt u hierover een voorstel.

Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. U heeft bij de begroting 2020 (Samen Waarmaken) besloten vanaf 2020 meer lasten toe te rekenen aan de rioolheffing. In 2020 heeft u het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024 vastgesteld. Eind van dit jaar zult u het zogenaamde Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 vaststellen. De naamsverandering van GRP naar Wrp geeft aan dat de gemeentelijk watertaken in de loop der jaren breder zijn geworden. Het gaat niet alleen meer om de buizen onder de grond, maar over alle voorzieningen die een gemeente gebruikt bij de invulling en uitvoering van de watertaken, zowel onder- als bovengronds, inclusief gemeentelijk oppervlaktewater. Het Wrp is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. In het Wrp zijn middelen voor klimaatadaptatie toegevoegd, en is ook de investeringsplanning geactualiseerd. Omdat er in de toekomst grote (vervangings)investeringen op de planning staan, is het van belang dat de hoogte van de voorziening hierin mee groeit. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de rioolheffing. In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken.

Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico’s hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2023-2028 (Jaarstukken 2023) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico’s, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt op de algemene reserve een meerjarig beslag (2025–2028) gelegd van in totaal € 2,071 miljoen. Rekening houdende met het bodembedrag van € 3 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van €2,080 miljoen, en het meerjarig beslag 2025–2028 van € 2,071 miljoen, is een bedrag van € 16,439 miljoen vrij aanwendbaar.

Uit de kapitaalreserve vindt een structurele onttrekking van € 319.000 plaats als dekking voor kapitaallasten van diverse investeringen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Begroting 2025
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	2.080
Meerjarig beslag 2025-2028	2.071
Minimale niveau algemene reserve	**7.151**
Algemene reserve per ultimo 2024	23.590
Vrij aanwendbaar	**16.439**

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2023-2028. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en voorziening.

x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo ultimo 2023	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028
Reserves						
Algemene reserve	29.724	23.590	22.108	21.459	21.464	21.519
Bestemmingsreserves	8.175	6.454	6.325	5.978	5.632	5.315
Totaal Reserves	**37.899**	**30.044**	**28.433**	**27.437**	**27.096**	**26.834**
Voorzieningen						
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44. 1a)	475	475	475	475	475	475
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	462	462	462	462	462	462
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	2.073	1.120	862	717	691	553
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	5.205	4.499	4.014	3.532	3.050	2.568
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	3.251	3.176	3.101	3.026	2.951	2.876
Totaal Voorzieningen	**11.466**	**9.732**	**8.914**	**8.212**	**7.629**	**6.934**
Totaal	**49.365**	**39.776**	**37.347**	**35.649**	**34.725**	**33.768**

7. Investeringen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van lopende investeringen in het jaar 2025. Dit zijn de resterende en geplande investeringen 2025.

Omschrijving	Totale investering	Reeds beschikbaar gesteld	Investering 2025
Investeringen met een economisch nut			
Aanschaf inventaris gemeentehuis	121	121	121
Vervanging installaties gemeentehuis	2.100	2.100	2.100
Vervanging telefooncentrale	75	75	75
Vervanging tractie	846	846	846
Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding v.d kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering (obv WRP 2025-2028)	600	600	600
Klimaatadaptatie (obv WRP 2025-2028)	300	-	300
Investeringen in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Oevervoorzieningen	112	112	112
Verkeersplan Donkerbroek	350	350	350
Huisvesting buitendienst	4.333	4.333	4.333
Totaal	**8.837**	**8.537**	**8.837**

Bijlagen

A. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	begroting 2024	begroting 2025
Sociale structuur					
Aantal inwoners	25.464	25.680	25.723	25.902	25.897
van 0 - 18 jaar	*4.551*	*4.529*	*4.457*	*4.457*	*4.344*
van 0 - 19 jaar					
van 19 - 64 jaar	*14.641*	*14.699*	*14.674*		
van 19-75 jaar				*18.357*	*18.310*
van 20 - 64 jaar					
van 65 jaar en ouder	*6.272*	*6.452*	*6.592*		
75 jaar en ouder				*3.088*	*3.243*
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	533	516	508	523	529
WWB	492	*475*	*465*	*482*	*488*
IOAW/IOAZ	41	*41*	*43*	*41*	*41*
Fysieke structuur					
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
binnenwater	*282*	*278*	*278*	*282*	*282*
land	*22.329*	*22.333*	*22.333*	*22.329*	*22.329*
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering)	11.993	12.019	12.098	12.141	12.180
Lengte van wegen (in km.)	387	387	387	387	387
binnen de bebouwde kom	*132*	*132*	*132*	*132*	*132*
buiten de bebouwde kom	*255*	*255*	*255*	*255*	*255*
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.)	306	289	289	309	309
beplanting	*87*	*87*	*87*	*86*	*86*
gras	*219*	*202*	*202*	*203*	*196*
kruidenrijk gras/bleomrijke bermen				*20*	*27*
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.100	36.100	36.100	37.500	37.900
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.852	12.755	12.660	12.750	12.865

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

Financiële kerngegevens

Financiële kerngegevens	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Exploitatie					
Exploitatielasten	76.470	83.715	77.664	86.622	94.489
Opbrengst belastingen	5.593	3.461	3.677	3.778	3.888
Opbrengst onroerendezaakbelasting	3.007	3.022	3.156	3.268	3.374
Algemene uitkering gemeentefonds	49.239	57.367	55.276	59.684	63.197
Boekwaarde vaste activa	80.829	71.050	73.658	76.936	80.389
Balans					
Vaste schuld	38.874	30.107	26.537	25.167	41.294
Eigen financieringsmiddelen	39.062	41.660	39.781	44.211	49.569
Reserves	27.488	29.903	29.349	32.237	40.538
Voorzieningen	11.574	11.757	10.432	11.975	9.031
Overig					
Loonkosten	16.095	17.322	18.730	22.116	23.405
Bijdragen en subsidies	4.027	4.919	3.898	4.323	4.440

Financiële kerngegevens per inwoner

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Exploitatie					
Exploitatielasten	3.000	3.260	3.020	3.340	3.650
Opbrengst belastingen	220	130	140	150	150
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	120	120	130	130
Algemene uitkering gemeentefonds	1.930	2.230	2.150	2.300	2.440
Boekwaarde vaste activa	3.170	2.770	2.860	2.970	3.100
Balans					
Vaste schuld	1.530	1.170	1.030	970	1.590
Eigen financieringsmiddelen	1.530	1.620	1.550	1.710	1.910
Reserves	1.080	1.160	1.140	1.240	1.570
Voorzieningen	450	460	410	460	350
Overig					
Loonkosten	630	670	730	850	900
Bijdragen en subsidies	160	190	150	170	170

B. Reserves en voorzieningen 2023-2028

Overzicht reserves

Reserves	Saldo ultimo 2023	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2024	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2025	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2026	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2027	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2028
Algemene Reserve																
Algemene Reserve	29.724	31	- 6.165	23.590	78	- 1.560	22.108	55	- 704	21.459	55	- 50	21.464	55	-	21.519
Totaal Algemene reserve	**29.724**	**31**	**- 6.165**	**23.590**	**78**	**- 1.560**	**22.108**	**55**	**- 704**	**21.459**	**55**	**- 50**	**21.464**	**55**	**-**	**21.519**
Bestemmingsreserves																
Algemene reserve grondexploitatie	2.293	1.245	- 84	3.454	-	-	3.454	-	-	3.454	-	-	3.454	-	-	3.454
Reserve lastenverlichting	595	17	-	612	-	-	612	-	-	612	-	-	612	-	-	612
Reserve strategische projecten	2.013	-	- 2.013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Res.organisatieontwikkelingen	52	177	- 60	169	-	- 110	59	-	- 30	29	-	- 29	-	-	-	-
Reserve monumenten	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100
Kapitaalreserve	2.438	-	- 319	2.119	-	- 319	1.800	-	- 317	1.483	-	- 317	1.166	-	- 317	849
Reserve overheveling budgetten	684	-	- 684	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve accommodatiebeleid NIEUW	-	-	-	-	300	-	300	-	-	300	-	-	300	-	-	300
Totaal Bestemmingsreserves	**8.175**	**1.439**	**- 3.160**	**6.454**	**300**	**- 429**	**6.325**	**-**	**- 347**	**5.978**	**-**	**- 346**	**5.632**	**-**	**- 317**	**5.315**
Totaal reserves	**37.899**	**1.470**	**- 9.325**	**30.044**	**378**	**- 1.989**	**28.433**	**55**	**- 1.051**	**27.437**	**55**	**- 396**	**27.096**	**55**	**- 317**	**26.834**

Voorzieningen	Saldo 31-dec-2023	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2024	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2025	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2026	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2027	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2028
Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)																
Voorziening bodemsanering	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475
Totaal Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)																
Voorziening oninbare debiteuren	62	0	0	62	0	0	62	0	0	62	0	0	62	0	0	62
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1b)	**462**	**0**	**0**	**462**	**0**	**0**	**462**	**0**	**0**	**462**	**0**	**0**	**462**	**0**	**0**	**462**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)																
Voorziening onderwijsgeb. en gymlok.	92	15	-76	31	15	-44	2	15	-12	5	15	-16	4	15	-25	-6
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	122	20	-104	38	20	-50	8	20	-31	-3	20	-33	-16	20	-4	0
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	81	16	-29	68	15	-32	51	16	-9	58	15	-56	17	16	-7	26
Voorziening onderhoud Boekhorst en Bosbad	414	25	-280	159	25	-120	64	25	-95	-6	25	-65	-46	25	-121	-142
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	204	16	-93	127	16	-122	21	16	-38	-1	16	-47	-32	16	-2	-18
Voorziening onderhoud gebouwen	693	75	-401	367	75	-61	381	75	0	456	75	0	531	75	-189	417

Voorzieningen onderhoud Bosbergtoren	30	14	0	44	13	0	57	14	-13	58	14	0	72	14	0	85
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	101	10	-48	63	10	-34	39	10	-17	32	10	-37	5	10	-19	-4
Voorziening onderhoud MFA de Samensprong	336	45	-158	223	45	-29	239	45	-166	118	45	-7	156	45	-6	195
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1c)	**2.073**	**236**	**-1.189**	**1.120**	**234**	**-492**	**862**	**236**	**-381**	**717**	**235**	**-261**	**691**	**236**	**-373**	**553**
Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)																
Voorziening riolering	5.205	364	-1.070	4.499	333	-818	4.014	336	-818	3.532	336	-818	3.050	336	-818	2.568
Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	**5.205**	**364**	**-1.070**	**4.499**	**333**	**-818**	**4.014**	**336**	**-818**	**3.532**	**336**	**-818**	**3.050**	**336**	**-818**	**2.568**
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen																
Voorziening lopende pensioen bestuurders	2.060	25	-150	1.935	25	-150	1.810	25	-150	1.685	25	-150	1.560	25	-150	1.435
Voorziening pensioen vm / huid. wethouders	1.062	50	0	1.112	50	0	1.162	50	0	1.212	50	0	1.262	50	0	1.312
Voorziening verlofsparen	129	0	0	129	0	0	129	0	0	129	0	0	129	0	0	129
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	**3.251**	**75**	**-150**	**3.176**	**75**	**-150**	**3.101**	**75**	**-150**	**3.026**	**75**	**-150**	**2.951**	**75**	**-150**	**2.876**
Totaal voorzieningen	**11.466**	**675**	**-2.409**	**9.732**	**642**	**-1.460**	**8.914**	**647**	**-1.349**	**8.212**	**646**	**-1.229**	**7.629**	**647**	**-1.341**	**6.934**

C. Overzicht incidentele lasten en baten

In de tabel op pagina 128 zijn de incidentele baten en lasten boven de € 25.000 opgenomen. Toelichting:

0 Bestuur en ondersteuning

- *Afhandeling Woo verzoeken:* Voor de afhandeling van Woo verzoeken en het ervaring opdoen hiermee, wordt de hulp van een bureau ingeschakeld. De raad heeft hiervoor € 25.000 in totaal beschikbaar gesteld in 2025.
- *Toekomstvisie (inclusief marktonderzoek bedrijventerreinen): V*oor het opstellen van een toekomstvisie, waarin ook een marktonderzoek naar bedrijventerreinen wordt gedaan, heeft de raad voor 2025 en 2026 in totaal € 165.000 beschikbaar gesteld.
- *Direct duidelijk*: Wij hebben ons aangesloten bij de 'direct duidelijk brigade' van het ministerie. Om dit goed te kunnen doen moeten we onze medewerkers hierin trainen. De raad heeft hiervoor € 55.000 in totaal beschikbaar gesteld (€ 35.000 in 2024 en € 20.000 in 2025).
- *OKO-projectleider*: Voor de inzet van een OKO projectleider en de aansturing vanuit de gemeente is voor de jaren 2024, 2025 en 2026 per jaar € 69.000 beschikbaar gesteld.
- *Generatiegericht maatwerk*: De komende jaren verwachten we een behoorlijke uitstroom in het personeelsbestand in verband met natuurlijk verloop. De verwachting is dat er meer gebruik wordt gemaakt van generatiegericht maatwerk. Het budget van generatiegericht maatwerk is daarom voor drie jaar met € 30.000 verhoogd, met 20205 als laatste jaar.
- *Digitaliseren archief OWO*: Er is een achterstand in het verwerken en digitaliseren van het papieren archief. Hiervoor is in2023 in OWO-verband € 300.000 gereserveerd. De wordt ingezet om tijdelijk met een bezetting boven de formatie te kunnen werken. Voor onze gemeente betekent dit € 83.000 in 2024 en € 67.000 in 2025.

1 Veiligheid

- *Toezicht en handhaving sociaal domein*: Het is een wettelijke taak om bij Wmo & Jeugd het toezicht en de handhaving op rechtmatig gebruik (bv van PGB's) én om toezicht en handhaving op de zorgaanbieders te organiseren. Voor drie jaar is hiervoor geld beschikbaar gesteld. Na deze periode gaan we beoordelen wat het effect is geweest op de budgetten Wmo & Jeugd. Lasten voor de extra fte is € 80.000 per jaar.

3. Economie

- *Europapact Fryslân:* Ooststellingwerf is aangesloten bij het EPF (voormalige Friese Projectenmachine). Aan de voorkant wordt meestal gevraagd een bijdrage te doen (financieel of in uren). U heeft voor 2025 € 25.000 als werkbudget beschikbaar gesteld voor de opstart en om lobby-hulp in te huren om mee te schrijven met de Europese projecten.

5. Sport, cultuur en veiligheid

- *Vervanging skatebaan Oosterwolde*: voor de vervanging van de skate baan is € 125.000 beschikbaar gesteld
- *Vitale vakantieparken Hildenberg:* Omdat er besloten is buitenplaats Hildenberg weer volledig recreatief te laten zijn, zijn extra middelen benodigd voor monitoring en handhaving. Voor 2025 is daarom € 200.000 beschikbaar gesteld en voor 2026 en 2027 jaarlijks € 50.000
- *Beheersing eikenprocessierups:* Voor 2025 is incidenteel € 97.000 beschikbaar gesteld voor de bestrijding van de eikenprocessierups.

6 Sociaal Domein

- *Voorzieningenwijzer:* We willen de voorzieningenwijzer inbedden in bestaande structuren en contactmomenten. Voor de periode 2023 t/m 2026 is jaarlijks € 30.000 beschikbaar. Dit is voor de applicatie, training en uitvoeringscapaciteit.

- *Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden:* Er is een pilot opgestart waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in kansrijke sectoren. Hiervoor is voor de periode 2023-2026 0,8 fte beschikbaar gesteld, totale lasten € 64.000.
- *Heronderzoeken participatiewet:* We willen de komende jaren inzetten op de achterstanden in controles op de rechtmatigheid van uitkeringen. Om die reden hebben we een tijdelijke formatie uitbreiding van 1 fte gedurende twee jaar nodig, € 70.000 per jaar.
- *Meedoenpas Volwassenfonds*: Om het voor volwassenen van 18+ jaar, die leven rond het bestaansminimum, mogelijk te maken om contributie, lesgeld en/of materialen voor sport of een creatieve activiteit te betalen, is voor 2025 een bedrag van € 47.000 beschikbaar.
- *Mantelzorgondersteuning*: Om de druk op mantelzorgers te verlagen is voor 2025 een bedrag van € 25.000 beschikbaar.
- *Buurthuiskamer Haerenkwartier:* Voor het verbeteren van de sociale cohesie en het activeren van bewoners wordt de uitvoering van de Buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils voorgezet tot in ieder geval 2026. Hiervoor is in totaal € 145.000 beschikbaar.
- *Het Fonds:* Er is voor de periode 2023 t/m 2026 jaarlijks € 225.000 beschikbaar gesteld.
- *Inclusie:* voor onze lokale inclusieagenda is voor 2024 en 2025 € 30.000 per jaar beschikbaar gesteld.
- Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld: er is voor 2023 en 2024 in totaal € 140.000 beschikbaar gesteld voor (extra) medewerkers die gespecialiseerd zijn in het voorliggend veld (algemene voorzieningen).
- *JOGG regisseur*: Voor de inzet van de JOGG ('Jongeren op gezond gewicht') regisseur is voor 2025 en 2026 jaarlijks € 56.000 beschikbaar gesteld.
- *Welzijnscoaching:* Voor verlening van de pilot Welzijnscoaching door Scala, is naast beschikbare SPUK-middelen eenmalig € 75.000 beschikbaar gesteld.

7 Volksgezondheid en milieu

- *OKO-uitvoeringskosten:* Er is voor de jaren 2023 t/m 2026 in totaal € 1.431.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van Opgroeien in een kansrijke omgeving (hiervan is € 207.000 verantwoord in programma 0 - OKO-projectleider).
- *'Naar buiten':* Om blijvend zorg te dragen voor een aantrekkelijke buitenruimte die uitnodigend is voor alle leeftijdsgroepen ongeacht beperkingen, is een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld.
- *Duurzaamheid: E*r is voor de jaren 2023-2026 € 1.000.000 beschikbaar gesteld voor duurzaamheid. Dit is voor formatie en uitvoeringsbudget.
- *Stikstof:* Er is voor formatie en een klein deel uitvoeringsbudget € 125.000 in 2023 en € 225.000 in 2024 en 2025 beschikbaar gesteld.

Daarnaast zijn er een aantal incidentele lasten (onder de € 50.000) die ten laste van de reserves komen. Deze zijn getotaliseerd in de tabel opgenomen.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten				
	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
0 Bestuur en ondersteuning									
0.1 Bestuur									
Afhandeling WOO-verzoeken - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-25					25			
0.2 Dienstverlening									
Direct duidelijk (kaderbrief 2024)	-20								
Uitbreiding formatie paspoortpiek	-69	-69							
0.3 Financien									
OKO-projectleider - dekking algemene reserve (RB 18 april 2023)	-69	-69			69	69	69		
Generatiegericht maatwerk (begroting 2023)	-30								
Digitaliseren archief OWO (kaderbrief 2024)	-67								
1 Veiligheid									
1.1 Openbare orde en veiligheid									
Toezicht en handhaving sociaal domein (kaderbrief 2024)	-80	-80							
3 Economie									
3.4 Economische promotir									
Europapact Fryslan - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-25					25			
5 Sport, cultuur en recreatie									
5.1 Sportbeleid en activering									
Vervanging skatebaan SV Oosterwolde - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-125					125			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie									
Vitale vakantieparken Hildenberg - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-200	-50	-50			200	50	50	
6 Sociaal Domein									
6.1 Meedoen									
Voorzieningenwijzer (begroting 2023)	-30	-30							
Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden (begroting 2023)	-64	-64							
Heronderzoeken participatiewet (kaderbrief 2024)	-70								
Meedoenpas Volwassenfonds - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-47					47			
Mantelzorgondersteuning - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-25					25			
6.2 Samenleven									

Het Fonds (begroting 2023)	-225	-225							
Inclusie (begroting 2023)	-30								
6.3 Goed opgroeien									
Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld (begroting 2023)									
JOGG regisseur - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-56	-56				56	56		
Welzijnscoaching - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-75					75			
7 Volksgezondheid en milieu									
7.1 Volksgezondheid									
OKO-uitvoeringskosten - dekking algemene reserve (RB 18 april 2023)	-509	-509			169	509	509		
Naar buiten' - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-100								
7.2 Duurzaamheid, riolering en afval									
Duurzaamheid (begroting 2023)	-250	-250							
Stikstof (begroting 2023)	-225								
Diverse onderdelen die onder de € 50.000 vallen, dekking diverse reserves	-20	-20			87	20	20		
Totaal incidentele lasten en baten	**-2.436**	**-1.422**	**-50**	**0**	**325**	**1176**	**704**	**50**	**0**
Saldo incidentele lasten en baten	**-1.260**	**-718**							

D. Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 26 juni 2024. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 0 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

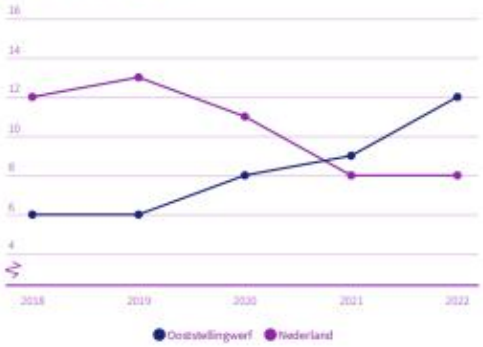

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2018 - 2022**

Economie

Functiemenging

46,0%
Ooststellingwerf

53,8%
Nederland

Meerdere bronnen | **2022**

Vestigingen (van be...
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

177,6
Ooststellingwerf

174,1
Nederland

LISA | **2022**

Onderwijs

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2023

Absoluut verzuim
per 1.000 leerli…

0,0
Ooststellingwerf

2,7
Nederland

DUO/Ingrado | 2020

Relatief verzuim
per 1.000 leerli…

30
Ooststellingwerf

27
Nederland

DUO/Ingrado | 2023

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,1% *
Ooststellingwerf

2,4% *
Nederland

DUO/Ingrado | 2023 | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

56,5%
Ooststellingwerf

46,4%
Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

627,5
Ooststellingwerf

825,4
Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2022

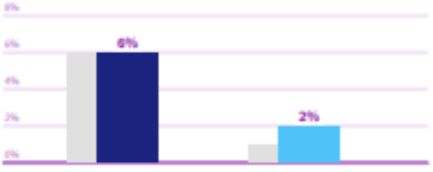
Jongeren met een delict voor de rechter

1%
Ooststellingwerf

1%
Nederland

CBS | 2022

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2022

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

92,2% Ooststellingwerf

41,3% Nederland

berekening | 2022

Netto arbeidsparticipatie

71,0% Ooststellingwerf

73,1% Nederland

CBS | 2023

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

x €1.000

CBS | 2019 - 2023

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

CBS | 2023

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

2,3 Ooststellingwerf

9,3 Nederland

BAG/ABF | 2022

Lopende re-integratievoorzieningen

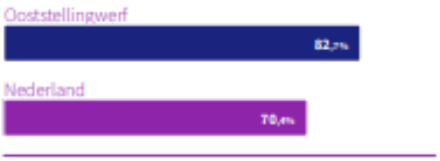
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

327,4 Ooststellingwerf

191,5 Nederland

CBS | 2023

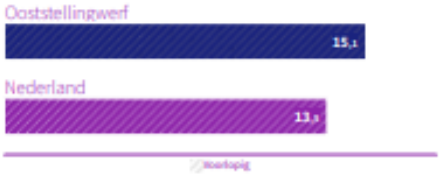
Demografische druk

CBS | 2024

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 657 Ooststellingwerf

Geen data Nederland

COELO | 2024

Jongeren met jeugdbescherming

1,9% * Ooststellingwerf

1,1% * Nederland

CBS | 2023 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
€ 844
Ooststellingwerf
Geen data
Nederland
COELO | 2024
Jongeren met jeugdreclassering
0,3% *
Ooststellingwerf
0,3% *
Nederland
CBS | 2023 | *Voorlopig
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners
800
Ooststellingwerf
700
Nederland
CBS GMSD Wmo | 2023

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2018 - 2022

Economie

Functiemenging

46,0%
Ooststellingwerf

50,9%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Vestigingen (van be...
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

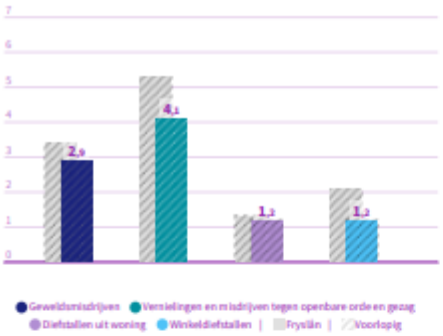
177,6
Ooststellingwerf

172,4
Fryslân

LISA | 2022

Onderwijs

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2023

Absoluut verzuim
per 1.000 leerli…

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | 2020

Relatief verzuim
per 1.000 leerli…

30
Ooststellingwerf

45
Fryslân

DUO/Ingrado | 2023

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,1% *
Ooststellingwerf

2,5% *
Fryslân

DUO/Ingrado | 2023 | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

56,5%
Ooststellingwerf

52,1%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

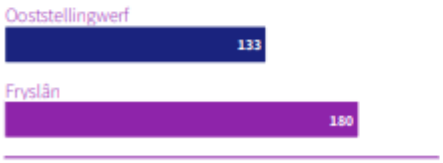
627,5
Ooststellingwerf

781,9
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2022

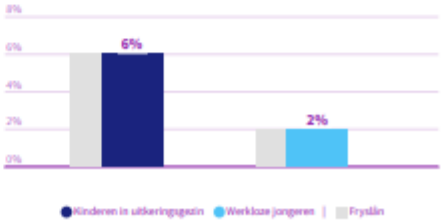
Jongeren met een delict voor de rechter

1%
Ooststellingwerf

1%
Fryslân

CBS | 2022

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2022

gemeente ooststellingwerf

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

92,2% Ooststellingwerf

85,5% Fryslân

berekening | 2022

Netto arbeidsparticipatie

71,0% Ooststellingwerf

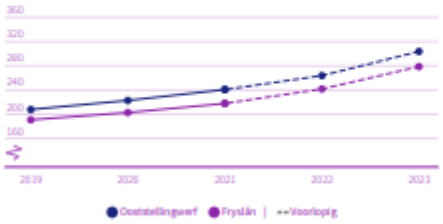
72,3% Fryslân

CBS | 2023

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

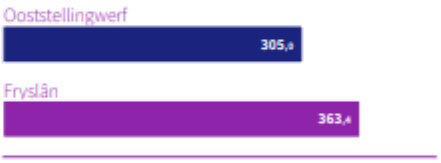
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

CBS | 2023

Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

327,4 Ooststellingwerf

282,0 Fryslân

CBS | 2023

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

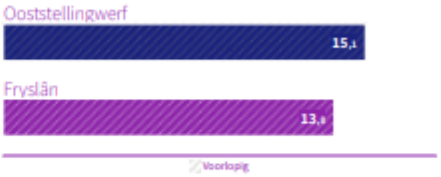
2,3 Ooststellingwerf

7,4 Fryslân

BAG/ABF | 2022

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Demografische druk

CBS | 2024

Jongeren met jeugdbescherming

1,9% * Ooststellingwerf

1,5% * Fryslân

CBS | 2023 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 657 Ooststellingwerf

€ 786 Fryslân

COELO | 2024

26-6-2024 www.waarstaatjegemeente.nl

E. Subsidieontvangers

Subsidieontvangers

Deze tabel bevat alle partijen we in de begroting een subsidiebedrag hebben waarvoor
Opgenomen.

bedragen in euro's

Aanvrager	Doelstelling	Begroting 2025
Coöperatieve Vereniging Kunst & Coo	Kunst- & Cultuureducatie Onderwijs Ooststellingwerf	301.370
De Zonnebloem nationale vereniging	Biedt o.a. toeg. vakanties, dagjes uit en bezoek thuis aan mensen met een lich. beperking	554
Dorpsbelang Donkerbroek	Het bevorderen en behouden van de kwaliteit van het dorp	4.554
Dorpsbelang Fochteloo	Behartigen van gemeensch. belangen voor de inwoners van het dorp Fochteloo (en de Knolle)	2.936
Federatie van muziekverenigingen Ooststellingwerf	Bevorderen van cultuuruitingen en algemene muzikale vorming, ondersteuning van korpsen	23.176
Grafrechten KNIL militairen	Afzien betaling grafrechten voor graven van 1e generatie Molukse KNIL-veteranen + hun partner	5.140
Humanitas De Stellingwerven (voorleesproject)	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	4.626
Humanitas De Stellingwerven (overig)	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	3.238
Humanitas district Noord (Home-Start)	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	27.109
Marketing Drenthe/Koloniën van Weldadigheid	Marketing Koloniën van Weldadigheid	7.710
PB Appelscha	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	7.081
PB Appelscha-Boven	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.072
PB Elsloo en Tronde	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.264
PB Haule	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.168
PB Haulerwijk	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	5.854
PB Langedijke	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.903
PB Makkinga	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.630
PB Nijeberkoop	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.853
PB Oldeberkoop	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	4.148
PB Oosterwolde-Noord (bewonersoverleg BOON)	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	5.235
PB Oosterwolde-Zuid (St. Bewonerscommissie Zuid BOZ)	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	4.527
PB Ravenswoud	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.986

PB Waskemeer	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.422
Sportvereniging Oosterwolde	G-voetbal	1.114
Stichting Alzheimer café Ooststellingwerf	Activiteiten Alzheimer-Café	1.749
Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	Bibliotheekwerk	563.612
Stichting Bosbad Appelscha	Exploitatie openlucht zwembad	156.154
Stichting Comprix (logopedie)	Onderwijs op 35 openbare en identiteitsrijke basisscholen in OWO	8.945
Stichting Comprix (heemkunde)	Onderwijs op 35 openbare en identiteitsrijke basisscholen in OWO	13.054
Stichting Comprix (divers)	IKC, Schakelklas en consulent jonge risico kinderen	42.249
Stichting De Kortsluiting	Stimuleren van lokale kunst-, cultuur- en muziekactiviteiten	10.599
Stichting Dorpskamer Appelscha	Een plek om elkaar te ontmoeten en samen kan zijn	2.483
Stichting Hartveilig Ooststellingwerf	Het optimaliseren van de reanimatieketen in Ooststellingwerf	35.043
Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	40.719
Stichting Kunstwerf	Visie is kunst en cultuur in zingevende uitingsvormen	27.105
Stichting Muziek op Stapel, Stapel op Muziek	Laagdrempelig en aantrekkelijk hoogwaardige, klassieke, levende muziek te bieden	1.060
Stichting Nobilis	Het stimuleren van regionale, nationale en internationale cultuurprojecten	30.000
Stichting Odrie (omroep organisatie Oost)	Radio lokaal nieuws	12.199
Stichting Ontwikkelingssamenwerking Ooststellingwerf	Bewustwordingsactiviteiten ontwikkelingssamenleving organiseren in Ooststellingwerf	6.475
Stichting Open Stal	Kunstroute Open Stal	6.103
Stichting Scala	“Het mensen mogelijk maken om betrokken te zijn en te blijven bij de samenleving"	2.559.784
Stichting Sociaal Steunpunt Ooststellingwerf	Advies en ondersteuning minima	2.139
Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Promoten van de Stellingwarver taal, cultuur(historie) en streektaal	49.315
Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	Regiomarketing Zuidoost Friesland	55.975
Stichting Tumba	Helpt discriminatie signaleren en voorkomen	27.875
Stichting Urgente Noden	Hulp-, zorg- en schuldhulpverlening voor kwetsbare inwoners in Friesland	3.986
Stichting Vakantiespelen Ooststellingwerf	Vakantiespelactiviteiten voor basisschoolleerlingen	11.125
Stichting Voedselbank Ooststellingwerf	Verstrekken levensmiddelen aan inwoners O'werf niet in staat in levensonderhoud te voorzien	15.432
Stichting Vrijstaat de Stellingen	Verbindingen zoeken/duurzaamheid versterken via geschiedenis v/d Stellingwerven	10.599
Stichting Welzijn op dorpse schaal	Indicatievrije dagbesteding voor ouderen	33.790
Stichting ZuidOostZorg	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	170.000
Stichting Zwembad Haulewelle	Exploitatie openlucht zwembad	63.083
VluchtelingenWerk Nederland	Ondersteunt vluchtelingen van aankomst naar toekomst.	6.524
VTRBO/TIP	Toeristische informatievoorziening Appelscha en omstreken	10.280
Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf	Verbeteren bereikbaar-, toegankelijk-, bruikbaarheid openbare gebouwen/publiekelijke ruimte	1.628
Zorggroep Liante	Dagopvang en Sociale Recreatie	26.832
Totaal		**€ 4.439.587**